Ahmed b. Abdur-Rahman es-Suvejjan

METODOLOGIJA PRIHVATANJA I DOKAZIVANJA

šerijatskim tekstovima

između ehlis-sunneta i novotara u vjeri

METODOLOGIJA PRIHVATANJA I DOKAZIVANJA ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA

između ehlis-sunneta i novotara u vjeri

Ahmed b. Abdur-Rahman es-Suvejjan

Naslov originala:
منهج التلقّي و الاستدلال بين أهل السنّة و المبتدعة
Menhedžut-telekki vel-istidlali bejne ehlis-sunneti vel-mubtediati

Naslov prijevoda:
Metodologija prihvatanja i dokazivanja
šerijatskim tekstovima između
ehlis-sunneta i novotara u vjeri

Autor:
Ahmed b. Abdur-Rahman es-Suvejjan

S arapskog preveo:
Emir Demir, prof.

Lektura i korektura:
Nermin Šušić, prof.

Šerijatska recenzija prijevoda:
Samir Avdić, prof.
Enes Julardžija, prof.

Kompjuterska obrada:
Selvedin Haskić, prof.

Izdavač:
Enes Julardžija

Ahmed b. Abdur-Rahman es-Suvejjan

METODOLOGIJA PRIHVATANJA I DOKAZIVANJA ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA

između ehlis-sunneta i novotara u vjeri

prvo izdanje
Tešanj, 2005-1426. po H.

Zahvala pripada Allahu, Gospodaru svjetova. Neka je mir i spas na najčasnijeg Vjerovjesnika i Poslanika!

Temeljne studije problematike ispravne metodologije. uvjerenja, misli i islamskog prava nisu samo vid dobrovoljnog zalaganja ili marginalni interes, već su postale nužnim zahtjevom i potrebom za usmjeravanje islamskih tokova u ispravnom pravcu. Posebno se to odnosi na naše doba u kojem ima mnoštvo frakcionaštva i devijacija. Proširile su se zablude i novotarski pravci.

Islamski klub, kao islamska misionarska institucija, u okviru svojih aktivnosti zalaže se za širenje ispravnog šerijatskog naučnog metoda. Posebnu pažnju pridaje intenzivnim i opsežnim studijama u načno-istraživačkim radovima i spisima vezanim za čisti i dostatni pravac – *menhedž ehlis-sunneta vel-džema'ata.*

Ova odlična studija je dodatak naporima kojima se želi postići korisni rezultat i koja, u nizu knjiga „Islamskog kluba", odslikava piščevo učešće vrijedno svake pohvale.

Molimo Allaha, 'azze ve dželle, da se naši čitatelji okoriste, da nagradi pisca ove knjige i da nas sve pomogne u hodu prema naprijed na putu korisnoga znanja, te dobrih i primljenih djela!

Islamski klub

UVOD

Hvala Allahu! Samo Njemu zahvaljujemo, od Njega pomoć, oprost i uputu tražimo. Utječemo se Allahu od zla nas samih i naših loših djela. Koga Allah uputi, niko ga neće na zabludu navesti, a koga on u zablude dovede, niko ga neće uputiti. Svjedočim da nema drugog boga mimo Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik.

Od Allahovih, 'azze ve dželle, blagodati ovom ummetu je i upotpunjenost i usavršenost ove vjere. Allah, 'azze ve dželle, kaže:

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا

„Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.“ (El-Maide, 3.)

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nije preselio dok nije prenio poslanicu, izvršio povjereno i podigao (uspostavio) dokaz. Od njega se vjerodostojno prenosi da je rekao: ***„Ostavljam vas na ispravnom putu. Njegova noć je kao dan. Poslije mene sa njega neće skrenuti osim propalica.“***[1]

Sve za čime su ljudi u potrebi od vjere, u potpunosti i bez pomanjkanja, nalazi se u Allahovoj, 'azze ve dželle, Knjizi i sunnetu Vjerovjesnika, sallallahu ʿalejhi ve sellem. Allah Uzvišeni kaže:

---

[1] Ahmed (4/126); Ibn-Madže u predgovoru (43) Lanac prenosilaca je ispravan.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِم مِّنْ أَنفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَى هَؤُلاء وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ

„A šta će biti onog Dana kad protiv svakog naroda dovedemo po jednog svjedoka, od njega samog, i tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih! Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve i kao uputu i milost i radosnu vijest za one koji su pokorni.“ (En-Nahl, 89.)

Ibn-Džerir et-Taberi, rahimehullahu te'ala, u komentaru ovoga ajeta kaže: „Tebi smo, Muhammede, objavili ovaj Kur'an kao pojašnjenje za sve za čime ljudi imaju potrebu, od spoznaje dozvoljenog i zabranjenog, nagrade i kazne.“[1] U komentaru riječi Uzvišenog Allaha: مَّا فَرَّطْنَا فِي الكِتَابِ مِن شَيْءٍ **„U Knjizi Mi nismo ništa izostavili...“** (El-En'am, 38.), El-Kurtubi kaže: „Tj. u Levhi-Mahfuzu (Ploči Čuvanoj). U njoj je potvrđeno ono što će se desiti. Rečeno je: To se odnosi na Kur'an, tj. od pitanja vjere nismo ništa izostavili i na sve smo ukazili u Kur'anu, ili putem jasnog pojašnjenog argumentiranja, ili smo spomenuli općenito a pojašnjenje se dobiva od Poslanika, sallallahu ʿalejhi ve sellem, ili konsenzusom učenjaka ili putem kijasa (analogije) koji je potvrđen tekstom Kur'ana. Allah Uzvišeni kaže:

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ

„Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve.“ (En-Nahl, 89.) I kaže:

وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ

---

[1] Tefsirut-Taberi (14/161)

„A tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili.“ (En-Nahl, 44.) I kaže:

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا

„Ono što vam Poslanik da to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite!“ (El-Hašr, 7.) U ovom ajetu i u ajetu sure En-Nahl je općenito spomenuto ono što nije decidno (u Kur'anu) naslovljeno. Allahova obavijest je tačna. On nije u Knjizi ništa izostavio a da ga nije spomenuo ili podrobno ili općenito. On kaže:

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

„Sada sam vam vjeru vašu usavršio...“ (El-Maide, 3.)[1]

Usavršavanje vjere je velika blagodat i jedan od najuzvišenijih Allahovih, 'azze ve dželle, darova sljedbenicima islama. Zato, kada su židovi rekli Selmanu el-Farisiju, radijallahu 'anhu: „Vaš Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, vas je poučio svemu, pa čak i kako ćete obavljati nuždu?“ Odgovorio je: „ Da. Zabranio nam je da se okrećemo ka Kibli prilikom velike ili male nužde. Zabranio nam je da se čistimo od velike nužde desnom rukom, da se čistimo sa manje od tri kamena ili da se čistimo životinjskom balegom i kostima.“[2]

Ebu-Zerr el-Gifari, radijallahu 'anhu, je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nas je napustio, a ni ptica sa dva krila nije letjela a da nismo o tome imali znanje.“[3]

---

[1] El-Džami' li-ahkamil-Kur'an (6/420)

[2] Muslim (1/223, br. 262)

[3] Ahmed (5/153, 162); Ibn-Hibban (1/235)

Ako se ovo jasno razumije, dolazi se do saznanja da su Kur'an i Sunnet dva osnovna temelja dokazivanja u vjeri. Ljudi nisu u potrebi za drugim izvorima, osim onih izvora koji se na njima grade, kao što su konsenzus i analogija (idžma' i kijas). Zato je imam Eš-Šafi'i, rahimehullahu te'ala, rekao: „Nijednom sljedbeniku ove vjere ne dođe nekakva nedaća, a da u Allahovoj Knjizi nema argument koji daje uputu o njoj."[1]

Šejhul-islam Ibn-Tejmijje, Allah mu se smilovao, kaže: „Rijetko kada se (šerijatskim) tekstovima ne obavještava ili semantičkim (značenjskim) dokazom teksta ne ukazuje na propise."[2]

Ibn-Tejmijje, rahimehullahu te'ala, također, kaže: „Naći ćeš da je onaj koji govori da je u potrebi za drugim predajama osim Poslanikovih, sallallahu 'alejhi ve sellem, slabog znanja i slijeđenja predaja. Onaj ko primjeni ono s čime je došla Knjiga i Sunnet, ima uvid u znanje prvih i posljednjih generacija. Allah, 'azze ve dželle, će ga svjetlom s kojim je poslao Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, učiniti nezavisnim od ostalog."[3]

Ispravnost dokazivanja, uz ispravnost dokaza, čovjeka spašava od stranputice i zastranjivanja. Allah Uzvišeni kaže:

أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

„Da li je na ispravnijem putu onaj koji se idući spotiče ili onaj koji pravim putem uspravno ide?" (El-Mulk, 22.) Ispravan dokaz čovjeku osvjetljava put, omogućava mu da ide ispravnim pravcem i daje mu utočište od zabluda i smutnji.

---

[1] Er-Risale (str. 20)

[2] El-Hisbetu fil-islam (str. 65), Ibn-Tejmijje. Ovo je vrijedna knjiga koja pojašnjava da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, pojasnio cijelu vjeru, njene primarne i sekundarne propise. Naslov je Me'aridžul-vusul. Knjiga je posebno štampana; Medžmu'ul-fetava (19/155, 302)

[3] Es-Safedijje (1/260)

Vjerovatno je jedan od glavnih uzroka razilaženja te pojave novotarija i zabluda - kolebanje ljudi u prihvatanju i dokazivanju šerijatskim tekstovima... Koliko li je samo ova nesređenost uzrokovala zastranjivanja i nereda!?

Koliko li je samo zalutalih novotara i nepravednih heretika uspjelo pokvariti vjeru i uvjerenja ljudi zbog njihovog neznanja o temeljima dokazivanja i izvorima prihvatanja šerijatskih tekstova...!

Koliko se samo novotarija i mnogobožačkih djela kod ljudi prenosi, sa koljena na koljeno, iz generacije u generaciju, zbog njihove udaljenosti od Kur'ana i Sunneta kao izvora prihvatanja, shvatanja i prakticiranja vjere!

Smatram da je pridavanje pažnje ovoj tematici jedna od glavnih obaveza pred koju moraju stati učenjaci, obnovitelji i da'ije. Zato sam vidio da je potrebno da napišem sažetu knjigu o metodologiji argumetiranja u šerijatskim pitanjima. Nazvao sam je: ***„Metodologija prihvatanja i dokazivanja šerijatskim tekstovima između ehlis-sunneta i novotara u vjeri“.*** I pored slabosti i nedostataka, molim Allaha Uzvišenog da mi olakša i da me potpomogne u ispravnom predstavljanju ove tematike.

Knjigu sam počeo sa skraćenim uvodom pod naslovom:

„Osnovne odlike misli i vjerskog argumentiranja između paganstva i islama“.

Zatim sam je podijelio na nekoliko poglavlja:

Prvo: ***„Metod ehlis-sunneta u prihvatanju i dokazivanju šerijatskim tekstovima“***

Ovo poglavlje sadrži nekoliko manjih:

- *Respektovanje i predanost šerijatskim tekstovima*
- *Oslanjanje na ispravne predaje iz Sunneta*
- *Ispravnost shvatanja tekstova*

Drugo: **„*Metod novotara u ophođenju sa šerijatskim tekstovima*“**

Ovo poglavlje sadrži nekoliko manjih:

- *Smjelost odbacivanja i protivljenja potvrđenim tekstovima*
- *Poigravanje i iskrivljavanje šerijatskih izvora prilikom argumentiranja*
- *Uvođenje (bid'ati) novih temelja prihvatanja i dokazivanja šerijatskim tekstovima*

Molim Allaha, 'azze ve dželle, da nas učini od onih koji se pridržavaju Njegove Knjige i sunneta Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i da nas sačuva od šejtanskih zamki, zabluda i smutnji.

Ahmed b. Abdur-Rahman es-Suvejjan

OSNOVNE ODLIKE MISLI I VJERSKOG ARGUMENTIRANJA IZMEĐU PAGANSTVA I ISLAMA

- Paganska misao i argument
  - Stav mnogobožaca prema jasnim dokazima
- Pravila misli i argumentiranja u islamu

OSNOVNE ODLIKE MISLI I VJERSKOG ARGUMENTIRANJA IZMEĐU PAGANSTVA I ISLAMA

Razmišljanje i razmatranje su jedna od specifičnosti čovjeka kojom ga je Allah Uzvišeni odlikovao i dao mu prednost nad ostalim stvorenjima. Allah je Svojim robovima dao blagodat razmišljanja i promatranja, kao što su sluh, vid i srce. Allah Uzvišeni kaže:

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُم مِّن بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لاَ تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالأَبْصَارَ
وَالأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

„Allah vas iz trbuha majki vaših izvodi, vi ništa ne znate, i daje vam sluh i vid i razum da biste bili zahvalni.“ (En-Nahl, 78.)

Svaki čovjek ima ove specifičnosti. Ljudi ih općenito koriste za različite životne aktivnosti, iako se razlikuju po opsegu njihove upotrebe, lošem i dobrom postupanju, te njihovom korištenju u onome što Allah voli i čime je zadovoljan ili u onome što Ga rasrđuje. U nastavku ćemo dati sažetu usporedbu osnovnih odlika misli i argumentiranja između paganstva i islama.

* * *

Paganska misao i argument

Kada se rob okrene i počne zapadati u tamu mnogoboštva, njegova idejna i naučna mjerila postaju nesigurna i izvitoperena. Najbolji dokaz za to je postupak predislamskih paganskih Arapa prema svojim bogovima. Uzvišeni Allah kaže:

أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

„Da li je na ispravnijem putu onaj koji se idući spotiče ili onaj koji pravim putem uspravno ide?“ (El-Mulk, 22.)

Tekstovi Kur'ana i Sunneta pojašnjavaju mnogobrojne osobenosti paganske misli i argumentiranja, ne samo kod predislamskih Arapa, već kod svih sljedbenika neistine i zablude. Evo primjera:

1. Zanemarivanje čula

Allah, 'azze ve dželle, je čovjeku podario čula koja ga pomažu da promatra i razmišlja, te da istinski spozna Allaha, 'azze ve dželle. Međutim, mnogobošci su svoja čula dokinuli i nisu ih upotrebljavali u zadovoljstvu Allaha Uzvišenog. Allah, 'azze ve dželle, kaže:

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ

„I reći će: 'Da smo slušali ili razmišljali, ne bismo među stanovnicima Džehennema bili!'" (El-Mulk, 10.) I kaže:

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لاَّ يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لاَّ
يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لاَّ يَسْمَعُونَ بِهَا أُوْلَئِكَ كَالأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُوْلَئِكَ هُمُ
الْغَافِلُونَ

„Mi smo za Džehennem mnoge džine i ljude stvorili; oni pameti imaju – a njima ne shvaćaju, oni oči imaju – a njima ne vide, oni uši imaju – a njima ne čuju; oni su kao stoka, čak i gori - oni su zaista nemarni.“ (El-E'araf, 179.)

2. Oslanjanje na bajke i legende

Nakon što su mngobošci svoje razume ugasili i svoja čula zanemarili, nužno su se morali osloniti na proširena praznovjerja i legende. Kod njih se rasprostranilo obožavanje kamenja, kipova i drveća. Njihova zabluda i poniranje su dostigli stepen kojeg navodi Ebu Redža' el-Ataridi, radijallahu 'anhu: „Obožavali smo kamen. Kada bismo našli bolji od njega, prethodni bismo bacili a taj uzeli. Kada ne bismo našli kamen, sabrali bismo hrpu zemlje pa bismo doveli ovcu i na tu hrpu namuzli mlijeka, a onda bismo oko toga kružili (tavafili).“[1]

Zbog ovoga je bezumlje vladalo paganskom mišlju. Shvatanja su se iskrenula, a nestalo je naučne tematičnosti. Legende su, u mnogim vjerovanjima i praktičnim stavovima, bile vladajuće i uređivale su društvene odnose ljudi.

Kao rezultat toga bilo je:

---

[1] El-Buhari, (8/90, br. 4376)

a) Pribjegavanje vradžbini (sihr) i astrologiji

Vračari i astrolozi prije, a i danas, imaju veliku ulogu u oblikovanju i utjecaju na paganske umove. Zato Allah Uzvišeni kaže:

وَاتَّبَعُواْ مَا تَتْلُواْ الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيْاطِينَ كَفَرُواْ
يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ
أَحَدٍ حَتَّى يَقُولاَ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلاَ تَكْفُرْ

„I povode se za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini kazivali. A Sulejman nije bio nevjernik, - šejtani su nevjernici učeći ljude vradžbini i onome što je bilo nadahnuto dvojici meleka, Harutu i Marutu, u Babilonu. A njih dvojica nisu nikoga učili dok mu ne bi rekli: 'Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik!'" (El-Bekare, 102.)

b) Veličanje džina i šejtana

Paganski Arapi su se bojali džina i šejtana. Veličali su ih i njima prinosili žrtve. Kada bi se neki čovjek od Arapa našao u dolini rekao bi: „Utječem se gospodaru ove doline od zla luđaka iz njegovog naroda, pa bi on kod njega konačio.“ Zato je Uzvišeni rekao:

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا

„I bilo je ljudi koji su pomoć od džina tražili, pa su im tako obijest povećali.“ (El-Džinn, 6.)

c) Padanje pod uticaj lošeg predviđanja i pesimizma

Od Muavije b. el-Hakema, radijallahu 'anhu, se prenosi da je rekao: „Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, u paganstvu smo radili neke stvari - išli smo prorocima.' Rekao je: ***'Nemojte ići prorocima.'*** Rekao sam: 'Predviđali smo zlo.' On reče: ***'To je nešto što neko od vas nađe u svojoj duši, ali neka vas to ne odvraća.'*** Rekao sam: 'Neki ljudi od nas predskazuju.' Reče: ***'Jedan od vjerovjesnika je predskazivao, pa čije predskazivanje bude u suglasnosti sa njegovim, ispravno je predvidio.'***"[1]

3. Zadržavanje u svijetu materijalizma

Pogledi i razmišljanja pagana i sljedbenika zablude su ograničeni na osjetilne i materijalne činjenice. Njihovi minimizirani umovi nisu spoznali više stvari. Uzvišeni kaže:

وَقَالُوا لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الأَرْضِ يَنبُوعًا ۞ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّن نَّخِيلٍ
وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الأَنْهَارَ خِلالَهَا تَفْجِيرًا ۞ أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ
تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلآئِكَةِ قَبِيلاً ۞ أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّن زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَلَن
نُّؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَّقْرَؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنتُ إَلاَّ بَشَرًا رَّسُولاً ۞

„I govore: 'Nećemo ti vjerovati sve dok nam iz zemlje živu vodu ne izvedeš; ili dok ne budeš imao vrt od palmi i loze, pa da kroz njeg svukuda rijeke provedeš; ili dok na nas nebo u parčadima ne oboriš, kao što tvrdiš; ili dok Allaha i

---

[1] Muslim, (4/1748, br. 5379)
Napomena: Ovo predviđanje je bilo na osnovu pronicljivosti i praćenja slijeda događaja (el-firaseh). Međutim, u našem vremenu je to zabranjeno, jer se ne može spoznati da li je predskazanje u saglasnosti sa njegovim. Ovo predskazivanje je bilo jedan od znakova vjerovjesništva dotičnog vjerovjesnika, 'alejhis-selam. Kaže se da je to bio Danijal, 'alejhis-selam, ili Idris, 'alejhis-selam. (nap. prev.) (Šerhu Sahihi Muslim (836) i Avnul-Ma'bud, br. 3410)

meleke kao jamce ne dovedeš; ili dok ne budeš imao kuću od zlata ili dok se na nebo ne uspneš; a nećemo vjerovati ni da si se uspeo sve dok nam ne doneseš Knjigu da je čitamo.' Reci: 'Hvaljen neka je Gospodar moj! – zar ja nisam samo čovjek, poslanik?'" (El-Isra', 90-93.) Uzvišeni kaže:

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّى نَرَى اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ

„I kada ste uglas rekli: 'O Musa, mi ti nećemo vjerovati dok Allaha ne vidimo!'" (El-Bekare, 55.) Uzvišeni kaže:

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَن يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ السَّمَاءِ قَالَ اتَّقُواْ اللَّهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

„A kada učenici rekoše: 'O Isa, sine Merjemin, može li nam Gospodar tvoj trpezu s neba spustiti?' – on reče: 'Bojte se Allaha ako ste vjernici.'" (El-Maide, 112.)

Ovdje potvrđuje da sljedbenici neistine ne prelaze svijet materijalnog, i povrh toga, zanemaruju svoja čula. Vidjeli smo da oni od svojih potencijala upotrebljavaju onoliko koliko upotrebljava maloljetno dijete koje je uvjereno samo u ono što može okom vidjeti i rukama dohvatiti. Ovo je okorjeli materijalizam na razini glupavosti, a iznad njega se pametni uzdižu.

4. Odbijanje vidljivih dokaza zbog slijepog slijeđenja

Pokuđeno slijeđenje je slijeđenje samo zbog prihvatanja onoga na čemu je onaj koji se slijedi, bez obzira na ispravnost ili neispravnost. Slijepo slijeđenje je slučaj svakog velikog čovjeka koji ima pristalice. Zato, kada je Kur'an Časni objavljen našem

Vjerovjesniku Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem, usprotivili su mu se riječima:

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

„I još kažu: 'Trebalo je da ovaj Kur'an bude objavljen kakvom uglednom čovjeku iz jednog od ova dva grada!'" (Ez-Zuhruf, 31.)

Njihovi velikani su ih spriječili da vjeruju u Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Uslovili su mu da otjera siromahe i slabašne kako bi veliki zadobili moć i vlast. Zato Uzvišeni kaže:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا

„Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovom svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti.“ (El-Kehf, 28.)

Kur'an ukazuje na tri vrste pokuđenog slijeđenja:

a) Veličanje pokornosti očeva i djedova

Mušrici su odbijali poziv Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, slijeđenjem svojih očeva i udaljavanjem od istine.

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَى آثَارِهِم مُّهْتَدُونَ ۞

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءنَا عَلَى أُمَّةٍ
وَإِنَّا عَلَى آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ

„Neki će reći: Oni čak govore: 'Mi smo zatekli pretke naše kako ispovijedaju vjeru i prateći ih u stopu mi smo na pravom putu.' I eto tako, prije tebe, Mi ni u jedan grad nismo poslanika poslali, a da oni koji su raskošnim životom živjeli nisu govorili: 'Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi ih slijedimo u stopu.'" (Ez-Zuhurf, 22-23.) Uzvišeni kaže:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ اللّهُ قَالُواْ بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لاَ
يَعْقِلُونَ شَيْئاً وَلاَ يَهْتَدُونَ

„A kada im se rekne: 'Slijedite Allahovu Objavu!' – oni odgovaraju: 'Nećemo, slijedit ćemo ono na čemu smo zatekli pretke svoje.' – Zar i onda kada im preci nisu ništa shvaćali i kada nisu na pravom putu bili?!“ (El-Bekare, 170.)

b) Slijeđenje učenjaka i pobožnjaka

Uzvišeni kaže:

اتَّخَذُواْ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَاباً مِّن دُونِ اللّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ

„Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina.“ (Et-Tevbe, 31.)

Njihovo uzimanje za bogove pored Allaha, ʿazze ve dželle, ogleda se u pokornosti njima u zabrani dozvoljenog i dozvoli zabranjenog.

c) Slijeđenje poglavara, kraljeva i velikana

Uzvišeni kaže:

يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولاَ ۞ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلاَ ۞ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ۞

„Na Dan kad se njihova lica u vatri budu prevrtala, govorit će: 'Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo Poslanika slušali!' I govorit će: 'Gospodaru naš, mi smo prvake naše i starješine naše slušali, pa su nas oni s pravog puta odveli; Gospodaru naš, podaj im dvostruku patnju i prokuni ih prokletstvom velikim!'" (El-Ahzab, 66-68.)

Rezultati slijeđenja su: Oslanjanje pagana na običaje i društvenu tradiciju koju ljudi prenose iz generacije u generaciju. To vodi u slijepo slijeđenje i ustezanje razuma od istraživanja i razmatranja. Zato, kada je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, došao sa tevhidom, ljudima je to bilo čudno, pa su, negirajući, rekli:

أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ

„Zar on da bogove svede na Boga jednog? To je, zaista, nešto veoma čudno!" (Sad, 5.)

5. Slijeđenje strasti

Pohota ima veliku ulogu u paganskoj misli. Ona se uzima za boga i obožava mimo Allaha Uzvišenog, kao što On, 'azze ve dželle, kaže:

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ

„Reci ti Meni ko će uputiti onoga koji je strast svoju za boga svoga uzeo, onoga koga je Allah, znajući ga, u zabludi ostavio.“ (El-Džasije, 23.)

Slijeđenje strasti je spriječilo mušrike da se odazovu istini. Uzvišeni kaže:

فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

„Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode jedino za strastima svojim. A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu? Allah, doista, neće ukazati na pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini.“ (El-Kasas, 50.)

Kada strast vlada, razum se začahuri, prolazi za razmišljanje su zakrčeni, a jasni dokazi gube svoju vrijednost, jer strast sve odbacuje i udaljava se. Čovjek postaje njenim zarobljenikom. Pred njim se miješaju putevi i pravci, a putevi istine i upute ostaju zamračeni za njega. Istinu je rekao Ahmed Ševki:

Kada vidiš da strast vlada u jednom narodu
Znaj da je tamo razuma nestalo

6. Slijeđenje neutemeljenih mišljenja

Kada kod pagana nestane mjerila naučne misli, onda počnu ponirati i vezati se za neutemeljena mišljenja i nagađanja koja nisu utemeljena na pravilima niti su donesena na osnovu argumenata, već su to samo primjeri mašte i fikcija. Uzvišeni kaže:

وَإِن تُطِعْ أَكْثَرَ مَن فِي الأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَن سَبِيلِ اللّهِ إِن يَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلاَّ
يَخْرُصُونَ

„Ako bi se ti pokoravao većini onih koji žive na Zemlji, oni bi te od Allahova puta odvratili; oni se samo za pretpostavkama povode i oni samo neistinu govore.“ (El-En'am, 116.) i kaže:

وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلاَّ ظَنًّا إَنَّ الظَّنَّ لاَ يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللّهَ عَلَيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ

„Većina njih slijedi samo pretpostavke; ali pretpostavke nisu nimalo od koristi Istini; Allah, uistinu, dobro zna ono što oni rade.“ (Junus, 36.)

Kada se mišljenje zasnuje na nagađanjima i fikcijama neosporan rezultat je zabluda i zastranjivanje. Neka nas Allah toga sačuva!

* * *

Stav mnogobožaca prema jasnim dokazima

Kada su mjerila razmišljanja i argumentiranja mnogobožaca i sljedbenika neistine poremećena, počinju se strovaljivati u ponore neznanja, a njihov stav prema jasnim dokazima se ogleda u otvorenom odbacivanju i nijekanju. Onaj ko je nemoćan diskutovati i raspravljati iznoseći dokaze i argumente, zastranjuje od cilja i pribjegava tvrdoglavosti i žestokim svađama u parničenju. Uzvišeni kaže:

قَالُواْ يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ

„O Nuhu", - rekoše oni – "ti si želio da s nama raspravljaš i dugo si raspravljao. Daj neka se ostvari ono što nam prijetiš, ako istinu govoriš!" (Hud, 32.)

Stav mnogobožaca i sljedbenika zablude prema dokazima se ogleda u nekoliko činjenica:

1. Raspravljanje neistinom

Uzvišeni kaže:

وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

„Svaki narod nastojao je da se domogne svoga poslanika i trudio se da neistinom uguši istinu, pa sam ga Ja kažnjavao, - a kakva je bila kazna Moja!“(Gafir, 5.)

2. Tvrdoglavost i oholost

Uzvišeni kaže:

كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ❁ سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا ❁ إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ❁ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ
❁ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ❁ ثُمَّ نَظَرَ ❁ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ❁ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ❁ فَقَالَ إِنْ
هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ ❁ إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ

„Nikako! On, doista, prkosi ajetima našim, - a naprtit ću Ja njemu teškoće, jer je smišljao i računao, - i proklet bio, kako je proračunao! i još jednom proklet bio, kako je proračunao! – Zatim je pogledao pa se onda smrknuo i namrštio i potom se okrenuo i uzoholio, i rekao:'Ovo nije ništa drugo do vradžbina koja se nasljeđuje, ovo su samo čovjekove riječi!'" (El-Mudessir, 16-25.) Uzvišeni kaže:

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ ❁
وَيْلٌ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ❁

„To su Allahovi dokazi koje ti kao istinu navodimo, pa u koje će, ako ne u Allahove riječi i dokaze Njegove oni vjerovati? Teško svakom lašcu, velikom grješniku!“ (El-Džasije, 6-7.) Uzvišeni kaže:

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَا هُم
بِبَالِغِيهِ

„Oni koji o Allahovim znamenjima raspravljaju, iako im nikakav dokaz nije došao, u srcima njihovim je samo oholost koja ih neće dovesti do cilja željenog.“ (Gafir, 56.)

3. Nijekanje istine nakon pojave njenih znakova

Uzvišeni kaže:

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا

„I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istinita.“ (En-Neml, 14.) Uzvišeni kaže:

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لاَ يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللّهِ يَجْحَدُونَ

„Mi znamo da tebe zaista žalosti to što oni govore. Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si ti lažac, nego nevjernici poriču Allahove riječi.“ (El-En'am, 33.) Uzvišeni kaže:

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُواْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْاْ رُسُلَهُ وَاتَّبَعُواْ أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ

„Eto, to je bio Ad, on je dokaze Gospodara svoga poricao i bio neposlušan poslanicima svojim, i pristajao uz svakog silnika, inadžiju.“ (Hud, 59.)

4. Udaljavanje od istine

Uzvišeni kaže:

فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ✿ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ ✿ كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ
مُّسْتَنفِرَةٌ ✿ فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ

„Njima posredovanje posrednika neće biti od koristi. Pa zašto oni pouku izbjegavaju, kao da su divlji magarci preplašeni koji od onih koji ih progone bježe.“ (El-Mudessir, 48-51.) Uzvišeni kaže:

وَإِن يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ

„A oni, uvijek kada vide čudo, okreću glave i govore: 'Čarolija neprestana!'" (El-Kamer, 2.)

Rezultat ove četiri činjenice, ili nekih od njih, je da ih Allah kažnjava okretanjem njihovih srca od istine što je vid odgovarajuće kazne. Uzvišeni kaže:

فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

„I kad oni skrenuše ustranu, Allah njihova srca skrenu, a Allah neće ukazati na pravi put narodu koji je ogrezao u grijehu.“ (Es-Saff, 5.),

وَإِذَا مَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَاكُم مِّنْ أَحَدٍ ثُمَّ انصَرَفُواْ صَرَفَ اللّهُ
قُلُوبَهُم بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لاَّ يَفْقَهُون

„A kad bude objavljena koja sura, samo se zgledaju: 'Da li vas ko vidi?' – i onda se udaljuju. Neka Allah srca

njihova bez podrške ostavi, zato što su od onih ljudi koji neće da razumiju.“ (Et-Tevbe, 127.)

وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُواْ بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

„A mi srca njihova i oči njihove okrećemo, pa neće vjerovati kao što nisu vjerovali ni prvi put i ostavljamo ih da u zabludi svojoj lutaju smeteni.“ (El-En'am, 110.)

5. Pribjegavanje ismijavanju i porugivanju

Uzvišeni kaže:

وَإِذَا رَآكَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ وَهُم بِذِكْرِ
الرَّحْمَنِ هُمْ كَافِرُونَ

„Kada te vide nevjernici, samo ti se rugaju: 'Je li to onaj koji vaše bogove huli?' A oni sami ne vjeruju kada se spomene Milostivi.“ (El-Enbija, 36.) Uzvišeni kaže:

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُوْلَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

„A kad sazna za neke Naše ajete, on im se ruga. Takve ponižavajuća patnja čeka.“ (El-Džasije, 9.) Uzvišeni kaže:

وَمِنْهُم مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِندِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنِفًا
أُوْلَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءهُمْ

„Ima onih koji dolaze da te slušaju, a čim se od tebe udalje, pitaju one kojima je dato znanje: 'Šta ono on maloprije reče?' To su oni čija je srca Allah zapečatio i koji

se za strastima svojim povode.“ (Muhammed, 16.) Uzvišeni kaže:

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُواْ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ * وَإِذَا مَرُّواْ بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ * وَإِذَا
انقَلَبُواْ إِلَى أَهْلِهِمُ انقَلَبُواْ فَكِهِينَ * وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاء لَضَالُّونَ

„Grješnici se smiju onima koji vjeruju; kada pored njih prolaze, jedni drugima namiguju, a kada se porodicama svojim vraćaju, šale zbijajući vraćaju se; kada ih vide, onda govore: 'Ovi su, doista, zalutali!'" (El-Mutaffifin, 29-32.)

6. Upotreba sile u borbi protiv istine

Uzvišeni kaže:

فَلَمَّا جَاءهُم بِالْحَقِّ مِنْ عِندِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاء الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءهُمْ وَمَا
كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

„A kada im je on donio Istinu od Nas, rekli su: 'Ubijajte mušku djecu onih koji vjeruju u ono što on govori, a ostavljajte u životu njihovu žensku djecu!’ – Ali, lukavstva nevjernika su uvijek uzaludna.“ (Gafir, 25.)

Uzvišeni Allah pojašnjavajući djela Ibrahimovog, 'alejhis-selam, naroda, kada im je ponestalo dokaza, kaže:

قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ

„Pripremite za njega lomaču" – povikaše – "pa ga u vatru bacite?" (Es-Saffat, 97.) Uzvišeni Allah kaže:

قَالُوا لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ

„Ako se ne okaniš, o Nuhu!“, rekoše oni, „bit ćeš sigurno kamenovan!“ (Eš-Šuara, 116.) Uzvišeni Allah kaže:

قَالُوا لَئِن لَّمْ تَنتَهِ يَا لُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ

„Rekoše oni: 'Ako se ne okaniš, o Lute, bit ćeš sigurno prognan!'“ (Eš-Šu'ara, 167.)

7. Pokušaj klevetanja vjerovjesnika i pozivača u istinu

Uzvišeni kaže:

قَالُوا إِنْ هَذَانِ لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ أَن يُخْرِجَاكُم مِّنْ أَرْضِكُم بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلَى

"Ova dvojica su čarobnjaci" – rekoše jedni drugima - "hoće da vas vradžbinama svojim iz zemlje vaše izvedu i da unište vjeru vašu prelijepu?“ (Taha, 63.) Uzvišeni kaže:

كَذَلِكَ مَا أَتَى الَّذِينَ مِن قَبْلِهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ

„I tako je bilo, ni onima prije ovih nije došao nijedan poslnaik, a da nisu rekli: 'Čarobnjak je!', ili: 'Lud je!'" (Ez-Zarijat, 52.)

* * *

Pravila misli i argumentiranja u islamu

Časni Kur'an nam svjedoči o paganskom načinu ophođenja prilikom razmišljanja i argumentiranja, te raspravljanja i parničenja. Odatle je usadio, kao zamjenu, originalna pravila razmišljanja i argumentiranja kako bi uputa bila na čvrstom naučnom temelju. Od tih pravila su:

1. Respekt znanja i podizanje njegovih stepena, te pokuđenost i upozorenje na neznanje

Allah Uzvišeni je naredio traženje znanja:

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

„Znaj da nema boga osim Allaha!“ (Muhammed, 19.) Prvo što je objavljeno od Kur'ana Velikog je:

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ * اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ * الَّذِي عَلَّمَ
بِالْقَلَمِ * عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ

„Čitaj u ime Gospodara tvoga Koji stvara, stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, Plemenit je Gospodar tvoj, Koji poučava peru, Koji čovjeka poučava onome što ne zna.“ (El-'Alek 1-5.)

Zato je Allah počastio učenjake i podigao ih nad ostalim ljudima. Uzvisio je njihove stepene i pozicije. On kaže:

يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ

„I Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje.“ (El-Mudžadele, 11.) On kaže:

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

„Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?' (Ez-Zumer, 9.)

Oslanjanje na znanje poništava sva praznovjerja i legende. Dolaskom znanja prestaje vezivanje za prevarante i neznalice, misao postaje ispravna, a svjetlost upute sve obasjava. Vjerovanje, govor i djela čovjeka su na uputi i znanju.

2. Iskrenost i neutralnost u potrazi za istinom

Iskrenost je srž i temelj koji vodi čovjeka ka istini. Pošto zabluda prlja srce, čovjek gubi veze sa istinom i luta u višestrukim tminama. Šta tek onda kada zabluda vlada srcem koje ne poznaje dobro niti negira loše, nego je samo zadojeno strašću i zabludom?

Zato je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, primao istinu iz paganstva, ali ju je temeljio shodno ispravnim postavkama lišenim pretvaranja, reputacije i drugih primjesa. Od njega se vjerodostojno prenosi da je rekao: „Poslan sam da usavršim lijepo ponašanje.“[1]

Učestvovao je sa njima u zaklinjanju „El-Fudul“, a čak je i prihvatio istinu na koju mu je ukazao jedan židov. Prenosi Katīla bint Sajfi da je jedan židovski svećenik došao Poslaniku, sallallahu ʻalejhi ve sellem, i rekao: „Muhammede, vi ste divan narod osim što činite širk!“ Poslanik, sallallahu ʻalejhi ve sellem, reče: „Subhanallah, a šta to?!“ On odgovori: „Kada se zaklinjete govorite: 'Tako mi Ka'be!'“ Poslanik, sallallahu ʻalejhi ve sellem, je malo zastao, a zatim je rekao: „On je već rekao, pa ko se bude zaklinjao - neka se zaklinje Gospodarom Ka'be!“ Svećenik reče: „Muhammede, vi ste divni ljudi samo da Allahu ne činite takmaca!“ Reče: „Subhanallah, a šta to?!“ On odgovori: „Govorite: 'Ono što Allah htjedne i ti htjedneš.'“ Poslanik, sallallahu ʻalejhi ve sellem, je malo zastao, a onda rekao: „On je već rekao, pa ko bude od vas govorio: 'Kako Allah htjedne', neka između toga razdvoji sa: 'A zatim ti htjedneš'.“[2]

Neutralnost je stoga put ka istini. Njome čovjek hodi putevima upute. Uzvišeni kaže:

يِا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إَن تَتَّقُواْ اللّهَ يَجْعَل لَّكُمْ فُرْقَاناً

„O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost darovati pa ćete istinu od neistine moći rastaviti.“ (El-Enfal, 29.)

---

[1] Ahmed, (2/318); El-Hakim, (2/613) Ibn Abdul-Berr ga je ovjerodostojio u Et-Temhidu (24/333)

[2] Ahmed, (1/371-372); El-Hakim, (4/297) Ez-Zehebi ga je ovjerodostojio i složio se sa El-Hakimom. Ibn-Hadžer u biografiji Katile, radijallahu 'anha, u El-Isabi, kaže da je vjerodostojan (4/378)

3. Zabrana govora na Allaha bez znanja

Uzvišeni Allah je zabranio Svojim robovima da o Njemu govore bez znanja, jer će to nužno odvesti u novotarije i izmijeniti činjenice, navesti na stranputice i devijacije. Uzvišeni kaže:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَن
تُشْرِكُواْ بِاللّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَن تَقُولُواْ عَلَى اللّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ

„Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate.'" (El-E'araf, 32.) i kaže:

وَلاَ تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُولاً

„Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati.“ (El-Isra', 36.)

Ovo iziskuje da se čovjek suzdrži, da ne iznosi uvjerenje ili da govori nešto, sve dok mu ne potvrdi ispravnim znanjem.

4. Oslanjanje na dokaze

Jedno od najvećih pravila islama je oslanjanje na dokaze i odvraćanje od nagađanja i neutemeljenih mišljenja. Ovo zahtijeva da se sva pitanja, velika i mala, vagaju na tasovima pravednosti koji se u principu temelje na dokazima i potvrdama. Ono na što dokaz ukaže to je i istina, a sve ostalo je neistina. Time padaju sve zablude i misaona zastranjivanja koja nemaju udjela u predanjima i izučavanjima. Razumi i znanje su sačuvani od zastranjivanja i nestajanja. Na ovom čvrstom temelju su sazdani pozivi svih vjerovjesnika, alejhimus-selam. Uzvišeni kaže:

قُلْ هَاتُواْ بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

„Ti reci: 'Dokaze svoje dajte ako je istina to što govorite!'" (El-Bekare, 111.)

Uzvišeni Allah je Svome Poslaniku, sallallahu ‘alejhi ve sellem, naredio da kaže:

ائْتُونِي بِكِتَابٍ مِّن قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِّنْ عِلْمٍ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

„Donesite mi Knjigu objavljenu prije ove ili samo kakav ostatak znanja, ako istinu govorite." (El-Ahkaf, 4.)

Stanovnici pećine su rekli:

هَؤُلَاء قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِم بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ

„Narod ovaj naš je mimo Njega druge bogove prihvatio, zašto jasan dokaz nije donio o tome da se treba njima klanjati?“ (El-Kehf, 15.) Uzvišeni kaže:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

„Mi smo izaslanike naše s jasnim dokazima slali i po njima knjige i terezije objavljivali, da bi ljudi pravedno postupali.“ (El-Hadid, 25.)

5. Naredba razmatranja i razmišljanja o Allahovim, ‘azze ve dželle, dokazima

Mnoštvo je šerijatskih tekstova koji naređuju ljudima da razmatraju i razmišljaju o Allahovim, ‘azze ve dželle, dokazima i koji potiču ljudski um na nužnost promatranja i shvatanja Allahovog carstva. Uzvišeni kaže:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَاخْتِلاَفِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُوْلِي الأَلْبَابِ ۞ الَّذِينَ
يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ رَبَّنَا
مَا خَلَقْتَ هَذا بَاطِلاً سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

„U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene, za one koje i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. 'Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri!'“ (Ali 'Imran, 190-191.) Ajeti im naređuju promatranje vidljivih dokaza koji se nalaze pred njima. Allah, ‘azze ve dželle, kaže:

أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ * وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ * وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ
نُصِبَتْ * وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ

„Pa zašto oni ne pogledaju kamile – kako su stvorene, i nebo – kako je uzdignuto, i planine – kako su postavljene, i Zemlju – kako je prostrta?!“ (El-Gašije, 17-20.) i kaže:

وَفِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

„A i u vama samima – zar ne vidite?“ (Ez-Zarijat, 21.)

Ispravno razmišljanje će nedvojbeno čovjeka povesti istinskom vjerovanju u Allaha Uzvišenog i Njegovu Jednoću.

Zato je Allah Uzvišeni u Svojoj Knjizi Časnoj naveo jasne primjere kako bi značenja približio našim umovima, pa kaže:

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

„Mi u ovom Kur'anu navodimo ljudima svakojake primjere da bi pouku primili.“ (Ez-Zumer, 27.)

Isto tako Uzvišeni Allah spominje priče o nestalim narodima kako bi uzeli pouku. Ljudima je naredio da o njima razmišljaju, pa kaže:

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُوْلِي الأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِن تَصْدِيقَ الَّذِي
بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

„U kazivanju o njima je pouka za one koji su razumom obdareni. Kur'an nije izmišljena besjeda, on priznaje da su istinite knjige prije njega objavljene, i objašnjava sve, i putokaz je i milost naroda koji vjeruje.“ (Jusuf, 111.)

* * *

METOD EHLIS-SUNNETA U PRIHVATANJU I DOKAZIVANJU ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA

- Respektovanje i predanost šerijatskim tekstovima
  - Pravac ispravnih prethodnika u respektovanju šerijatskih tekstova
- Oslanjanje na ispravne predaje iz Sunneta
  - Argumentovanje slabim hadisima
- Ispravnost shvatanja šerijatskih tekstova
  - Naučni temelji za shvatanje i izučavanje šerijatskih tekstova

METOD EHLIS-SUNNETA U PRIHVATANJU I DOKAZIVANJU ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA

Šerijatski metod argumentiranja kod ehlis-sunneta vel-džema'ta se zasniva na Allahovoj Knjizi, sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i konsenzusu Ispravnih prethodnika, radijallahu 'anhum. Učenjaci se razilaze u pitanju utemljenosti kijasa/*analogije*. Većina mu je dala prednost smatrajući ga jednim od izvora argumetiranja pod uslovom da se ispune ispravni naučni zahtjevi. Uzvišeni kaže:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللّهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ وَأُوْلِي الأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ
فَرُدُّوهُ إِلَى اللّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً

„O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše.“ (En-Nisa', 59.) Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِن شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ

„Ma u čemu se razilazili, treba da presudu da Allah.“ (Eš-Šura, 10.) Uzvišeni kaže:

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا

„Ono što vam Poslanik kao nagradu da to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite!“ (El-Hašr, 7.) Uzvišeni kaže:

وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى
وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

„Onoga ko se suprotstavi Poslaniku, a poznat mu je pravi put, i koji pođe putem koji nije put vjernika, pustit ćemo da čini šta hoće, i bacit ćemo ga u Džehennem, - a užasno je on boravište!“ (En-Nisa', 115.)

Oslanjanje na tri čista šerijatska izvora, tj, Kur'an, Sunnet i idžma' (konsenzus), osnova je vjere islama koji se zasniva na sljedećim temeljima:

Prvi: Respektovanje i predanost šerijatskim tekstovima,
Drugi: Oslanjanje na ispravne predaje iz Sunneta i
Treći: Ispravnost shvatanja tekstova.

U ovom poglavlju ćemo, s Allahovom pomoći, nešto sažetije govoriti o ova tri temelja uz pojašnjenje pravca ehlis-sunneta u prihvatanju i argumentiranju šerijatskim tekstovima.

* * *

I- Respektovanje i predanost šerijatskim tekstovima

Osnova vjere islama, kojom je Uzvišeni Allah zadovoljan Svojim robovima, je pokoravanje, poniznost i predanost. Uzvišeni kaže:

وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ

„I povratite se Gospodaru svome i pokorite mu se.“ (Ez-Zumer, 54.)

Suština pokornosti je veličanje i podređenost Allahovoj, Te'ala, naredbi i zabrani, pridržavanje Njegovih granica, kako je objavljeno Njegovom vjerovjesniku Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem. Uzvišeni kaže:

ذَلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُ عِندَ رَبِّهِ

„Eto toliko! A ko poštuje Allahove svetinje, uživat će milost Gospodara svoga.“ (El-Hadždž, 30.) I kaže:

ذَلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى الْقُلُوبِ

„Eto toliko! Pa ko poštiva Allahove propise – znak je čestita srca.“ (El-Hadždž, 32.)

Sve što Zakonodavac naređuje ili zabranjuje zaslužuje da se veliča, cijeni i slijedi. To je put spasa. Uzvišeni kaže:

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ * وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَئِكَ هُمُ
الْفَائِزُونَ

„Kad se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu, da im on presudi, samo reknu: 'Slušamo i pokoravamo se!' – Oni će uspjeti. Oni koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravali, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali – oni će postići ono što budu željeli.“ (En-Nur, 51-52.)

Allah, ‘azze ve dželle, je zabranio istupanje pred Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, pa kaže:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

„O vjernici, ne odlučujte se ni za što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna.“ (El-Hudžurat, 1.)

Kada dođe Allahova naredba, nema prostora za izbor ili dvoumljenje, nego je potrebno pokoriti se i podrediti. Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ

„Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahođenju postupe.“ (El-Ahzab, 36.)

Allah, ʽazze ve dželle, je u potpunosti nijekao vjerovanje onoga koji se udalji od presude Vjerovjesnika, sallallahu ʽalejhi ve sellem, njome nije zadovoljan ili u svojoj duši zbog nje nalazi tegobu. Uzvišeni kaže:

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّىَ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُواْ فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا
مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيمًا

„I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore.“ (En-Nisa', 65.)

Allah, ʽazze ve dželle, je spomenuo da je uzrok udaljavanja od pokornosti Njegovom Poslaniku, sallallahu ʽalejhi ve sellem, strast i zabluda , pa kaže:

فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى
مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

„Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode jedino za strastima svojim. A zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu? Allah, doista, neće ukazati na pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini.“ (El-Kasas, 50.)

Uzvišeni je strogo zaprijetio onima koji se suprotstavljaju Njegovim naredbama:

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

„Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.“ (En-Nur, 63.) Uzvišeni Allah još kaže:

وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

„Onoga ko se suprotstavi Poslaniku, a poznat mu je pravi put, i koji pođe putem koji nije put vjernika, pustit ćemo da čini šta hoće, i bacit ćemo ga u Džehennem, - a užasno je on boravište!“ (En-Nisa', 115.)

Uzvišeni Allah je prekorio one koji Ga ne veličaju, a niti izvršavaju Njegove naredbe i ne čuvaju se Njegovih zabrana, pa kaže:

مَّا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا

„Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite?“ (Nuh, 13.)

* * *

Pravac ispravnih prethodnika u respektovanju šerijatskih tekstova

Ispravni prethodnici, neka je Allah njima zadovoljan, ostavili su najdirljivije primjere i najiskrenije odlike u pridržavanju i respektovanju naredbe Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, čuvanju granica Šerijata, bez dodavanja ili oduzimanja. Dokazi za to se manifestiraju kroz nekoliko činjenica:

1. Respektovanje Vjerovjesnikovog, sallallahu 'alejhi ve sellem, govora

Od Ebu-Katade se prenosi da je rekao: „Bili smo u skupini kod Imrana b. Husajna. Među nama je bio i Bušejr b. Ka'b. Tada nam je Imran govorio: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: ***„Stid je cjelokupno dobro***." ili ***„U stidu je svako dobro.***" Bušejr reče: „U nekim knjigama ili mudrostima nalazimo da je stid, spokoj i poštivanje Allaha, a i da je slabost!" Imran se rasrdi tako da mu se oči zacrveniše, pa reče: „Ja ti prenosim od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, a ti se suprotstavljaš?!" Imran je ponovio hadis, pa je Bušejr ponovio svoj govor. Imran se rasrdi. O njemu smo govorili: „ On je naš, Ebu-Nudžejde! Nema smetnje za njega!"[1] Tj. nije osumnjičen za dvoličnjaštvo.

---

[1] Muslim u Imanu (1/64, br. 37)

Od Abdullaha b. Omera, radijallahu 'anhu, se prenosi da je rekao: „Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, kako govori: '***Nemojte sprječavati vaše žene da idu u džamije kada od vas zatraže odobrenje***.' Bilal b. Abdullah reče: 'Tako mi Allaha, sprječavat ćemo ih!' Prenosilac hadisa kaže: 'Abdullah mu se približi i dobro ga izgrdi. Nisam čuo da je ikada tako nekoga izgrdio.' Reče mu: 'Donosim ti vijest od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, a ti kažeš: Tako mi Allaha, sprječavat ćemo ih!?'" [1]

Od Abdullaha b. Mugaffela, radijallahu 'anhu, prenosi se da je vidio jednog od svojih drugova kako baca kamenčiće. Reče mu: „Nemoj bacati kamenčiće, jer je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, to prezirao...", ili je rekao: „Zabranio je bacanje kamenčića.", jer se njima neće uhvatiti ulov niti raniti neprijatelj, nego će se prebiti zub ili izbiti oko." Poslije ga je opet vidio kako baca kamenčiće. Rekao mu je: „ Obavještavam te od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da je prezirao ili zabranjivao bacanje kamenčića, a opet te vidim da to radiš! Neću više s tobom pričati!" [2]

Od Kubejse eš-Šamija se prenosi da je Ubade b. es-Samit, radijallahu 'anhu, krenuo sa nekim čovejkom na bizantijsku teritoriju. Vidio je ljude kako kupuju i prodaju lomljeno zlato za (zlatne) dinare, te lomljeno srebro za (srebrene) dirheme. Rekao im je: „ O ljudi, vi jedete kamatu! Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, kako govori: '***Nemojte prodavati i kupovati zlato osim u obostrano istoj količini, bez povećavanja ili odgode roka.***' Neki čovjek reče: „Ne mislim da u ovome ima kamate osim ako je na odgođeni rok!" Ubade reče: „Prenosim ti hadis od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, a ti mi govoriš svoje mišljenje! Kada me Allah odavde izvede, neću stanovati s tobom na teritoriji nad kojom ti imaš vlast!" Vratio se i nastanio u Medini. Omer mu reče. „Šta te dovede, Ebu-

---

[1] Muslim u poglavlju o namazu (1/327, br. 442)

[2] Muslim (3/547, br. 1954)

Velide?“ Ispričao mu je događaj, pa mu je Omer rekao: „Vrati se na svoju zemlju i u svoju pokrajinu, a on nad tobom neće imati vlasti. Neka Allah učini ružnom zemlju na kojoj ti i oni poput tebe ne žive.“[1]

Od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu ‘anhuma, se prenosi da je rekao: ***„Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, je obavio hadždž temettu'.***“ Urve b. ez-Zubjer je rekao: „Ebu-Bekr i Omer su zabranili mut'ah[2]!“ Ibn-Abbas , radijallahu ‘anhu, reče: „Šta to govori Urvica!? Reče: „Ebu-Bekr i Omer su zabranili mut'ah!“ Ibn-Abbas, radijallahu ‘anhuma, reče: „Vidim da će propasti! Kažem da je Vjerovjesnik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao, a govori: 'Rekli su Ebu-Bekr i Omer!'“[3]

Ebu-Muavija ed-Darir je pričao kod Haruna er-Rešida hadis od Ebu-Hurejre „.. ***Adem je nadvladao u raspravi Musaa...***“ Jedan od prisutnih reče: „Kako to, a između Adema i Musa ima toliko vremenske razlike!?“ Harun je skočio i rekao: „On ti prenosi hadis od Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i ti mu se protiviš sa 'kako'!? Neprestano je ponavljao sve dok nije ušutio.“[4]

Neki čovjek je rekao Ez-Zuhriju: „Ebu-Bekre, hadis Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem: '***Nije od nas ko se udara po licu...***', '***Nije od nas ko ne poštuje starijeg...***' i slični hadisi!“ Ez-Zuhri malo obori glavu, pa je podiže i reče: „Od Allaha, ‘azze ve dželle, je znanje, na Poslaniku, sallallahu ‘alejhi ve sellem, je dostava, a na nama je da se predamo!“[5]

---

[1] Ibn Bettah u El-Ibani (1/257) Slično se prenosi i od Ebud-Derdaa, radijallahu 'anhu, od Ebu Se'ida el-Hudrija. Valorizator kaže da su lanci prenosilaca ovih predaja dobri.

[2] U ovom slučaju el-mut'ah ima isto značenje kao temettu'. (nap. prev.)

[3] Ahmed (5/48) Šejh Ahmed Šakir u valorizaciji Musneda kaže da je vjerodostojan.

[4] Akidetus-selef (46)

[5] Es-Sunnetu lil-Hallal (3/579) Ez-Zuhrijev govor bez pitanja je u Sahihul-Buhariji. Knjiga tevhida (pogl. 46)

Ebus-Saib kaže: „Bili smo kod Veki'a b. el-Džerraha, pa jedan čovjek, koji je bio naklonjen racionalizmu, reče: '***Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, je svoj hedj označio...***', a Ebu-Hanife kaže da je to masakriranje. Čovjek reče: 'Prenosi se od Ibrahima en-Nehaija da je rekao da je označavanje hedja masakriranje.' Ebus-Saib kaže: 'Vidio sam Veki'a kako se žestoko rasrdi, pa kaza: Kažem ti da Allahov Poslanik, sallallahu ʿalejhi ve sellem, to kaže, a ti govoriš. Rekao je Ibrahim! Zaslužuješ da budeš pritvoren i da ne izađeš dok se ne odrekneš tog govora!'“[1]

2. Utvrđivanje ispravnosti praktikovanja Sunneta

Zbog prethodno rečenog, Ispravni prethodnici, neka je Allah njima zadovoljan, su najrigoroznije provjeravali, ispitivali i čuvali se novotarija pri primjeni Sunneta. Ništa nisu činili osim sa znanjem. Svoja mišljenja nisu davali kao presude, niti su svojim umovima uvodili ibadete koji nisu bili od upute Vjerovjesnika, sallallahu ʿalejhi ve sellem. Evo primjera čovjeka koji je kihnuo u prisustvu Abdullaha b. Omera i rekao „Hvala Allahu i neka je salam na Njegovog Poslanika!“ Abdullah b. Omer mu reče: „I ja kažem: Hvala Allahu i neka je selam na Allahovog Poslanika! Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu ʿalejhi ve sellem, nas nije tako podučio, nego nas je učio da kažemo. „***Hvala Allahu u svakoj situaciji.***“[2]

---

[1] El-Fekihu vel-mutefekkih (17149); Lisanul-Arabi (7/135) Označavanje hedja podrazumijeva da se rasiječe ili probode koža na grbama (deva) šiljkom i sl. Neki su rekli da je to probadanje desnog dijela devine grbe sve dok se ne pojavi krv i ne bude znalo da je ta životinja hedj. Ovo je Ebu-Hanife smatrao pokuđenim i tvrdio da je masakriranje. Međutim, Sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu ʿalejhi ve sellem, je preče slijediti!"

[2] Et-Tirmizi (5/81, br. 2738); El-Hakim (4/265, 266) Lanac prenosilaca ove predaje je dobar.

Od Ibn-Džurejdža se prenosi da ga je Tavus obavijestio da je upitao Abdullaha b. Abbasa o dva rek'ata namaza poslije ikindije-namaza, pa mu ih je zabranio. Tavus kaže: „Rekoh mu: 'Neću ih ostaviti!'“ Ibn-Abbas reče:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ
وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا

„Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahođenju postupe. A ko Allaha i Njegova Posalnika ne posluša, taj je sigurno skrenu s pravog puta.“ (El-Ahzab, 36.)[1]

Slično ovome, Se'id b. el-Musejjib je vidio čovjeka koji je često poslije nastupanja zore dva rek'ata i na njima više puta se pregibao i činio sedždu. Rekao je: „Ebu-Muhammede, zar će me Allah kazniti što mu se klanjam?“ Se'id mu odgovori: „Neće, ali će te kazniti što klanjaš suprotno sunnetu.“[2]

Neki čovjek je rekao imamu Maliku b. Enesu: „Ebu-Abdullahu, odakle ću obući ihrame?“

Malik reče: „Od Zul-Hulejfe odakle je i Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, ihramio!“

Reče: „Želim ihramiti od mesdžida (Poslanikovog, sallallahu ‘alejhi ve sellem) i to od kabura!“

Reče: „Ne činiti to, bojim se da ćeš zapasti u smutnju!“

Reče: „Kakva je to smutnja? To je samo nekoliko milja prije!“

Malik reče: „Ima li veće smutnje nego da smatraš da si druge pretekao u vrijednosti koju je Allahov Poslanik, sallallahu

---

[1] Eš-Šafi'i u Er-Risali (str. 442); El-Hatib el-Bagdadi u El-Fekihu vel-metefekkihu (1/146)

[2] Abdur-Rezak u Namazu (3/52, br. 4755); El-Bejheki u Es-Sunenul-kubra (2/466) Lanac prenosilaca je ispravan.

'alejhi ve sellem, zanemario?" Čuo sam kako Allah, 'azze ve dželle, kaže:

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

„Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.“ (En-Nur, 63.)[1]

Vidimo iz primjera ovih ljudi koji se suprotstavljaju sunnetu da im je glavna nakana bila opreznost ili povećanje ibadeta. I pored toga, imami su potvrdili respektovanje tekstova ili zadržavanje u okviru njihovih granica. Pritom su se pridržavali velikog pravila striktnog slijeđenja. Ovo pravilo je spomenuo Se'id b. Džubejr govoreći: „Lijepo je postupio onaj koji se pokori onome što je čuo.“[2]

Sufjan es-Sevri je rekao: „Ako možeš da se ne počešeš po glavi, osim u skladu sa predajom, to i učini.“[3]

Zato je imam El-Buhari rekao: „Imami poslije Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, su tražili savjeta od povjerljivih učenjaka u pitanjima dozvoljenih stvari kako bi uzeli one olakšavajuće. Kada bi se razjasnio stav Kur'ana i Sunneta, ne bi prelazili na nešto drugo, slijedeći Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem.“[4]

O imamu Ahmedu b. Hanbelu postoji lijepa anegdota vezana za ovu temu koju prenosi šejhul-islam Ibn-Tejmijje u kojoj kaže: „Ahmed b. Hanbel je smatrao pohvalnim mut'ah (tj.

---

[1] El-Fekihu vel-metefekkihu (1/148); Ebu-Ne'im u El-Hil'ji (6/326); El-I'atisam (1/132)

[2] Muslim (1/199) Tj. onaj koji se preda onome što je do njega vjerodostojno preneseno (nap. prev.)

[3] El-Džami' li-ahlakir-ravi (1/142); Zemmul-kelami ve ehlihi (1/181)

[4] Sahihu El-Buhari (13/339)

hadž temettu') i naređivao ga. Čak su neki drugi imami, kao imami u hadisu, smatrali pohvalnim da onaj koji započne hadž ifrad ili kiran preobrati ga u umru i počne sa temettu'om, jer za to postoji predaja u vjerodostojnim hadisima. Seleme b. Šebib imamu Ahmedu je rekao: „Ebu-Abdullahu, ojačao si srca rafidija (šiija) kada si izdao fetvu stanovnicima Horosana da obavljaju temettu'!“ On reče: „Seleme, govorili su mi o tebi da si ahmak, a ja sam te branio! Sada mi se potvrdilo da si ahmak! Imam jedanaest vjerodostojnih hadisa od Vjerovjesnika, sallallahu ʻalejhi ve sellem, pa hoću li ih ostaviti radi tvog mišljenja?!“[1]

Zato je Ibnul-Kajjim rekao: „Prethodnicima je teško padalo da se mišljenjima ljudi suprotstavlja tekstovima. To nisu potvrđivali.“[2]

Od primjera koje bi bilo lijepo navesti o ovoj temi je i primjer imama Abdullaha b. ez-Zubejra. El-Humejdi je rekao: „Eš-Šafi'i je jednog dana prenosio hadis. 'Rekoh – 'Prihvataš li ga?' Odgovori: 'Vidio bih se da izlazim iz crkve ili da na sebi nosim monaški pojas kada bih čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu ʻalejhi ve sellem, hadis, a da po njemu ne govorim!“[3]

Slično se prenosi da je Muhammed b. Ishak b. Huzejme rekao: „Rekao sam Ahmedu b. Nasru koji je prenosio hadis od Vjerovjesnika, sallallahu ʻalejhi ve sellem: Da li ga prihvataš?“ Ibn-Huzejme reče: „Vidiš li na meni monaški pojas? Ne govori za vijesti od Vjerovjesnika, sallallahu ʻalejhi ve sellem: 'Prihvataš li?', nego reci: 'Da li je ispravan?' Kada je hadis od Vjerovjesnika, sallallahu ʻalejhi ve sellem, ispravan, ja po njemu govorim, htio ili ne!“[4]

---

[1] Minhadžus-sunneh (4/151-152)
[2] Muhtesaru Es-Savaikul-mursele (str. 139)
[3] Hul-jetul-evlija (9/106); Menakibuš-Šafi'i od El-Bejhekija (1/474)
[4] Zemmul-kelemi ve ehlihi (2/178)

Primjeri o ovoj tematici su mnogobrojni. Ovo što je spomenuto, dovoljno je za pojašnjenje željenog, ako Allah, 'azze ve dželle, htjedne.

Ovim se očituje da su Kur'an i Sunnet temelji argumentiranja. Oni su parametar kojim se procjenjuju mišljenja i intuicije (idžtihad). Iman čovjeka neće biti ispravan sve dok ih ne bude respektovao i ne bude primjenjivao ono na šta ukazuju od govora, djela i uvjerenja. Et-Tahavi sažeto iznosi pravac ehlis-sunneta: „Islam neće biti potvrđen osim pokoravanjem i predajom. Ko bude nastojao raditi ono što mu njegovo znanje zabranjuje i njegovo shvatanje ne bude uvjereno u pokornost, njegovo nastojanje će ga spriječiti da postigne čisti tevhid, čisto znanje i ispravan iman.“[1]

El-Berbehari kaže: „Kada čuješ čovjeka kako opovrgava, odbacuje ili ne slijedi predaje, osumnjiči ga za ispravnost njegova islama i nemoj sumnjati da je on sljedbenik strasti i novotar!“[2]

Ibn-Tejmijje kaže: „Najveće čime je Allah, 'azze ve dželle, obdario sljedbenike Sunneta je pridržavanje Kur'ana i Sunneta. Od temeljnih postavki, o kojima postoji konsenzus između ashaba i njihovih sljedbenika po dobru, je i: „Ni od jednog se ne prima oponiranje Kur'anu vlastitim mišljenjem, ukusom, shvatanjem, analogijom i zanosom. Potvrđeno je neoborivim dokazima i jasnim ajetima da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, došao sa uputom i istinitom vjerom, te da jedino Kur'an vodi ispravnom putu.“[3]

On, također, kaže: „Onaj ko sazda govor, primarna i sekundarna pitanja vjere, na Kur'anu, Sunnetu i predajama od prethodnika, pogodio je vjerovjesnički put. Isto tako, ko sazda svoje htijenje, ibadet, djela i naučavanje, vezano za primarne i sekundarne propise u srcima i djelima tijela, na imanu, Sunnetu i uputi, na kojoj je bio Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, pogodio je put vjerovjesništva. Ovo je put imama upute..."[1]

---

[1] Šerhul-akidetit-Tahavijje (str. 219.221)
[2] Šerhus-sunneti lil-Berbehari (str. 51)
[3] Medžmu'ul-fetava (13/28)

* * *

---

[1] IBID (10/363)

II- Oslanjanje na ispravne predaje iz Sunneta

Allah, subhanehu ve Te'ala, je naredio pokoravanje Svome vjerovjesniku Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem, u mnogim ajetima. Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا

„Ono što vam Poslanik da to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite!“ (El-Hašr, 7.) I kaže:

مَّنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

„Onaj ko se pokorava Poslaniku, pokorava se i Allahu!“ (En-Nisa', 80.)

Potvrđeno je da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: „***Dat mi je Kur'an i još poput njega.***“[1] Sve što je vjerodostojno potvrđeno od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, istina je u koju nema sumnje. Uzvišeni kaže:

وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَى * إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى

„On ne govori po hiru svome –to je samo Objava koja mu se obznanjuje.“ (En-Nedžm, 3-4.)

---

[1] Ahmed (6/8); Ebu-Davud (4604); Et-Tirmizi (2660)

Sunnet Vjerovjesnika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, je pojašnjen i obznanjen u Allahovoj Knjizi, kao što Uzvišeni kaže:

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

„...jasne dokaze i knjige. A tebi objavljujemo Kur’an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili.“ (En-Nahl, 44.) Uzvišeni kaže:

فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا * رَّسُولًا يَتْلُو عَلَيْكُمْ
آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

„Zato se bojte Allaha, o vi koji ste razumom obdareni, vi koji vjerujete! Allah vam je već poslao slavu. Poslanika, koji vam Allahove ajete jasne kazuje, da bi iz tmina na svjetlo izveo one koji vjeruju i dobra djela čine.“ (Et-Talak, 10-11.)

Allah Uzvišeni je izlio Svoju blagodat nad vjernicima slanjem Njegova vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem, pa kaže:

لَقَدْ مَنَّ اللّهُ عَلَى الْمُؤمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولاً مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ
وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُواْ مِن قَبْلُ لَفِي ضَلالٍ مُّبِينٍ

„Allah je vjernike milošću Svojom obasuo kad im je jednog između njih kao poslanika poslao, da im riječi Njegove kazuje, da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi.“ (Ali Imran, 164.) Uzvišeni kaže:

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

„On je neukima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi.“ (El-Džumu'a, 2.)

Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, je pokudio ljude koji su ostavljali Sunnet, pa kaže: ***„Do čovjeka će doći hadis od mene, a on, oslonjen na svojoj sjedaljci, će reći: 'Između vas i nas je Allahova Knjiga, pa što u njoj nađemo od dozvoljenog, smatrat ćemo ga dozvoljenim, a što nađemo u njoj od zabranjenog, zabranit ćemo ga!' Ono što Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, zabrani kao da je Allah, ‘azze ve dželle, zabranio.***“[1]

Od izvrsnih stavova ashaba, radijallahu 'anhum, je primjer 'Imrana b. Husajna, radijallahu 'anhu, koji je sjedio a sa njim su bili i njegovi drugovi. Neki čovjek od njih reče: „Ne govori nam ništa osim Kur'ana!“ Pa mu je rekao: “Približi se“, pa se približio. Rekao je: “Šta misliš da se ti i tvoji prijatelji samo oslonite na Kur'an, da li bi našao u njemu da je podne-namaz četiri rek'ata, ikindija četiri, akšam tri i šta učiš na prva dva? Šta misliš da se ti i tvoji drugovi oslonite samo na Kur'an, da li bi našao da je kruženje (tavaf) oko Bejtullaha sedam krugova i da uopće postoji kruženje od Saffe do Merve?“ Zatim je rekao: “Ljudi uzmite od nas, jer, tako mi Allaha, ako to ne budete činili, sigurno ćete zalutati.“[2]

Abdullah b. Mes'ud je rekao: „Allah Uzvišeni je prokleo one koje tetoviraju i koje traže tetoviranje, koje se uljepšavaju razmicanjem zuba i one koje mijenjaju Allahovo stvaranje.“ To je došlo de neke žene iz Benu Eseda zvana Ummu Ja'kub. Došla mu je i rekla: „Kakav je to hadis koji mi je došao od tebe u kojem proklinješ to i to?“ Abdullah reče: „Ja samo proklinjem onim čime je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, proklinjao i prema onome što nalazi u Allahovoj, 'azze ve dželle, Knjizi? Ona reče: „Proučila sam Kur'an od korice do korice i nisam to našla!“ Abdullah , radijallahu 'anhu, odgovori: „Da si ga proučila, našla bi!“ Zatim je proučio:

---

[1] Ebu-Davud (3605); Et-Tirmizi (2663); Ibn-Madže (12)
[2] Prenosi El-Hatib el-Bagdadi u El-Kifaji (str. 15)

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا

„Ono što vam Poslanik da to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite.“ (El-Hašr, 7.) Rekla je: „Svakako!“ Reče: „On je to zabranio.“ Ummu-Ja'kub reče: „Ja mislim da to tvoja supruga radi.“ Reče: „Idi i vidi!“ Otišla je i vidjela, pa nije našla što je tražila. Rekao joj je: „Da je tako kako kažeš, sa njom ne bih imao intimne veze.“[1]

Zato je Ibn-Tejmije rekao: „Potpuno pojašnjenje je ono koje je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, obznanio. On je najznanije stvorenje o istini, najbolji savjetodavac ljudima i najrječitiji u pojašnjenju istine. Ono što je pojasnio u pogledu Allahovih imena, svojstava, uzvišenosti i viđenja, vrhunac je u ovoj tematici.“[2]

Također je rekao: „Nagrada je u onome s čime je došao Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, a i pobjeda pripada onome ko ga podrži, sreća onome ko ga slijedi, a i blagoslov Allaha i meleka na one koji vjeruju u njega i koji ljude podučavaju njegovoj vjeri. Izvor istine je uvijek kod njega, gdje god ona bila. Najznaniji ljudi o istini su oni koji ga najbolje slijede, a najbolji poznavaoci njegovog sunneta su oni koji ga također slijede. Svako mišljenje suprotno njegovom je derogirana ili izmijenjena vjera koja nikada nije bila propisana.“[1]

---

[1] El-Buhari (8/630, br. 4886); Muslim (3/1687, br. 2125)
[2] Minhadžus-Sunne (3/352)

Zbog ove velike pozicije sunneta Vjerovjesnika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, sljedbenici sunneta su mu, nastojeći ga sačuvati i prenijeti znanjem i djelom, posvetili veliku pažnju. Obavili su valorizaciju i prečišćavanje, razvrstali istiniti od neistinitog, a posebno poslije pojave smutnji i proširenja novotara i laži. Zato je Abdullah b. Abbas, radijallahu ‘anhuma, rekao: „Kada bismo čuli nekog čovjeka kako govori: 'Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem', uperili bismo oči i naćulili uši. Međutim, kada su se ljudi opteretili onim što ne mogu podnijeti, uzimali smo samo od onih koje poznajemo.“[2]

Cijenjeni tabiin Abdullah b. Sirin, rahimehullah, kaže: „Nisu pitali za lanac prenosilaca, a kada je nastupila smutnja govorili bi: 'Naslovite nam svoje ljude!' Gledalo bi se na sljedbenike Sunneta, pa bi se uzimali njihovi hadisi, a gledalo bi se i na novotare čiji su se hadisi odbacivali.“[3]

Imam Malik b. Enes, rahimehullah, kaže: „Ovo znanje je tvoje meso i krv. O njemu ćeš biti pitan na Sudnjem danu, pa pogledaj od koga ga uzimaš!“[4]

Ibn-Tejmijje, pozivač na razvrstavanje poslaničkog sunneta, komentariše: „Između nas i Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, su stotine godina. Mi nužno znamo da u onome što ljudi od njega, a i od drugih, prenose ima istine i laži. Prenosi se da je rekao: 'Lagat će se na mene!' Ako je ovaj hadis istinit, onda će se sigurno na njega lagati, a ako je lažan onda je o njemu iznesena laž. Nikome nije dozvoljeno da hadisom dokazuje u sporednim pitanjima vjere sve dok ne pojasni čime to potvrđuje."[1]

---

[1] IBID (5/233)
[2] Muslim u uvodu Sahiha (1/12-13)
[3] IBID (1/15)
[4] El-Muhaddisul-fasil (str. 416); El-Kifaje (str.21)

Učenjaci i vođe u hadiskoj nauci su zacrtali poseban naučni pravac u ocjeni temelja predaje i postavki pravila. Čuvali su ih od poigravanja i falsifikacije, a to je blagodat Uzvišenog Allaha. Oni su izvor na koji se vraćamo da bi spoznali ispravnu od neispravne predaje. Ibn-Tejmijje kaže: „U predajama ima dosta istine i laži. Izvor na koji se vraćamo da bi raspoznali jednu predaju od druge su učenjaci u hadiskoj znanosti. Isto tako, obraćamo se gramatičarima da bi raspoznali arapsku od nearapske gramatike. Obraćamo se lingvističarima da bi znali šta ulazi a šta ne ulazi u pravila književnog jezika. Isto se odnosi na učenjake u poeziji, medicini i sl. Svaka nauka ima ljude koji je poznaju. Učenjaci u hadisu su najcjenjeniji, najiskreniji, najvećeg stepena i vjere. Oni su najiskreniji, najpovjerljiviji, najučeniji i imaju najviše iskustva u onome što spominju o ocjeni prenosilaca hadisa. To su ljudi poput Malika, Šu'be, Sufjana i drugih.."[2]

Zbog svega rečenog očituje se: Ispravno naučno argumentiranje zasniva se na vjerodostojnim i dobrim predajama (sahih i hasen). Apokrifnim i slabim hadisima nije dozvoljeno dokazivati i potrebno ih se čuvati. Zato je Abdullah b. el-Mubarek rekao: „ Ispravan hadis zaokuplja od neispravnog."[3]

Jahja b Se'id el-Kattan kaže: „Ne gledajte u hadis, nego gledajte u lanac prenosilaca ako je ispravan. A ko nije ispravan, nemojte biti obmanjeni (takvim) hadisom!"[4]

Ibn-Kudame kaže: „Apokrifne hadise, koje su heretici ubacili kako bi zbunili sljedbenike islama, ili slabe hadise, zbog slabosti prenosilaca, skrivenosti njihovog identiteta ili zbog mahane u njima, nije dozvoljno iznositi kao dokaze i biti uvjeren u njih. Njihovo postojanje je kao i nepostojanje."[1]

---

[1] Minhadžus-sunneti-nebevijjeti (7/61)

[2] IBID (7/34-35)

[3] El-Džami' li-ahlakir-ravi (2/159)

[4] Sijeru e'alamin-nubela (9/188)

Ibn-Tejmijje kaže: „Dužnost je razvrstati ispravne od lažnih hadisa, jer je Sunnet istina, a nije neistina. Sadržan je u ispravnim, a ne u apokrifnim hadisima. Ovo je generalno pravilo sljedbenika islama, a posebno onih koji se pozivaju na Sunnet."[2]

On, također, kaže: „Argumentiranje onim čija se ispravnost ne zna, nije dozvoljeno prema saglasnosti svih učenjaka. To je govor bez znanja koji je zabranjen Kur'anom, Sunnetom i konsenzusom učenjaka."[3]

I kaže: „U Šerijatu nije dozvoljeno oslanjanje na slabe hadise koji nisu ispravni (sahih) ili dobri (hasen)." [4]

Eš-Ševkani kaže: „Šerijatska pravila su jednaka. Između njih nema razlike. Nije dozvoljeno nešto obznaniti osim ako postoji argument. U protivnom ko na Allaha, 'azze ve dželle, iznese nešto što On nije rekao, zaslužuje kaznu koja je već poznata." [5]

* * *

---

[1] Zemmut-te'vil (str. 47)

[2] Medžmu'ul-fetava (3/380)

[3] Minhadžus-sunnetin-nebevijjeti (7/167-168)

[4] Medžmu'ul-fetava (1/250)

[5] El-Fevaidul-medžmu'a (str 100)

Argumentiranje slabim hadisima

Neke naznalice tvrde da apsolutno nije dozvoljeno argumentirati slabim hadisima. Dokaz im je mišljenje nekih učenjaka o ovoj tematici. Nema sumnje da je to greška, i to sa dva aspekta:

Prvi: Ovo nije generalno kod velikih učenjaka, nego je ograničeno samo na pohvalna i dobrovoljna djela.

Drugi: Imami koji su dozvolili postupanje po slabim hadisima postavili su precizne uslove, a oni su:

1. Da slabost hadisa ne bude velika tako da prenosioci budu lašci, optuženi za laž, podmetanje ili kardinalne pogreške.

2. Da hadis potpada pod generalne temelje, tako da ne postoji zapreka za njegovo iznošenje u hadisu koji je specifičniji u odnosu na generalno značenje. Tada izmišljeni hadis prestaje važiti, jer uopće nema utemeljenosti.

3. Da slabi hadis ne doživi toliku reputaciju kako ljudi bi po njemu radili i kako bi se u vjeru unijelo ono što nije propisano. Možda ga neznalice vide pa pomisle da je ispravan Sunnet.

4. Da onaj koji postupa po slabom hadisu bude uvjeren da je hadis slab.[1]

* * *

---

[1] Ove uslove spominje Hafiz Ibn-Hadžer u Tebjinul-adžebi bima verede fi fadli redžeb (str 6-7). Od njega prenosi Es-Sehavi u Fethul-Mugisu (1/268); El-I'atisam (1/287-299)

III- Ispravnost shvatanja šerijatskih tekstova

Ispravnost shvatanja šerijatskih tekstova je glavna osnovica za ispravnost argumentiranja. Čovjek ne može znati šta Allah želi, ili šta želi Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, osim sa ispravnim shvatanjem dokaza Knjige i Sunneta. Mnoge novotarije i zablude su nastale zbog pogrešnog shvatanja.

Omer b.Hattab u svom pismu Ebu-Musau el-Eš'ariju, radijallahu 'anhu, kaže: „Zatim, nastoj shvatiti ono što ti je izneseno a za to nemaš potvrdu u Kur'anu i sunnetu. Onda analogno gledaj na te činjenice, spoznaj slične primjere, a na kraju se odluči na ono što vidiš da je najdraže Allahu i najsličnije istini.“[1]

Ibnul-Kajjim kaže: „Ispravnost shvatanja i lijepa nakana su najveće Allahove blagodati koje daje Svome robu. Robu nije poslije islama dat bolji ni časniji poklon od ispravnog shvatanja i lijepe nakane. To su dva stuba islama na kojima on opstoji. Putem njih čovjek biva siguran od puta onih na koje se Allah, "azze ve dželle, rasrdio, zato što su njihove nakane bile neispravne, te puta zalutalih čija su shvatanja bila neispravna. On postaje od onih kojima je data blagodat i čija su shvatanja i nakane ispravne. To su sljedbenici Pravog puta. Naređeno nam je da na svakom namazu molimo Allaha da nas uputi na njihov put.

---

[1] I'alamul-Muvekki'in (1/130) Predaja se nalazi u Sunnenu Ed-Darekutni (4/206-207); Sunenul-Bejhekil-Kubra (10/115)

Ispravnost shvatanja je svjetlo koje Allah ubacuje u srce roba, kojim razlikuje ispravno od neispravnog, istinu od neistine, uputu od zablude i stranputicu od upute. U tome ga pomaže ispravno shvatanje, traženje istine i bogobojaznost u javnosti i tajnosti. Time prekida povode slijeđenja strasti, davanje prednosti dunjaluku, traženje pohvale od ljudi i ostavljanje bogobojaznosti.“ [1]

Ibnul-Kajjim na drugom mjestu kaže: „Shvatanje (i uzimanje) od Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, je naslov iskrenosti i poslanica vjerovjesničkog nasljedstva. U tom shvatanju se razlikuju stepeni učenjaka tako da čak jedan može vrijediti kao hiljadu drugih. Pogledaj shvatanje Ibn-Abbasa, radijallahu 'anhuma, kada su ga Omer i oni koji su bili od prisutnih sa Bedra upitali o suri: إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ „...**Kada dođe Allahova pomoć i pobjeda.**“ (En-Nasr, 1.) Ibn-Abbas je bio odlikovan shvatanjem ove sure, a ona je značila Allahovu obavijest Vjerovjesniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, o dolasku njegovog smrtnog časa. Omer se sa tim složio, a ostalim ashabima je to bilo skriveno. Ibn-Abbas je tada bio najmlađi, a gdje je našao obavijest u suri o dolasku njegovog smrtnog časa? To je bilo posebno istančano shvatanje koje je došlo do stepena do kojeg većina ljudi nije mogla doći. Pored (šerijatskog) teksta mora biti pojašnjenje, jer su o tome ovisni. Što se tiče onoga koji ispravno shvata, uz tekstove mu nisu potrebna druga tumačenja.“[2]

* * *

---

[1] IBID (1/ 87)

[2] Et-Tefsirul-Kajjim (str. 41)

Naučni temelji za shvatanje i izučavanje šerijatskih tekstova

Od naučnih temelja na koje se potrebno osloniti za shvatanje i studiranje šerijatskih tekstova su:

1. Oslanjanje na metod ashaba, neka je Allah njima zadovoljan

Ashabi, radijallahu ʽanhum, imaju visoku poziciju. Uzvišeni Allah ih je posebno počastio i podigao njihove stepene i poštivanje, te uzvisio njihovu poziciju. Naglasio je njihovu pravednost iznad sedam nebesa. Uzvišeni kaže:

وَالسَّابِقُونَ الأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُواْ عَنْهُ

„Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime.“ (Et-Tevbe, 100.) Uzvišeni kaže:

مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي
التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ

يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً
وَأَجْرًا عَظِيمًا

„Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo, - na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača, - da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku.“ (El-Feth, 29.)

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu 'anhu, kaže: „Ko od vas hoće da slijedi, neka slijedi ashabe Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem. Oni su bili najdobrostiviji od ovog ummeta svojim srcima, najdubljeg znanja, najmanje su se opterećivali, najbolje su bili upućeni i imali su najljepša stanja. To je narod koga je Uzvišeni Allah odabrao da se druže sa Vjerovjesnikom, sallallahu 'alejhi ve sellem. Zato spoznajte njihovu vrijednost, slijedite ih u predajama, jer su bili na ispravnom putu!“ [1]

Ebu-Muhammed b. Hazm kaže: „Nije dozvoljeno biti neopredijeljen prema naredbama ili ikako sumnjati u one o kojima nas je Allah, 'azze ve dželle, obavijestio da zna šta je u njihovim srcima, da je njima zadovoljan i da je spustio spokoj na njih.“[2]

Zbog ovoga, shvatanje dokaza Knjige i Sunneta se samo uzima od ashaba, radijallahu 'anhum. Njima je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, govorio, njima je objavljena Knjiga i oni najbolje poznaju ono što želi Uzvišeni Allah i što želi Njegov

---

[1] Džami'u bejanil- ilmi ve fadlih (2/947, br. 1810)
[2] El-Faslu fil-mileli ven-niheli (4/148)

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem. Posebno se to odnosi na doba kada su se proširile novotarije, znanje umanjilo, shvatanja postala neispravna i Sunnet odbačen. Vjerodostojno se prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da je rekao: „Onaj koji od vas bude živio vidjet će mnoga razilaženja. Pridržavajte se moga sunneta i sunneta pravednih i upućenih halifa (nasljednika) poslije mene. Čvrsto se svojim očnjacima uhvatite za te sunnete. Čuvajte se uvedenih stvari, jer svaka uvedena stvar je novotarija.“ [1]

Ibn-Tejmijje kaže: „Muslimani u svom vjerovanju su u potrebi za dvjema stvarima: Prva je spoznaja onoga što želi Allah i što želi Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, terminima Knjige i Sunneta. Trebaju poznavati jezik Kur'ana na kojem je objavljen, šta kažu ashabi i njihovi sljedbenici po dobru, te ostali učenjaci muslimana o značenjima tih termina. Kada im se Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, obraćao Knjigom i Sunnetom upoznao ih je sa onim što misli pod tim terminima. Spoznaja značenja Kur'ana kod ashaba je bila potpunija od njihovog pamćenja njegovih harfova. Ta značenja su prenijeli tabiinima više nego što su prenosili njegove harfove.“ [2]

Ibn-Tejmijje, također, kaže: „Ko bude tumačio Kur'an i hadis bez komentara koji je poznat od ashaba i tabiina, iznosi potvoru na Allaha, 'azze ve dželle, ne vjeruje u Allahove ajete i premješta riječi sa njihovih mjesta. Ovime se otvaraju vrata hereticima i ateistima. Ovo je u vjeri islamu nužno poznato kao neosnovano.“ [3]

Ibn-Tejmijje, također, kaže: „Ko se suprotstavi njihovom mišljenju i tumači Kur'an suprotno njihovom tumačenju, pogriješio je ujedno u dokazu i u onome što dokazuje.“ [4]

---

[1] Ahmed (4/126-127); Ebu-Davud (4607); Et-Tirmizi (2676)
[2] Medžmu'ul-fetava (17/351)
[3] Medžmu'atur-resaili el-minberijje (1/236-237)
[4] Et-Tefsirul-kebiru li Ibni-Tejmijje (2/229)

Ibn-Redžeb el-Hanbeli kaže: „Korisno znanje iz ovih svih nauka je ocjena tekstova Knjige i Sunneta, shvatanje njihovih značenja, te pridržavanje predaja od ashaba i tabiina i onih koji ih, u pogledu značenja Kur'ana i hadisa, slijede u svemu što se od njih navodi od pitanja dozvoljenog i zabranjenog, pobožnosti i suptilnosti, znanosti i sl. Najprije dolazi ulaganje truda za razlikovanje ispravnog od neispravnog, a zatim ulaganje truda za pridržavanje njegovih značenja i shvatanja. To je dostatno za onoga koji ima pameti i to je dovoljna zaokupiranost korisnim znanjem onome ko se za njega interesuje.“ [1]

Eš-Šatibi kaže: „Zato su ispravni prethodnici od ashaba, tabiina i onih koji ih slijede bili najbolji poznavaoci Kur'ana, njegovih nauka i sadržaja.“ [2]

Ibn Abdil-Hadi kaže: „Nije dozvoljeno donositi nova tumačenja ajeta ili sunneta koja nisu bila u doba prethodnika i koja nisu predstavili i pojasnili Ummetu. Ovakvi postupci podrazumijevaju da oni nisu znali istinu i da su zalutali, a da su na istinu upućeni ovi koji se suprostavljaju i koji su kasnije došli.“ [3]

Ibn Ebil-'Izz el-Hanefi kaže: „Kako može govoriti temeljima vjere onaj ko ih ne preuzima iz Kur'ana i Sunneta već iz mišljenja drugih osoba? Takav tvrdi da ih uzima iz Allahove Knjige a da ne crpi komentar iz hadisa Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, niti ga razmatra, niti obraća pažnju na ono što su rekli ashabi i oni koji ih slijede po dobru. To je do nas preneseno od povjerljivih osoba koje su kritičari odobrili. Oni nisu prenijeli samo tekst Kur'ana, nego su prenijeli i tekst i značenje. Nisu se podučavali Kur'anu kao što se djeca podučavaju nego su se učili i tim značenjima. Ko ne slijedi njihov put i govori po svom mišljenju i po onome što smatra da je Allahova vjera, ne preuzimajući to iz Kur'ana i sunneta, grješnik je pa makar i u pravu bio!“[1]

---

[1] Fadlul-ilmi selefi alel-halefi (str. 150)

[2] El-Muvafekat (2/79)

[3] Es-Sarimul-menkijj (str. 427)

2. Poznavanje arapskog jezika

Da bi na ispravan način shvatili ono na što upućuju Kur'an i Sunnet, neophodno je poznavati jezik Arapa na kome je Časni Kur'an objavljen i na kome se Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, obraćao svojim ashabima. Zato je pažnja učenjaka i imama Ummeta prema arapskom jeziku bila velika kako bi se obraćanje Zakonodavca stavilo na poziciju koja mu i zakonski odgovara. Imam Eš-Šafi'i kaže: „...počeo sam s opisom da je Kur'an objavljen jezikom Arapa, a ne drugih. Pojašnjenje rečenica Kur'ana ne poznaje onaj koji opširno ne poznaje jezik Arapa, njegove sinonime, zajednička i različita značenja. Ko ga bude poznavao, bit će lišen sumnji koje su se pojavile kod onih koji ne poznaju jezik Arapa.“[2]

Ibn Abdil-Berr el-Kurtubi kaže: „Ono u čemu se traži ispomoć za shvatanje hadisa je isto kao što smo spomenuli ispomoć za shvatanje Allahove, 'azze ve dželle, Knjige. Prije svega to se odnosi na znanje arapskog jezika, oblike govora, opseg, poeziju, preneseno značenje, općenito i specifično obraćanje, te ostale jezičke pravce ko je to u mogućnosti. Bez ovoga se ne može. Omer b. el-Hattab, radijallahu 'anhu, bi pisao: „Neka se pouče Sunnetu, nasljedstvu i gramatici kao što se podučava Kur'anu.“[3]

Ibn-Tejmijje kaže: „Neophodno je prilikom komentara Kur'ana i hadisa znati dokaze za ono što Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, žele iz termina, tj. kako se shvata Njegov govor. Shvatanje arapskog jezika kojim nam se obraća pomaže da shvatimo ono što žele Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, od govora. Isto se odnosi na spoznaju na što semantički dokazi termina ukazuju od značenja. Većina zabluda sljedbenika novotarija je nastala iz ovog razloga. Oni su govor Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, navodili na značenja na koja tvrde da ukazuju. Ali, nije bilo tako!“[1]

---

[1] Šerhul-akidetit-Tahavijje (str. 212)
[2] Er-Risale (str. 50)
[3] Džami'u bejanil-ilmi ve fadlih (2/1132)

Eš-Šatibi kaže: „Ovdje se misli da je Kur'an objavljen jezikom Arapa općenito, pa traženje njegovog shvatanja biva isključivo ovim putem, jer Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

„...kao Kur’an na jasnom arapskom jeziku da biste razumjeli.“ (Jusuf, 2.),

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ

„...na jasnom arapskom jeziku.“ (Eš-Šu'ara, 195.),

لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُّبِينٌ

„Jezik onoga zbog koga oni krivo govore je jezik tuđina, a ovaj Kur’an je na jasnom arapskom jeziku.“ (En-Nahl, 103.)

Postoje i drugi ajeti koji ukazuju da je Kur'an na arapskom i na jeziku Arapa, a ne da je na nearapskom ili na jeziku drugih naroda. Ko želi da ga shvati, on se shvata putem jezika Arapa. Drugi putevi traženja ovog shvatanja ne postoje.“[2]

---

[1] Medžmu'ul-fetava (7/116) Pogledaj (7/118, 119, 169, 286)
[2] El-Muvafekat (2/64)

Ovdje dolazimo do pitanja na koje posebno treba pripaziti: Dokazi Šerijata pobliže određuju, ograničavaju i pojašnjavaju jezik. Ibn-Tejmijje kaže: „Kada Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, pojasni značenje imenice nije uslovljeno da ju je prenio iz jezika ili da je donio nešto više, nego se želi reći da je spoznao željeni cilj pojašnjavajući ga bez obzira na okolnosti. Ovo je ustvari to željeno značenje.“ [1]

Zato se Zakonodavčevom pojašnjenju termina i izraza daje prednost nad svim pojašnjenjima. Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je pojasnio značenje ovih izraza bez potrebe za argumentiranjem putem izvedenica, sinonima koji se upotrebljavaju kod Arapa i sl. Zato se, pri pojašnjenju ovih imenica, potrebno vratiti na pojašnjenje Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. To je sasvim dovoljno.“ [2]

Kada su neki novotari zaboravili na ovu činjenicu, počeli su tumačiti šerijatske izraze vezane za temelje vjere oslanjajući se isključivo na općenita značenja jezika i bez osvrta na željeni cilj Zakonodavca. Tako su murdžije izraz iman učinili samo potvrdom (ili priznanjem) bez uzimanja u obzir onoga što Zakonodavac želi tom riječju.“ [3]

3. Sabiranje tekstova u jedno poglavlje

Šerijatski tekstovi predstavljaju jednu cjelinu koja se međusobno upotpunjuje. Jedno pitanje nije jasno sve dok se ne uzmu u obzir svi tekstovi koji se o tome navode. Potvrđeni tekstovi se međusobno spajaju, a ne razdvajaju. Svi su proizašli iz jedne svjetiljke, pa je, stoga, nemoguće da dođe do kontradiktornosti ili razilaženja između njih. Uzvišeni Allah Svoju Časnu Knjigu opisuje riječima:

---

[1] Medžmu'ul-fetava (19/236)
[2] IBID (7/277)
[3] IBID (7/289-298)

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ۞ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ

„Oni koji ne vjeruju u Kur’an, pošto im je objavljen... A on je, zaista, knjiga zaštićena, laž joj je strana, bilo s koje strane, ona je Objava od Mudroga i hvale dostojnoga.“ (Fussilet, 41-42.)

Ako je ovo jasno, onda nije dozvoljeno uzeti jedan tekst a ostaviti drugi u dotičnom šerijatskom pitanju. Na taj način se od tekstova prave isječci. Uzvišeni Allah kaže:

أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ

„Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete?!“ (El-Bekare, 85.)

O ovoj tematici imam Ahmed b. Hanbel kaže: „Ako se ne sakupe različite predaje jednog hadisa (tj. po lancima prenosilaca), nećeš ga ni shvatiti. Hadis je tumač drugom hadisu.“[1]

Ibn-Tejmijje kaže: „Kada učenjak razlikuje ono što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, od onoga što nije rekao, treba shvatiti i dokučiti ono što on želi reći. Sastavit će hadise i sve sličnosti povezati. Sabrat će ono što je Allah, ‘azze ve dželle, spojio a i Njegov Poslanik. Rastavit će ono što je Allah, ‘azze ve dželle, rastavio a i Njegov Poslanik. Ovo je znanje kojim se muslimani okorištavaju i kojeg je obavezno prihvatiti. Njime su imami muslimana postali vodeći poput četverice imama, neka je Allah s njima svima zadovoljan.“[2]

---

[1] El-Džami' li ahlakir-ravi (2/212)
[2] Medžmu'ul-fetava (27/316-317)

Eš-Šatibi kaže: „Greška u ovoj tematici kruži oko jedne činjenice, a to je neznanje o ciljevima Šerijata, te neuvezivanje njegovih krajeva. Izvor dokaza kod velikih učenjaka se ogleda u uzimanju Šerijata kao jedne cjeline s obzirom na potvrđene općenite i pojedinačne posljedične činjenice, generalne kao posljedice specifičnih, apsolutne koje se stavljaju nad ograničene i nepojašnjene koje se komantarišu pojašnjenim, te ostale činjenice iz ovih domena. Kada onaj koji razmatra iz cjelokupne ovakve slike donese određeno pravilo, onda ima poredak u deduciranju (izvlačenju) pravila iz šerijatskih tekstova...“

Zatim spominje sveobuhvatno pravilo, pa kaže: „Oni dobro upućeni u znanje gledaju na Šerijat u jednoj cjelini čiji dijelovi, poput čovjekovih organa, jedni drugima služe ako se predstavljaju u produktivnoj formi.“[1]

Eš-Šatibi, također, kaže: „Često možeš vidjeti neznalice kako za sebe argumentiraju neipravnim ili ispravnim dokazima zadržavajući se isključivo na određenom argumentu i odbacujući druge primarne i sekundarne dokaze koji pomažu ili oponiraju njihovom mišljenju.“[2]

Poslije ovog čvrstog naučnog izlaganja imam Eš-Šatibija očituje se sljedeće: Neophodno je sakupiti sve tekstove koji se navode o jednoj temi i staviti svaki tekst na njegovo mjesto. Međutim, nekada se onome ko proučava ove tekstove naizgled pojavi oprečnost. Zato su učenjaci postavili naučna pravila kojima se odstranjuje oprečnost (kontradiktornost) između tekstova, a ona su:

Sakupiti sve vjerodostojne tekstove putem načina sakupljanja kojeg su predstavli učenjaci u metodologiji islamskog prava (usulu-fikh), npr.:

---

[1] El-Muvafekat (1/245-246)
[2] El-I'tisam (1/222)

a) Generalno pravilo vratiti na specifično;
b) Apsolutno pravilo vratiti na ograničeno;
c) Nepojašnjeno pravilo vratiti na sasvim pojašnjeno;
d) Manje jasno vratiti na sasvim jasno;
e) Poznavanje derogiranih i derogirajućih predaja i drugi slični putevi...

Davati prednost (terdžih) određenim tekstovima prema mjerilima davanja prednosti koja spominju učenjaci metodologije islamskog prava. Ovome se pribjegava u nemogućnosti sastavljanja tekstova.

Ako učenjak ne može sastaviti ili dati prednost nekim od tekstova, ostat će neopredjeljen sve dok se dotično pitanje pravovremeno ne razjasni.

4. Poznavanje ciljeva islamskog zakonodavstva

Od Allahove milosti i blagodati prema ovome ummetu je da su svi propisi islama postavljeni sa ciljevima i velikim nakanama. Sazdani su na općim koristima robova na dunjaluku i ahiretu. Uzvišeni Allah kaže:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُم مَّوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ

„O ljudi, već vam je stigla poruka od Gospodara vašeg i lijek za vaša srca i uputstvo i milost vjernicima.“ (Junus, 57.)

Ibn-Tejmijje kaže: „Šerijat je sazdan na pridobijanju i upotpunjavanju koristi, a otklanjanju i umanjivanju šteta, prema mogućnostima, te spoznaji boljeg od dva dobra ili zlobnijeg od dva zla, sve dok se pri upoređivanju ne da prednost boljem od dva dobra i dok se ne odstrani zlobnije od dva zla.“[1]

Ibnul-Kajjim kaže: „Šerijat se gradi i temelji na mudrostima i koristima ljudi na ovome i budućem svijetu. Čitav Šerijat je pravedan, samilosan, koristan i mudar. Svako pitanje koje s pravednosti skrene na nepravednost, s milosti u nemilost, s koristi na štetu, s mudrosti na poigravanje, ustvari, nije Šerijat, pa makar u njega bilo svrstano izvjesnim tumačenjem. Šerijat predstavlja Allahovu pravednost među Njegovim robovima, milost među Njegovim stvorenjima, Njegovu hladovinu na Zemlji i Njegovu mudrost koja najsavršenije i najistinitije ukazuje na Njega i na iskrenost Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.“[2]

Spoznaja ciljeva zakonodavstva i idejne suštine propisa pomaže mudžtehidu[3] da u potpunosti sebi predoči sliku o tim pravilima, što ga čuva od zapadanja u zarobljeništvo sitničavosti i nepotpunih tekstova. S te pozicije može procijeniti i ujednačavati koristi, dati prednost onome čemu je treba dati, ulagati trud za donošenje propisa o novonastalim događajima, te postaviti stvari na ona mjesta koja im zakonom i razumom odgovaraju. Zato su učenjaci podrobno iznosili pojašnjenja prilikom studija o nužnostima, potrebama i uljepšavajućim stvarima.[4] Radi spoznaje ciljeva Šerijata postavili su pravna pravila crpljena iz šeriijatskih argumenata. Od njih su pravila za otklanjanje smetnji i štete, pravila preventive, pravila pojašnjenja općih koristi i sl., što su svjetiljke koje mudžtehidu pomažu da tekstove stavi na njihova mjesta i da ih upotrebljava shodno njihovim ciljevima, bez osvrta na vrijeme i stanja i kako bi idžtihad[1] bio sačuvan od zastranjivanja i devijacija.“[2]

---

[1] Minhadžus-sunnetin-nebevijjeti (6/118)

[2] I'alamul-mvekkin (3/14)

[3] Mudžtehid putem intuicije i osobnog zalaganja dolazi do šerijatskih propisa za one događaje za koje nema decidnog pojašnjenja u Kur'anu i Sunnetu, ali sve to na temeljima i principima postavki (utemeljnih Kur'anom i Sunnetom) koje su islamski učenjaci već davno zacrtali. (nap. prev.)

[4] Ed-darurat, el-hadžijjat i et-tahsinijjat. (nap. prev.)

Nemar prema ovoj velikoj tematici je neke savremene polupravnike odveo prema jednoj pretjeranoj pojavi koja tekstove Šerijata ogoljava od njenih ciljeva i mudrosti. Tako su tekstovi kod njih ostali priklije šteni, njihovo međusobno upotpunjavanje i povezanost su poništeni, a duboka značenja i smisao su zaboravljeni. Pojavila se zabuna i dekadencija...!

Smatram da je studija ciljeva islamskog zakonodavstava jedan od važnih prioriteta kojem učenjaci i studenti trebaju pridati pažnju. Isto tako, njima moraju pridati pažnju da'ije i obnovitelji vjere u odgojnom djelovanju. Ovo poglavlje je jedan od važnih parametara koji pomaže vertikalno širenje, dubinu pogleda i studiranje tekstova i događaja na potpun i sveobuhvatan način.

⁂

---

[1] Idžtihad je višestrano i svojsko zalaganje mudžtehida da dođe do šerijatskog propisa na osnovu već prije spomenutih postavki.

[2] Imam Eš-Šatibi, Allah mu se smilovao, je uložio pohvalan trud za izlaganje ove teme i pojašnjenje njenih pitanja i pojedinosti, i to u knjizi El-Muvafekat. Također, El-'Izz b. Abdus-Selam, Allah mu se smilovao, iznosi veoma graciozan govor u svojoj knjizi (Kavaidul-ahkami fi mesalihil-ibadi). Ove dvije knjige bi daije i studenti trebali pročitati i dobro izučiti.

METOD NOVOTARA U OPHOĐENJU SA ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA

- Odbacivanje pouzdanih tekstova koji se suprotstavljaju njihovim zabludama i smjelost u oponiranju tekstovima
- Poigravanje i iskrivljavanje šerijatskih izvora prilikom argumetiranja
- Izumljivanje novih postavki i dokazivanja i prihvatanja

METOD NOVOTARA U OPHOĐENJU SA ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA

Novotari se, uz različite grupacije, odlikuju po istupanju pred Allahom i Njegovim Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, te nerespektu prema onome što je došlo u Kur'anu i Sunnetu. Spomenut ću u ovom poglavlju općenite postavke novotarskog pravca u argumentiranju pojašnjavajući njihove zablude i devijacije, a to su:

1. *Odbacivanje pouzdanih tekstova koji se suprotstavljaju njihovim zabludama. Smjelost i odvažnost u oponiranju tekstovima.*
2. *Poigravanje i iskrivljavanje šerijatskih postavki prilikom argumentiranja.*
3. *Izumljivanje novih postavki dokazivanja i prihvatanja.*

Nije nužno da pri pojašnjavanju ovih temelja posebno obrađujemo svaku od novotarskih skupina. Oni se više-manje razlikuju u novotarijama. Ovdje je potrebno potvrditi da ne govorim o historiji koja je bila i završila se, nego govorim o savremenim frakcijama i novotarskim metodama koje su veoma proširene u našem savremenom dobu. Devijacije i zablude su se povećavale sa povećanjem nemara, širenjem neznanja i pomanjkanjem učenjaka. Još davno je Mudžahid rekao: „Počinju kao murdžije, zatim kaderije, a onda postanu medžusije (vatropoklonici).“[1]

---

[1] Šerhu usuli i'tikadi ehlis-sunneti vel-džema'ati (3/645)

Ibn-Tejmijje kaže: „Novotarije na početku budu jedan pedalj, a zatim se među pristalicama namnože pa postanu podlaktice, milje i parasange (ferseh).“[1]

* * *

---

[1] Medžmu'ul-fetava (8/425)

I- Odbacivanje pouzdanih tekstova koji se suprotstavljaju njihovim zabludama i smjelost u oponiranju tekstovima

Novotari imaju mnogobrojne osobine kojima se razlikuju od pravih sljedbenika Sunneta. Možda je od najočitijih osobina udaljavanje od šerijatskih tekstova i odbacivanje njihove naosporne argumentacije. To se sasvim jasno manifestuje kroz dvije osobine.

1. Smjelost i odvažnost u odbacivanju tekstova

Možda je najjasniji primjer za ovu osobinu predaja Ubejdullaha b. Mu'aza od svog oca da je čuo Amra b. Ubejda (vođa mu'tezila) kako, spominjući hadis Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem: " ***Stvaranje svakog od vas u utrobi njegove majke se sastavlja četrdeset dana kao ugrušak, zatim biva embrij...*** ", govori: "Da sam čuo El-E'ameša kako ovo govori, ja bih ga lažovom smatrao; da sam čuo od Zejda b. Vehba, ne bih mu povjerovao; da sam čuo od Ibn-Mes'uda, ne bih primio; da sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, kako ovo govori, ja bih ga odbacio, a da sam čuo Allaha, 'azze ve dželle, kako ovo govori, rekao bih: „Nisi za ovo od nas uzeo obećanje."!!!?[1]

---

[1] Mizanul-I'atidal (3/278); Sijeru e'alamin-nubela' (6/104)

Amr b. Ubejd je, također, rekao: „Da su riječi: تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ **„Neka su proklete Ebu-Lehebove ruke i neka je proklet on sam.“** (El-Mesed, 1.) bile u Levhi-Mahfuzu, Allah protiv robova ne bi imao dokaza.“[1]

Ova dva primjera jasno očituju smjelost novotara u odbacivanju i protivljenju potvrđenim i jasnim tekstovima. Ovo su znakovi heretizma i grješništva koji se povećavaju sa povećanjem nereda i zablude. Ibn-Tejmijje, govoreći o sufijama koji zagovaraju jedinstvo s Bogom (vahdetul-vudžud, panteizam), kaže: „Jedan povjerljivi čovjek, koji je napustio njihov pravac nakon što su mu se njihove tajne otkrile, pričao je da mu je Et-Tilmisani pročitao Fususul-Hikem od Ibn Arebija. Čovjek mu je rekao: 'Ovaj govor se suprotstavlja Kur'anu.' On mu odgovori: 'Čitav Kur'an je mnogoboštvo, a tevhid je sadržan u našem govoru!' Čovjek mu reče: 'Ako je sve jedinstveno zašto mi je onda zabranjena moja kći, a moja žena dozvoljena?' On odgovori: 'Kod nas nema razlike između žene i kćeri. Sve su dozvoljene. Ali, zaslijepljeni kažu: Zabranjeno je, pa im mi kažemo: Vama je zabranjeno.'“!!!?

Kada mu je pročitao Mevakifun-Nifferi rekao je: „Počeo sam razmišljati o svim stavovima sve dok se nije očitovao željeni cilj koji se nije mogao sakriti, a on je zagovaranje vahdetul-vudžuda.“ Čovjek mu je rekao: „Ovo se suprotstavlja Kur'anu, Sunnetu i idžma'u!“ On odgovori: „Ako želiš da ovo ostvariš ostavi Knjigu, Sunnet i idžma'!“ Na kraju sam rekao: „Ovom čovjeku više ne idem!“[2]

Zato Ibn-Tejmijje opisuje ekstremne sufije sljedećim riječima: „Zato se među ovima i njihovim sljedbenicima nalaze oni koji odvode od Kur'ana i Šerijata kao što preplašeni magarci bježe od lovaca i lavova. Iz tog razloga, kako se prenosi, kada im se kaže: 'Rekao je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.'- oni se razbježe."[1]

---

[1] IBID (3/276, 6/104)

[2] Es-Safedije (1/244-245) Pogledaj El-Dževabus-sahih li men beddele dinel-mesih (4/500-501)

„Sljedbenicima novotarskih ibadeta šejtan uljepšava ta obredoslovlja i omrazuje im šerijatske puteve. Čak im omrazuje znanje, Kur'an i hadis. Oni ne vole slušati Kur'an, hadis ili čak ne vole slušati njihov spomen. Čak im omrazuje i knjige i one koji imaju knjige, pa makar ta knjiga bila Mushaf ili hadisko djelo. Tako En-Nasrbazi priča da su govorili: „Oni ostavljaju znanje nadnaravnosti i uzimaju znanje sa papira." Rekao je: „Svoje knjige sam od njih krio. Pa kada sam odrstao, bili su u potrebi za mojim znanjem."[2]

Također kaže: „Mnogi koji se smatraju pripadnicima islama su skrenuli i počeli bacati Kur'an za svoja leđa i slijediti ono što im šejtani diktiraju. Ne respektuju naredbu i zabranu Kur'ana, ne izražavaju prijateljstvo prema onome za koje nam Kur'an naređuje da sa njima prijateljujemo, a nisu neprijatelji prema onome za koga Kur'an naređuje da budemo neprijatelji."[3]

Primjer ovih su heretici savremenog doba iz reda ljevičara, sekularista i sl. Oni se usuđuju odbacivati i protiviti se tekstovima do krajnjih granica, a Allahu se od toga utječemo! Današnji primjer takvih je primjer onih koji tvrde da je vjera sveta tradicija, ali da nije ispravna za ovo vrijeme. Zato su zahtijevali da se ona odvoji od svih pitanja života: socijalnih, političkih, ekonomskih, medijskih i sl.

---

[1] Medžmu'ul-fetava (13/224)
[2] Medžmu'ul-fetava (10/411)
[3] Medžmu'ul-fetava (15/227) Pogledaj (14/59-630)

2. Sumnjičenje za laž i proglašavanje vjerovjesnika, 'alejhimus-salatu ves-selam, neznalicama

Devijacije pojedinih ekstremnih i otpadničkih novotara su dostigle stepen tako da nisu zastajali na granicama tekstova, nego su im se protivili. Čak su optužili Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da laže i da je neznalica, a Allahu Uzvišenom se od toga utječemo! Primjer za to su tvrdnje ekstremnih džehmija i filozofa. Ibn-Tejmijje o njima kaže: „Oni su prema govoru vjerovjesnika zbunjeni i neodlučni. Njih je svjetlost vjerovjesništva obasjala, ali nije osvijetlila njihove neispravne postavke. Tako su otišli na nekoliko stranputica: neki od njih ne vjeruju ono što govore vjerovjesnici i poslanici, već se udaljavaju, sumnjaju ili to opovrgavaju. Neki govore: dozvoljeno je lagati zbog opravdane koristi, a i vjerovjesnici su to radili. Neki kažu: dozvoljeno je to za korist običnih ljudi, ali ne i za učenjake. Najbolji od njih kažu: Sve je ovo maštanje i navođenje primjera za približavanje činjenica srcima običnih ljudi. Ovo je put El-Farabija i Ibn-Sinaa. Ibn-Sina je s nekih aspekata bio najbliži imanu, iako u suštini nije bio vjernik.

Ovakvi do kojih dođe poslanica Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, i do kojih dođu dokazi i svjetlost, i u njima vide različite korisne nauke i dobra djela... neizostavno će tumačiti tekstove Kur'ana i Sunneta prema običaju svoje braće koja iskrivljavaju i premještaju riječi sa njihovih mjesta. Oni izmjenjuju ono od Allahova govora o čemu su obavijestili vjerovjesnici postajući tako nevjernicima zbog pojedinih tumačenja i opisa Njegove Objave..."

U opisu njihovog metoda kaže: „Ovi su Kur'an raskomadali i naveli mu primjere, kao što su to prije njih radili mnogobošci. Isto su radili sa Vjerovjesnikom, sallallahu 'alejhi ve sellem. Od njih ima onih koji smatraju vrjednijim svog savršenog evliju i filozofa od Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Neki od njih smatraju vrjednijim svoje ličnosti, pojedine filozofe, šejhove i sljedbenike od Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Možda kažu da su oni bolji u jednom aspektu, a da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, bolji u drugom. Primjeri njihovog nevjerstva i laži na Allahove poslanike su jednaki njihovom nevjerstvu i laži na Allahove poslanice. Govor koji su dostavili poslanici od Allaha mjere sa svojim govorom, a Allahove poslanike mjere sa samim sobom."[1]

Ibn-Tejmijje je na drugim mjestima podijelio novotare na sljedeće skupine:

- *Sljedbenici fikcija i mašte*

Oni smatraju da su se vjerovjesnici navodno obraćali ljudima po svojoj mašti i fikcijama. To je potreba masa i ako su lagali, lagali su za korist masa.

- *Sljedbenici ideje o proglašavanju vjerovjesnika neznalicama*

Oni smatraju da su vjerovjesnici i njihovi sljedbenici zalutale neznalice. Ne znaju šta Allah želi Vlastitim opisom u ajetima i izrekama vjerovjesnika.

- *Sljedbenici iskrivljenja i neutemeljnog tumačenja*

Smatraju da su vjerovjesnici svojim izrekama isključivo imali namjeru izreći istinu, ali je istina u onome što su oni shvatili svojim umovima. Zatim ulažu trud u tumačenju tekstova onako kako odgovara njihovim mišljenjima."[2]

* * *

---

[1] Medžmu'ul-fetava (12/22-24)

[2] Der'u te'arudil-'akli ven-nakli (1/8-12); Medžmu'ul-fetava (5/588-589; 12/236-239; 4/66)

II- Poigravanje i iskrivljavanje šerijatskih izvora prilikom argumentiranja

Poigravanje i iskrivljavanje šerijatskih izvora prilikom argumentiranja je veoma uočljiva osobina novotara. To su jedna od vrata za borbu protiv vjere pomutnjom njenih izvora i iskrivljavanjem njenih postavki. Ovo poigravanje ima mnogobrojne oblike i forme koji se razlikuju shodno različitostima novotara i njihovih pravaca. Od najisticajnijih znakova ovog poigravanja je:

1. Priznavanje Kur'ana bez Sunneta

U prvom poglavlju je pojašnjena pozicija vjerovjesničkog sunneta, te Vjerovjesnikovo, sallallahu ‘alejhi ve sellem, upozorenje na one ljude koji se isključivo pridržavaju onoga što je objavljeno u Kur'ani-Kerimu. Oni odbacuju ono što je došlo u Sunnetu Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem. Haridžije i njima slični su zapali u ovu zabludu na koju je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, upozorio. Uzimali su samo Kur'an, a to je bio jedan od povoda njihove zablude i zastranjivanja.

Ibn-Tejmijje kaže: „Autori djela su spominjali da haridžije smatraju mogućim da vjerovjesnici počine velike grijehe. Zato se ne osvrću na sunnet koji se, po njihovom mišljenju, suprotstavlja vanjštini Kur'ana, pa makar te predaje bile neosporne u pogledu broja njihovih prenosilaca (mutavatir). Oni ne kamenuju bludnika i ne odsijecaju šaku kradljivcu, ukrao malo ili mnogo, tvrdeći da je Kur'an jedini argument i da sunnet, koji je proistekao od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, nije argument zasnivajući ovo mišljenje na neispravnoj postavci."[1]

On, također, kaže: „Haridžije smatraju da Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, može činiti nepravdu i da može zalutati u pogledu sunneta. Zato ne zagovaraju da je obavezno pokoravati mu se ili ga slijediti. Oni su samo potvrdili ono što je on, sallallahu 'alejhi ve sellem, prenio od Kur'ana bez osvrta na propise iz Sunneta koji se, prema njihovom mišljenju, suprotstavljaju vanjštini Kur'ana."[2]

Ovaj pravac zastupaju ekstremne mu'tezile. Prenosi Abdul-Kahir el-Bagdadi od nizamija (sekta): „Moguće je da se Ummet sjedini na grešci. Neosporne predaje nisu argument, jer je moguće da su nastale kao lažne."[3]

Početkom prošlog stoljeća na indijskom potkontinentu se pojavila zalutala skupina koja je zastupala ovo mišljenje. Sebe su nazivali „Sljedbenicima Kur'ana", a ustvari suština njihovog pravca je bila odbijanje Kur'ana i Sunneta."[4]

U Egiptu sada postoji grupacija koja se naziva „Kur'anovci". U medijima su poznati kao „El-Fermavijje", a ova riječ potječe od imena zalutalog sufijskog šejha El-Fermavija. On je odbacio čitav Sunnet osim s čime se, kako tvrdi, složi njegovo srce. Kaže: „Pričalo mi je moje srce od moga Gospodara da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao to i to...!!"

---

[1] Es-Sarimul-meslul (str. 184)
[2] Medžmu'ul-fetava (19/73)
[3] Usuluddin (str. 11)
[4] Pogledaj podrobnu studiju koji je pripremio Hadim Bahš pod naslovom: „Sljedbenici Kur'ana i njihove sumnje oko Sunneta."

Ima li ljepšeg govora od govora Ejjuba es-Sihtijanija: „Kada čovjeku pričaš o Sunnetu, a on kaže: 'Dovoljan nam je Kur'an!', znaj da je zalutao!“[1]

Zato je stav Ispravnih prethodnika bio veoma rigorozan pri sučeljavanju sa ovim zalutalim ljudima. Imam Abdullah b. ez-Zubejr el-Humejdi je rekao: „Tako mi Allaha, da se borim protiv ovih ljudi koji odbacuju hadis Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, draže mi je nego da se borim protiv istog broja Turaka.“[2]

Muhammed b. Abdullah el-Hafiz kaže: „Čuo sam Ahmeda b. Ishaka, islamskog pravnika, kako se raspravlja sa nekim čovjekom, pa je rekao: 'Pričao nam je taj i taj...' Čovjek mu reče: 'Poštedi nas toga: Pričao nam je!'... 'do kada će biti to: Pričao nam je!' Šejh mu reče: 'Ustani, nevjerniče! Nije ti dozvoljeno da ikada više uđeš u moju kuću!' Zatim se okrenuo nama i rekao: 'Nikada nikom nisam rekao da ne ulazi u moju kuću osim ovome čovjeku.'“[3]

Neki čovjek je upitao Alijja b. ‘Isama: „Neki čovjek govori: U hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nema fikha!“ Alijj reče: „To je grješnik, a ima li fikha i ima li dobra osim u hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem ?“[4]

El-Berbehari kaže: „Kada čuješ čovjeka da odbija predaju koju mu doneseš, a želi Kur'an, nemoj sumnjati da je on čovjek koji ima u sebi otpadništva. Ustani od njega i ostavi ga!“[5]

Eš-Šatibi kaže: „Ograničavanje na Knjigu je mišljenje ljudi koji nemaju dobra. Oni se bune protiv Sunneta. Oslanjaju se, kako sam pojasnio, na to da je u Knjizi pojašnjenje za svaku stvar. Odbacili su pravila iz Sunneta, pa ih je to odvelo da izađu iz zajednice i da tumače Kur'an prema onome što Allah, 'azze ve dželle, nije objavio.“[1]

---

[1] Zemmul-kelami ve ehlihi (2/71) Slično prenosi Ebu-Kilabe.
[2] IBID (2/71) Ovdje se spominju Turci kada su još bili u nevjerstvu.
[3] IBID (2/71)
[4] IBID (2/71)
[5] Šerhus-sunneh (str.54)

2. Vjerovanje u jedan dio i nevjerovanje u drugi dio Knjige

Prethodno je rečeno da je metod ehlis-sunneta spajanje svih tekstova koji se navode o jednoj tematici, te stavljanje svakog teksta na mjesto koje mu šerijatski i priliči. Nije dozvoljeno uzimati jedan tekst i odbacivati drugi koji se navodi o istoj tematici. Mnoge novotarije i zablude u prijašnjem i sadašnjem dobu su se pojavile zbog zanemarivanja ovog velikog pravila. Neki novotari, polupravnici i slijepi sljedbenici uzimaju tekst a ostavljaju druge tekstove koji mogu nositi specifičnije značenje, ograničenje, pojašnjenje ili derogaciju dotičnog teksta. Oni gledaju na tekst s jednog aspekta a ostavljaju druge aspekte, što vodi u višestruko miješanje i poremećaj. Evo ti dva primjera:

Prvi primjer: Metod haridžija

Haridžije su uzele tekstove o prijetnjama i ostavile tekstove o obećanjima. Shvatili su ih u nepoželjnom smislu. Počeli su bez validnog argumenta muslimane proglašavati nevjernicima dozvoljavajući njihove živote i imetke. Uzeli su govor Uzvišenog Allaha:

وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ

„A onoga ko se bude protiv Allaha i Poslanika Njegova dizao i preko granica Njegovih propisa prelazio – On će u vatru baciti, u kojoj će vječno ostati; njega čeka sramna

---

[1] El-Muvafekat (3/11)

patnja.“ (En-Nisa', 14.) i slične ajete, a ostavili su govor Uzvišenog:

إِنَّ اللّهَ لاَ يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاء وَمَن يُشْرِكْ بِاللّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا

„Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehe od toga, kome On hoće. A onaj ko drugog smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, grijeh veliki.“ (En-Nisa', 48.) i njima slične tekstove.

Drugi primjer: Metod murdžija

Murdžije su uzele tekstove obećanja, a ostavile tekstove o prijetnjama. Shvatili su ih u nepoželjnom smislu. Rekli su: Sa imanom grijeh ne šteti, kao što sa nevjerstvom pokornost ne koristi. Uzeli su riječi Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem: ***„Ko umre i bude spoznao da nema drugog boga osim Allaha, ući će u Džennet.“***[1], te druge hadise u tom značenju. Ostavili su riječi Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem: ***„U Džennet neće ući onaj ko prekida rodbinske veze.“***[2] i njima slične tekstove.

Nasuprot ovim krajnostima je srednji put koji su uzeli sljedbenici Sunneta. Sakupili su sve postojeće tekstove i usaglasili ih ispravnim naučnim metodama koje otklanjaju svaku nedoumicu, miješanje i poremećaj.

Od lijepih primjera rasprave ehlis-sunneta u ovom poglavlju je i predaja Kurejša b. Enesa koji kaže: „Čuo sam Amra b. Ubejda kako govori: 'Doveden ću biti na Sudnjem danu i stavljen pred Allaha. Reći će mi: Zašto si rekao da je ubica u vatri? Ja ću odgovoriti: Ti si rekao...' a zatim je proučio ajet:

---

[1] Muslim (1/55, br. 26)
[2] El-Buhari (10/415, br. 5984)

وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا

„Onome ko hotimično ubije vjernika kazna će biti - džehennem, u kome će vječno ostati." Kurejš kaže: „Rekao sam mu, a od mene u kući nije bio niko mlađi, sljedeće: 'A šta ako ti (Allah) kaže: Rekao sam:

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ

„Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehe od toga, kome On hoće." (En-Nisa', 48.) i odakle ti znaš da Ja neću oprostiti?' 'Nije mi imao ničim uzvratiti!'-kaže Kurejš."[1]

Ibn-Tejmijje pojašnjavajući razlog pojave novotarija kaže: „Odavde se razjašnjavaju novotarske zablude u ovom ummetu, jer su one vjerovanje u dio onoga s čime je došao Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, a nevjerovanje u drugi dio. Ili su vid vjerovanja u neke osobenosti govora, poslanice i vjerovjesništva bez vjerovanja u preostale. Oba slučaja se odnose ili na objavu ili na tumačenje."[2]

On, također, kaže: „ Ali, ispravna valorizacija je sadržana u spajanju tekstova o prijetnji i obećanjima, te njihovom tumačenju jednih drugima bez ikakve izmjene, kao što se skupljaju tekstovi o dozvoli i zabrani bez ikakve izmjene."[3]

Eš-Šatibi kaže: „Često ćeš vidjeti neznalice kako za sebe argumentiraju neispravnim i ispravnim dokazima, ograničavajući se samo na razmatranje određenog dokaza i odbacujući razmatranje drugih primarnih i sekundarnih dokaza koji pomažu ili oponiraju njegovom mišljenju.“[1]

---

[1] Te'vilu muhtelefil-hadis (str. 57)

[2] Medžmu'ul-fetava (12/15)

[3] Et-tefsirul-kebir li-Ibni-Tejmijje (4/249)

Od začuđujućih postupaka pristrasnih slijepih sljedbenika je da oni nekada iz jednog hadisa uzimaju neke semantičke dokaze, jer se poklapaju sa mišljenjem njihovog predvodnika, a odbacuju preostale semantičke dokaze (iz istog hadisa), jer se ne poklapaju sa mišljenjem njihovog predvodnika...“[2]

3. Laž na Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i nepažnja prema reviziji Sunneta

Novotari se u pogledu predaja Sunneta dijele u dvije skupine:

Prva: Oni koji namjerno lažu i falsificiraju hadise Vjerovjesnika, sallallahu ‘alejhi ve sellem

Oni su općenito otpadnici i ezoteričari (batinijje), sljedbenici strasti, poput rafidija (šiija) i džehmija. Zato, Imam Eš-Šafi'i je rekao: „Nisam od sljedbenika zabluda i strasti vidio veće falsifikatore od rafidija.“[3]

Jedan rafidijski šejh, koji se pokajao, je rekao: „Kada bismo se iskupili i nešto lijepim smatrali, učinili bismo ga hadisom.“[4]

Ibn-Tejmijje kaže: „Učenjaci su se saglasili da su rafidije u pitanju prenošenja predaja i lanaca prenosilaca sekta najsklonija laži. Laž je kod njih odveć stara. Zato su imami islama znali da se oni odlikuju po mnoštvu laži.“[1]

---

[1] El-I'atisam (1/222)

[2] I'alamul-muvekki'in (2/196-208) Ibnul-Kajjim spominje mnogobrojne primjere o ovoj tematici.

[3] El-Kifaje (str, 167)

[4] El-Džami'u li ahlaki ravi (str, 1/138)

Ibn-Tejmijje je rafidije opisao kao: „Najveća sekta po laži na Allaha, Njegovog Poslanika, ashabe i Ehlul-bejt. Također, oni najviše od svih sekti natjeruju istinu na laž i opovrgavaju potvrđenu istinu iz ispravnih predaja i jasno razumljivih činjenica.“[2]

Druga: Oni ne lažu, ali prenose laž znajući da je laž ili iz neznanja

Prenose slabe hadise i ne pridaju pažnju izučavanju predaja i razvrstavanju ispravnih od neispravnih.

Na ovome su većina novotara, pa čak i neke neznalice od ehlis-sunneta i slijepi sljedbenici. Ovakav nesmotren odnos i nemar je Ummetu donio mnoga iskušenja i zlo.[3] Ibn-Tejmijje kaže: „Poznato je da je većina onih koji respektuju i koji su uvjereni u filozofiju i apologetiku daleko od spoznaje i slijeđenja hadisa. Ovo je opipljiva činjenica. Kada se otkriju njihova stanja nalaze se kao ljudi koji najmanje poznaju izreke Poslanika, sallallahu ʻalejhi ve sellem, njegova stanja, manje poznate činjenice i vanjštinu. Čak ćeš često naći da obični ljudi više od njih poznaju. Vidjet ćeš da ne razlikuju ono što je rekao Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i ono što nije rekao. Čak ne razlikuju neosporan (mutevatir) hadis od hadisa koji je lažan ili apokrifan. Oni prilikom slaganja sa hadisom žele da se slažu sa njihovim mišljenjem, svejedno bilo to vezano za temu ili ne. Onda prelaze na hadise za koje se posebno i nužno zna da su laž na Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, a izbjegavaju hadise za koje se nužno zna da su njegove izreke. Oni ne znaju šta on želi reći time. Čak ih većina ne zna značenja Kur'ana, a kamoli hadisa. Mnogi od njih apsolutno ne pamte ništa od Kur'ana. Ko ne pamti Kur'an, ne zna njegova značenja, ne poznaje hadis i njegova značenja, odakle će onda znati za činjenice koje se preuzimaju od Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem?“[1]

---

[1] Minhadžus-sunnetin-nebevijeti (str, 1/59)

[2] Minhadžus-sunnetin-nebevijeti (7/391)

[3] Ibn-Tejmijje je kritikovao neke ljude koji se pripisuju ehlis-sunnetu zato što prenose neke tekstove koji nisu potvrđeni, a onda na njima grade svoja uvjerenja. Rekao je: „Potrebno je znati šerijatske dokaze za lanac prenosilaca i sadržaj predaje. Kur'an je poznat i potvrđenih termina, pa je potrebno znati oblike i načine dokazivanja. Potrebno je od Sunneta znati ono što je potvrđeno, a i ono što je laž. Grupa koja se pripisuje Sunnetu, te respektuje Sunnet i Šerijat, misli da su se u ovoj tematici prihvatili Knjige i Sunneta. Sabrali su hadise koji govore o sifatima (Allahovim svojstvima). Neki od njih su poznati po laži, a neki su bliži laži. Neki su nadomak ispravnosti, a neki su nedefinisani. Sve te hadise su učinili uvjerenjima i na tom temelju napisali knjige. Neki od njih čak izvode iz vjere one koji se suprotstavljaju značenjima ovog hadisa.“ (Medžmu'ul-fetava, 72/613)

On, također, kaže: „Sljedbenici strasti i njima slični namjerno prenose predaje za koje se ne zna ko ih je u osnovi rekao i u koje nema povjerenja niti oslonca. Njima je najlakše izmisliti laž, a najznaniji od njih je onaj koji ono što prenosi ne dokazuje izvorom, već se poziva na predaje od neznalica i lažova, te priče sljedbenika otvorene potvore.“[2]

Eš-Šatibi, pri pojašnjenju uporišta sljedbenika novotarija u argumeniranju, kaže: „Oni se oslanjaju na slabe hadise koji su laž na Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i koje učenjaci hadisa ne primaju; poput hadisa o stavljanju surme na Dan ašure, počasti prema bijelom pijetlu, jedenju patlidžana sa nijjetom, da je Vjerovjesnik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, prisustvovao i ljuljao se prilikom (sufijskih) pjesama sve dok ogrtač nije spao s njegovih ramena i sl.“

U hadisima sa slabim lancem prenosilaca ne preovladava mišljenje da ih je Vjerovjesnik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, izrekao. Zato se iz njih ne može izvući šerijatsko pravilo. Šta tek misliš o hadisima koji su poznata laž? Da, onaj ko ih namjerno uzima ulazi u onu skupinu koja je prije spomenuta, tj. koja slijedi zabludu!“[1]

---

[1] Medžmu'ul-fetava (4/95-96)
[2] IBID (27/479)

4. Utajivanje tekstova

Uzvišeni Allah spominje da su sljedbenici Knjige skrivali istinu, a na vidjelo su iznosili samo ono što je odgovaralo njihovim strastima. Uzvišeni kaže:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

„O sljedbenici Knjige, zašto istinu neistinom zamračujete i svjesno istinu krijete?“ (Ali Imran, 71.) i kaže:

وَلاَ تَلْبِسُواْ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُواْ الْحَقَّ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

„I istinu sa neistinom ne miješajte i istinu svjesno ne tajite!“ (El-Bekare, 42.)

Novotari su se poveli za sljedbenicima Knjige. Uzeli su veliki udio u tom pokuđenom opisu. Zato je Veki' b. Džerrah rekao: „Učenjaci pišu za sebe i protiv sebe, a sljedbenici zablude pišu samo za sebe.“[2]

Ibn-Hazm kaže: „Ima li providnije vjere od vjere onoga koji potvrđuje predaju koja odgovara njegovoj strasti, a zapostavlja je kada je suprotna njegovoj strasti. Onaj koji to čini, njegovo pridržavanje vjere je samo poigravanje.“[3]

Ibn-Tejmijje kaže: „Nećeš nikada naići na novotara, a da ne voli skrivanje tekstova koji mu se suprotstavljaju i da ih ne prezire. On ih mrzi iznijeti, prenositi i pričati o njima. On prezire one koji to čine. Neki prethodnici kažu: 'Niko nije unio novotariju a da slast imana iz njegovog srca nije iščupana.'“[1]

---

[1] El-I'tisam (1/224-225)
[2] Ed-Darekutni (1/26)
[3] El-Muhalla (4/180)

Također kaže: „Poznato je da nećeš nikoga, od onih koji odbacuju tekstove Kur'ana i Sunneta svojim mišljenjem, naći a da ne mrzi ono što se suprotstavlja njegovom mišljenju. On voli da dotični ajet nije ni objavljen i da dotični hadis nije naveden. Kada bi ih mogao pobrisati iz Mushafa, učinio bi. Neki prethodnici su rekli: 'Neće niko unijeti novotariju a da iz njegovog srca neće izaći slast hadisa.' O vođi džehmija Bišru el-Merisiju i drugima je rečeno da su govorili: 'Ništa naša mišljenja ne opovrgava više od Kur'ana. Zato ga potvrdite u vanjštini, a onda ga izmijenite tumačenjem!' Kaže se da je on rekao: 'Kada protiv vas iznesu dokaz iz hadisa, zbunite ih laži, a kada iznesu dokaz iz ajeta, zbunite ih tumačenjem!“ Zato nećeš naći nijednog od njih da voli prenošenje poslaničkih tekstova. Čak posežu za skrivanjem i zabranom njihovog širenja i dostavljanja, što je u suprotnosti Allahovoj naredbi Njegovom Poslaniku, sallallahu ‘alejhi ve sellem, da dostavlja od Njega.“[2]

Ibn-Tejmijje, također, kaže: „Njih dvoje su uporedni. Ako pomiješa istinu sa neistinom i učini je nerazumljivom, istina će biti skrivena shodno veličini neistine koja se pojavila, pa će biti pomiješani. Ko skrije istinu u potrebi je da na njeno mjesto stavi neistinu i da pomiješa istinu sa neistinom. Zato su svi oni od sljedbenika Knjige, koji su krili ono što je Allah, ‘azze ve dželle, objavio, nesumnjivo morali iznijeti neistinu. Isto se odnosi i na sljedbenike novotarija. Nećeš naći nijednog od njih da je ostavio dio sunneta, koji je obavezno potvrditi i po njemu postupati, a da nije zapao u novotariju. Nećeš naći nijednog novotara a da nije nešto ostavio od Sunneta.“[3]

---

[1] Medžmu'ul-fetava (30/161)
[2] Der'u te'arudil-akli ven-nakli (5/172-173)
[3] Medžmu'ul-fetava (7/172-173)

5. Iskrivljavanje tekstova

Iskrivljavanje tekstova je veoma opasna pojava u koju su zapali mnogi novotari, ali u različitom obimu. Židovi su njihovi prethodnici u tome. Uzvišeni Allah ih opisuje Svojim riječima:

أَفَتَطْمَعُونَ أَن يُؤْمِنُواْ لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلاَمَ اللّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِن بَعْدِ
مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

„Zar se vi nadate da će vam se Jevreji odazvati i vama za ljubav vjernici postati, a neki među njima su Allahove riječi slušali pa su ih, pošto su ih shvatili, svjesno izvrnuli.“ (El-Bekare, 75.) I kaže:

فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِندِ اللّهِ لِيَشْتَرُواْ بِهِ ثَمَناً قَلِيلاً
فَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا يَكْسِبُونَ

„A teško onima koji svojim rukama pišu Knjigu, a zatim govore: 'Evo, ovo je od Allaha' – da bi za to korist neznatnu izvukli. I teško njima zbog onoga što ruke njihove pišu i teško njima što na taj način zarađuju!“ (El-Bekare, 79.)

Posljedica iskrivljavanja jeste deformacija tekstova i pomućivanje izvora, kako bi novotarima bilo omogućeno da se poigravaju sa Allahovom vjerom.

Iskrivljavanje tekstova je trojako, a svaka od ovih vrsta je skrivenija od druge:

a) Iskrivljavanje termina,
b) Iskrivljavanje značenja uz ostavljanje termina i
c) Iskrivljavanje dokaza, tj. pomjeranje sa njihovih mjesta.

O ove tri vrste ću govoriti veoma sažeto.

a) Iskrivljavanje (izmjena) termina

Židovi su uzeli veliki udio u ovoj osobini. Uzvišeni Allah kaže:

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُواْ هَـذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُواْ مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَداً وَادْخُلُواْ الْبَابَ سُجَّداً وَقُولُواْ
حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ * فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُواْ قَوْلاً غَيْرَ الَّذِي قِيلَ
لَهُمْ فَأَنزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُواْ رِجْزاً مِّنَ السَّمَاء بِمَا كَانُواْ يَفْسُقُونَ

„I kada smo rekli: 'Uđite u ovaj grad i jedite što god hoćete i koliko god hoćete, a na kapiju pognutih glava uđite, i recite: 'Oprosti' – oprostit ćemo vam grijehe vaše, a onima koji čine dobra djela dat ćemo i više! Onda su oni koji su bili nepravedni zamijenili drugom riječ koja im je bila rečena i Mi smo na one koji su bili nepravedni s neba kaznu spustili, zato što nisu poslušali." (El-Bekare, 58-59.)

Prenosi El-Buhari od Ebu-Hurejre da je Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: „Sinovima Israilovim je rečeno: وَادْخُلُواْ الْبَابَ سُجَّداً وَقُولُواْ حِطَّةٌ **'A na kapiju pognutih glava uđite, i recite: 'Oprosti''**, pa su ušli natraške svojim zadnjicama i promijenili (iskrivili) riječ 'Oprosti' u riječ 'zrno ječma.'"[1]

Iskrivljavanje termina većinom vodi u iskrivljavanje značenja. Zato su se vođe novotara okitili ovim osobinama. Jedan od primjera prenosi Asim el-Ahvel koji kaže: „Vidio sam Amra b. Ubejda kako briše ajet iz Mushafa. Rekoh mu:

---

[1] El-Buhari, Kitabut-tefsir (8/164, br. 4479) Imam Ibnul-Kajjim je sastavio iskrivljavanje židova i džehmija u sljedećim stihovima (2/62) uz komentar Ahmeda b. Isaa:
Židovima je naređeno da kažu „Oprosti" (hitta) Odbili su i rekli „ječam" (hintah)
Džehmiji je rečeno „Uzvisio se"(isteva) Odbio je i rekao dodavši harf (istevla)
Židovski „nun" i džehmijski „lam" dodatak Objavi Gospodara Arša

'Subhanallah!' Reče: 'Vratit ću ga.' Rekoh: 'Vrati ga!' Odgovori: 'Ne mogu!'"[1]

Mu'tezile su iskrivljavale mnoge tekstove. Od njih su i riječi Uzvišenog:

وَرُسُلاً قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِن قَبْلُ وَرُسُلاً لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

„...i poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali, - a Allah je sigurno s Musaom razgovarao", preinačili u: „Musa je sigurno razgovarao sa Allahom", kako bi se podudaralo sa njihovim iskrivljenim pravcem koji zagovara negaciju Allahova, ‘azze ve dželle, govora.

Od lijepih naučnih nepobitnih odgovora njima je i sljedeća anegdota: Jedan mu'tezila je rekao Ebu Amru b. Alaau, jednom od sedam prenosilaca kiraeta: „Želim da učiš: 'Musa je sigurno razgovarao sa Allahom.' Kako bi Musa bio govornik a ne Allah!" Ebu Amr mu reče: „Pretpostavi da učim ovaj ajet tako, ali šta ćeš onda sa riječima Uzvišenog:

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ

'I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori.' (El-E'araf, 143.) Mut'ezila tada zanijemi i osta bez riječi!"[2]

---

[1] Mizanul-i'tidal (3/372)

[2] Šerhul-akidetit-Tahavijje (str. 182)

b) Iskrivljavanje značenja uz ostavljanje termina

Pod ovim se misli na izvođenje termina iz njegove vanjštine prema onome značenju koje shvata svaki Arap. To neki savremenici nazivaju tumačenjem. Ovaj oblik iskrivljavanja je daleko skriveniji od prvog. Neispravno i nelogičko tumačenje su široka vrata na koja su ušli heretici radi rušenja islama. Oni su iskrivili tekstove i odveli ih sa njihovog suštinskog značenja. Dali su im značenja po svojim prohtjevima. Prethodno je spomenut govor Bišra el-Merisija: „Ništa naša mišljenja ne opovrgava više od Kur'ana. Zato ga potvrdite u vanjštini, a onda izmijenite tumačenje!"

Ibn Ebil-'Izz el-Hanefi kaže: „Ovako su oni koji iskrivljavaju ovladali tekstovima. Rekli su: 'Mi tumačimio ono što se suprotstavlja našim mišljenjima. Iskrivljavanje su nazvali tumačenjem (te'vil) kako bi ga uljepšali i ukrasili i kako bi na kraju bilo primljeno. Allah, 'azze ve dželle, je pokudio one koji ukrašavaju neistinu, pa kaže:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نِبيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الإِنسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ
الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاء رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

'Tako smo svakom vjerovjesniku neprijatelje određivali, šejtane u vidu ljudi i džina koji su jedni drugima kićene besjede govorili da bi ih obmanuli – a da je Gospodar tvoj htio, oni to ne bi učinili; zato ti ostavi njih, i ono što izmišljaju.' (El-En'am, 112.) Pouka se uzima iz značenja, a ne iz termina. Koliko je samo neistina zasnovano na ukrašenom argumentu kojem se suprotstavlja istinski argument?"[1]

Od primjera iskrivljavanja je i novotarsko tumačenje ajeta o Allahovim osobinama, tumačenja šefa'ata, sirat-ćuprije, mizanterezije, patnje u kaburu i sl. Dio karamitija i batinija (ezoteričara) su pretjerali kada su Kur'anu dali njegovu vanjštinu i nutrinu (zahir i batin). Vanjština je bila Kur'an običnih ljudi, a nutrina Kur'an posebnih ljudi (vjerske elite).

---

[1] Šerhul-akidetit-Tahavijjeti (str. 232)

Ibn-Tejmijje kaže: „Pokuđeno i neispravno tumačenje je tumačenje sljedbenika iskrivljavanja i novotarija koji ga ne tumače u skladu sa pravim tumačenjem. Oni tvrde da se termin može odvratiti od onoga na što ukazuje (semantički dokaz) ka drugom značenju bez argumenta koji to iziskuje.“[1]

Također kaže: „Ovo tumačenje na mnogim mjestima ulazi u iskrivljavanje i pomjeranje riječi sa njihovih mjesta. To su kategorije tumačenja karamitija i batinija. Ovo je to tumačenje oko kojeg su se prethodnici i vođe Ummeta saglasili u pokuđenosti. Protiv sljedbenika ovakvog tumačenja su digli svoj glas iz različitih pokrajina, a njihove izreke i mišljenja su žestoko opovrgli.“ [2]

Imam Ibnul-Kajjim iznosi veoma jak govor o opasnosti te'vila (šerijatom ne željenog tumačenja). Na početku kaže: „Te'vil je temelj propasti vjere i dunjaluka. To je tumačenje kojeg Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nisu htjeli svojim govorom niti ima dokaza da su na to mislili pod njim. Nisu li se narodi razišli sa svojih vjerovjesnika osim zbog tumačenja? Zar u narodu nisu nastale velike ili male smutnje osim zbog tumačenja? Zar smutnje među narod nisu na ova vrata ušle? Zar krv muslimana u smutnji nije prosuta osim zbog tumačenja? Ovo se ne odnosi samo na vjeru islam, nego i na ostale vjere poslanika koje su bile ispravne sve dok nije ušao te'vil, a sa njim je ušao i nered kojeg poznaje samo Gospodar robova.“[3]

---

[1] Medžmu'ul-fetava (3/67)
[2] Medžmu'ul-fetava (4/69)
[3] I'alamul-muvekki'in (4/250)

c) Iskrivljavanje dokaza, tj. pomjeranje riječi sa njihovih mjesta

Ova vrsta iskrivljavanja je veoma skrivena. U nju zapadaju mnogi koji žele dobro, ali imaju malo znanja i shvatanja. Ovo iskrivljavanje je široki ulaz za nastanak mnogih novotarija. Molimo Allaha za spas!

Imam Eš-Šatibi u komentaru ove vrste iskrivljavanja kaže: „Dokaz se navodi za jedan domen, pa se usmjerava od tog domena ka drugom, misleći da su oba domena istoznačna. To je jedna vrsta skrivenog pomjeranja riječi sa njihovih mjesta, a Allahu se utječemo od toga!“

Zatim kaže: „Pojašnjenje: Kada šerijatski dokaz općenito iziskuje naredbu, npr. vezano za ibadete, pa obaveznik šerijatskim tekstovima to općenito i čini (spominjanje Allaha, dova, dobrovoljna djela i sl., za što kod Zakonodavca postoji širina), takav dokaz podupire njegovo znanje s dvije strane: sa strane značenja i sa strane postupanja ispravnih prethodnika po njemu. Ako obaveznik u primjeni naredbe (neutemeljno) uradi djelo na specifičan način, ili u specifičnom vremenu, ili na specifičnom mjestu, ili ih ujedno radi sa specifičnim ibadetom i toga se pridržava zamišljajući da su određena forma, vrijeme ili mjesto šerijatski ciljani, bez donošenja određenog argumenta za to, argument tada nije u skladu sa značenjem za koje se argumentira.“

Zatim spominje drugi primjer, pa kaže: „Kada Šerijat npr. podstiče na spomen (zikr) Allaha, pa se ljudi sastanu izgovarajući ga zajedno i u jedan glas, ili u određeno specifično vrijeme, u odnosu na ostala vremena, u podsticaju Šerijata ne postoji argument za ovu prihvaćenu specifičnost. Naprotiv, postoji suprotan argument! Ovo pridržavanje bespotrebnih stvari u Šerijatu bliže pojašnjava (na neutemeljen način) zakonodavstvo, a posebno se odnosi na one ljude za kojima se drugi povode na javnim mjestima kao što su npr. džamije. Kada se ovo javno promovira i u džamijama javno ustanovi, zajedno sa ostalim obredima koje je u džamijama ustanovio Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, poput ezana, bajram-namaza, kišnog namaza, namaza za pomračenje Sunca i Mjeseca, iz toga će se bez sumnje shvatiti da su (ove novotarije) u najmanju ruku, ako ne budu shvaćene kao farzovi (stroge obaveze), sunnet. Dostojnije je da ih dokaz pri argumentiranju ne obuhvata, jer će iz tog aspekta postati uvedene novotarije.“[1]

6. Njihovo argumentiranje tekstovima je radi podrške svojih mišljenja a ne radi traženja šerijatskog uporišta

Mnogi novotari ne respektuju šerijatske tekstove, ne nastoje ih pratiti, te na njima graditi svoja uvjerenja i idžtihad. Njima ne argumentiraju, osim ako uvide da odgovaraju njihovim prohtjevima. Tekstovi su kod njih popratni dio prohtjeva. Ibn-Tejmijje u svom govoru na to ukazuje, pa kaže: „Većina sljedbenika novotarija smatraju kada bi Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao suprotno njihovom mišljenju ne bi ga ni slijedili. Tako se prenosi za Amra b. Ubejda u pogledu hadisa Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Oni odbijaju dokaze odbijanjem predaja ili njihovim tumačenjem. Ponekad opovrgavaju lanac prenosilaca, a ponekad tekst predaje. Oni ne slijede suštinu Sunneta s kojim je došao Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kao što ne slijede ni suštinu Kur'ana.“[2]

Također kaže: „Prethodnici su se pridržavali Kur'ana i imana. Kada se među Ummetom desilo cjepkanje i razilaženje, sljedbenici cjepkanja i razilaženja su postali sekte. Njihov oslonac u nutrini nije bio u Kur'anu i Sunnetu, nego na postavkama koje su izmislili njihovi šejhovi. Na njih su se oslanjali u pogledu tevhida, sifata, kadera, vjerovanja u Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i sl. Zatim su mislili da ono što je u suglasju od tih postavki sa Kur'anom da njime mogu i dokazivati, a što mu je suprotno da mogu tumačiti. Zato ćeš vidjeti da kada dokazuju Kur'anom i hadisom da ne posvećuju pažnju prema pisanju dokaza (naučno utemeljenje) niti iz Kur'ana crpe ta značenja, jer se u isto vrijeme oslanjaju na nešto drugo. One ajete koji im se suprotstavljaju počinju tumačiti kao da ih u principu žele u svakom slučaju odbaciti. Nije im cilj shvatiti šta Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, želi reći, nego je cilj svog protivnika odvratiti od dokazivanja dotičnim tekstom."[1]

---

[1] El-I'atisam (1/249)

[2] Medžmu'ul-fetava (19/73)

Na drugom mjestu kaže: „Sljedbenici novotarija su krenuli drugim putem kojeg su izmislili i uzeli ga kao oslonac. Oni u svojim postavkama ne spominju hadis, pa čak ni Kur'an, osim radi podrške svom mišljenju, a ne radi uzimanja šerijatskog oslonca."

„Filozofi i apologetičari, koji raspravljaju nejasnoćama Kur'ana, iako u suštini nemaju ništa sa Allahovim ajetima, njima argumentiraju kako bi odbili protivnika, a ne radi traženja upute i oslonca. Zato je rekao: 'Sunnet i idžma' odbacuju sumnju munafika kada se raspravlja Kur'anom.'"[2]

Ibnul-Kajjim spominje da su pristrasni pogledali u Sunnet, pa ono što je odgovaralo njihovim mišljenjima su i prihvatili, a što je bilo suprotno nalazili su stranputice za odbacivanje hadisa ili odbacivanje njegovog značenja. Kada dođe slična ili slabija predaja po lancu prenosilaca ili značenju, a bude odgovarala njihovom mišljenju, onda je prime i nikako ne dozvoljavaju njeno odbacivanje. Ovime se suprotstavljaju svojim protivnicima dozvoljavajući argumentiranje tim lancem prenosilaca i njegovim značenjem. Kada dođe isti ili jači lanac prenosilaca od njihovog, koji ima isto ili jače značenje i koji je suprotan njihovom mišljenju, onda ga kategorički odbijaju i ne prihvataju."[1]

---

[1] IBID (13/58-59)
[2] Medžmu'ul-fetava (10/355)

Eš-Šatibi kaže: „Sljedbenici novotarija su nazvani sljedbenicima strasti zato što slijede svoje strasti i ne uzimaju šerijatske dokaze o kojima trebaju biti ovisni i na njih se oslanjati kako bi iz njih izvodili propise. Oni su dali prednost svojim strastima i oslonuli se na svoja mišljenja a onda šerijatske dokaze stavili pod njihovu lupu. Većina ovih uljepšavaju ili proglašavaju dokaze ružnim. U njih ulaze filozofi i drugi. U njih ulaze i oni koji se plaše vlasti da ih se ne dokopa ili traže poziciju u vlasti. Neosporno će takvi krenuti za strastima ljudi i davati tumačenja koja im odgovaraju."[2]

Ibn Ebil-'Izz kaže: „Svaka stranka sa vođama novotarija izlaže tekstove pred svoje novotarije i ono što smatra shvatljivim i što im odgovara kažu: 'Ovo je sigurno jasno.' To prihvate i njime dokazuju. A ono što im je suprotno, kažu: 'Ovo je manje jasno!', i onda ga odbace. Svoje odbacivanje nazivaju prepuštanjem tumačenja (tefvid) ili ga izmijene i svoje iskrivljavanje nazovu tumačenjem (te'vil). Zato su ih sljedbenici Sunneta žestoko kritikovali."[3]

7. Odbacivanje hadisa koji potječu od jednog primarnog prenosioca (âhâd)

Vjerovatno su haridžije općenito prve odbacile hadise sa jednim prenosiocem u pitanju vjerovanja i propisa. Zatim su ih slijedile mu'tezile s dokazom da su to predaje čija je potvrđenost nesigurna i da se ne mogu koristiti kao pouzdano znanje.

---

[1] I'alamul-muvekki'in (1/76)
[2] El-I'atisam (2/176)
[3] Šerhul-akidet-Tahavijje (str. 399)

Ovaj pravac je kasnije prihvatio dobar dio apologetičara (ilmul-kelam) koji su uzimali ahad-hadise u propisima a odbacivali ih u vjerovanju. Ovaj pravac se uveliko proširio kod posljednjih generacija, tako da su savremenici, koji nisu vični valorizaciji tekstova, pomislili da je to pravac četverice imama i većine učenjaka.[1] Iz ovog razloga su mnoga vjerovanja odbačena, a ustvari su potvrđena od Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, u vjerodostojnim hadisima. Ovaj pravac je iskoristio neznalice, sljedbenike strasti i heretike da odbace mnoge semantičke dokaze jasnih šerijatskih tekstova. Argument im je bio da ove predaje nisu navedene bez sumnje, tj. njihova potvrđenost je sporna. Čak su neki od njih odbacili mutevatir-hadise (čija je potvrđenost velikim brojem predaja neosporna) s dokazom da njihova neospornost nije kod njih potvrđena. To su bile ljestve uspinjanja za heretike i one koji se poigravaju sa Šerijatom, te svojevrstan izlaz za odbacivanje svakog hadisa koji se suprotstavlja njihovim postavkama i ambicijama.

Ovu potvoru su veoma rano opovrgli mnogi učenjaci i imami Sunneta. Pojasnili su njeno suprotstavljanje šerijatskim i razumskim dokazima, te konsenzusu Ummeta. Jedan od prvijenaca, koji je podrobno napisao odgovor novotarima o ovoj temi bio je imam Eš-Šafi'i u dvije veoma vrijedne knjige „Er-Risaleh“ i „El-Umm“[2] U tome ga je slijedilo dosta imama, a na pročelju je bio imam El-Buhari. On je izdvojio zasebnu knjigu u svom Sahihu koju je nazvao *"Hadisi koji potječu od jednog primarnog prenosioca"*. Zatim je spomenuo nekoliko hadisa koji ukazuju na obaveznost postupanja po ahad-hadisima u vjerovanju i propisima. Ovu knjigu je stavio ispred knjige „Pridržavanje Kur'ana i Sunneta“. Zatim su učenjaci podrobno pojasnili ovo pitanje. Ibn Abdul-Berr el-Kurtubi je sažeo pravac imama učenjaka u islamskom pravu i predajama u nekoliko sljedećih riječi: „Svi priznaju predaju koja potječe od jednog primarnog prenosioca u uvjerenjima. Zbog njih se bore i prijateljuju. Oni su ih uzeli kao zakon i vjeru u svojim uvjerenjima. Na tome je skupina sljedbenika Sunneta.“[1]

---

[1] Pogledaj El-Islamu akideh ve šeri'ah od šejha Šeltuta (str. 74-75); Usulul-fikh od Bedrana Ebul-Ajnejna (str. 87)

[2] Pogledaj „Er-Risaleh" (str. 154 i 963) i „El-Umm" (7/262 i 452)

En-Nevevi kaže: „Kaderije i rafidije, te neki od sljedbenika vanjskog značenja (zahirijje) zastupaju mišljenje da nije potrebno raditi po predaji koja potječe od jednog prenosioca. Neki od njih kažu: 'Postupanje po njima je spriječeno razumskim argumentom, a neki kažu šerijatskim argumentom.'“

Zatim kaže: „Velika većina muslimana iz reda ashaba i tabiina i onih poslije – učenika hadisa, fikha i usula, kažu da je predaja koja potječe od jednog povjerljivog prenosioca šerijatski argument i po njoj je obavezno postupati.“[2]

Ibn Ebil-'Izz el-Hanefi kaže: „Kada predaju, koja potječe od jednog prenosioca, Ummet prihvati, radeći po njoj i potvrđujući je, ona donosi povjerljivo znanje kod ogromnog broja pripadnika Ummeta. Ova vrsta predaja je jedna od dvije vrste predaja o kojima nema dvojbe, a među prethodnicima Ummeta u tom pogledu nema razilaženja.“[3]

8. Kritikovanje ashaba, radijallahu 'anhum, i napuštanje metoda Ispravnih prethodnika

U prvom poglavlju je predstavljeno graciozno pojašnjenje stepena ashaba, radijallahu 'anhum, tj. da se shvatanje onoga na što Knjiga i Sunnet ukazuju upravo od njih uzima. Oni najbolje poznaju ono što Allah želi i što želi Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem. Svaka vrsta šerijatskog znanja, koje se uzima sa drugih puteva pored njihovih ili je u suprotnosti sa njihovim metodom, predstavlja zabludu i zastranjivanje. Istinu je rekao

---

[1] Et-temhid lima fil- Muvettai minel-me'ani vel-esanid (1/8)
[2] Šerhu Sahihi Muslim (1/131)
[3] Šerhul-akidetit-Tahavijje (399-400)

Imran b. Husajn, radijallahu 'anhu, kada kaže: „O ljudi, uzmite od nas! Tako mi Allaha, ako to ne budete učinili, sigurno ćete zalutati!“[1]

Većina novotara su jasno i otvoreno zastranili po pitanju ashaba. Nisu prihvatili njihov pravac i krenuli njihovim putem. Neki su ih kritikovali, optuživali za laž i izmišljali na njih, a neki su ih čak proglasili nevjernicima i optužili za dvoličnjaštvo, a Allahu se od toga utječemo!

Prvi koji su zapali u ovu stranputicu su haridžije i rafidije, zatim su ih slijedile mu'tezile i džehmije, te preostali novotari. Zato Ebu Hatim er-Razi kaže: „Sljedbenici novotarija se poznaju po osudi sljedbenika predaja.“[2]

El-Evza'i kaže: „Neće čovjek uvesti novotariju a da u svojim prsima neće osjećati tjeskobu prema muslimanima.“[3]

Neki primjeri smjelosti novotara i kritikovanja ashaba:

Amr b. 'Ubejd kaže: „Kada bi kod mene posvjedočili Alijj, Talha, Ez-Zubejr i Usman za kaiš na sandalama, ne bih dozvolio njihovo svjedočenje!“[4]

Kada mu je Jahja rekao: „Kako glasi hadis El-Hasena od Semure vezano za dvije stanke?“ On odgovori: „Šta činiš sa Semurom? Neka Allah pokudi Semuru!“[5]

Također je rekao: „Ibn Omer je bio bukvalac.“[6]

---

[1] El-Kifajetu fi 'ilmir-rivaje (str. 15)
[2] Šerhu usuli i'atikadi ehlis-sunneti vel-džema'ati (1/179)
[3] Tarihul-islami (141-160)
[4] El-'Iatisam (1/119)
[5] IBID. Eš-Šatibi je poslije ovoga dodao: „Neka Allah pokudi Amra b. Ubejda!“
[6] Der'u te'arudil-akli ven-nakli (7/351)

Sramote novotara u ovom pitanju se smjenjuju jedna za drugom i trebalo bi dugo da ih sve spomenemo. Najekstremnije su rafidije (šiije). Ibn-Tejmijje kaže: „Rafidije, ili bar većina njih, zbog ogromnog neznanja i zablude govore da su Ebu Bekr, Omer i oni koji ih slijede nevjernici i otpadnici, te da su židovi i kršćani bolji od njih, jer je originalni nevjernik bolji od otpadnika. Ovo sam vidio u više njihovih knjiga. Ovo je jedan od najvećih izraza potvore na Allahove bogobojazne evlije, Allahovu spašenu stranku i Allahovu pobjedničku vojsku.“ [1]

Ispravni prethodnici su pojasnili suštinu vrijeđanja ashaba, a ona je napad na vjeru. Zato je Imam Ahmed rekao: „Kada vidiš čovjeka kako nekog ashaba spominje po zlu, optuži ga za nepripadnost islamu.“ [2]

Ebu-Zur'a kaže: „Kada vidiš čovjeka kako omalovažava nekoga od ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu ʻalejhi ve sellem, znaj da je heretik, jer su Kur'an i Poslanik, sallallahu ʻalejhi ve sellem, kod nas istina! Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu ʻalejhi ve sellem, su nam prenijeli Kur'an i Sunnet. Oni žele naše svjedoke vjere potcijeniti kako bi opovrgli Kur'an i Sunnet, a preče je njih potcijeniti jer su otpadnici!“ [3]

Ibn-Tejmijje kaže: „Oni su prvi koji su stali uz ovu vjeru potvrđujući je, naučavajući, postupajući i dalje je prenoseći. Vrijeđanje njih je vrijeđanje vjere, jer iziskuje udaljavanje od onoga s čime je Allah poslao vjerovjesnike. Ovo je bio cilj prvih ljudi koji su iznijeli na vidjelo novotariju šiizma. Cilj im je bio odvraćanje sa Allahovog puta i opovrgavanje onoga sa čime su od Allaha došli poslanici.“ [4]

---

[1] Minhadžus-sunnetin-nebevijjeti (7/475)
[2] El-bidajetu ven-nihajetu (8/139)
[3] El-Kifajetu fi 'ilmir-rivaje (str 97)
[4] Minhadžus-sunnetin-nebeveijjeti (1/18)

Napuštanje pravca ashaba , radijallahu 'anhum, i netraženje upute u njihovoj uputi odvelo je novotare u strašnu dekadenciju. Što se više čovjek udalji od pravca ashaba znanjem i djelom, poveća se njegovo zastranjivanje i neznanje, umnoži se zabluda i udalji od vjerovjesničkog pravca! Zar niste vidjeli haridžije kako su zalutali i kako se bore protiv muslimana? Abdullah b. Abbas, radijallahu 'anhuma, im je otišao i sa njima pričao, te dao repliku na njihove nedoumice. Većina ih se povratila i sačuvala smutnje. Ko se od njega udaljio i nije slušao njegov savjet, zalutao je i zastranio, a Allahu se od toga utječemo![1] Svako dobro se samo nalazi u slijeđenju njihovih predaja i slijeđenju njihovog sunneta.

Udaljavanje od pravca ashaba, radijallahu 'anhum, i Ispravnih prethodnika bez sumnje vodi u pomutnju prilikom shvatanja tekstova, udaljavanju od njihovih ciljeva i semantičkih dokaza. Ibn-Tejmijje kaže: „Murdžije su u pogledu ovog temelja zastranile u pojašnjenju Kur'ana i sunneta, izrekama ashaba i njihovih sljedbenika po dobru. Oslonuli su se na svoja mišljenja i na ono što su tumačili svojim shvatanjem jezika. Ovo je pravac sljedbenika novotarija. Zato je imam Ahmed govorio: „Ljudi najviše griješe u pogledu tumačenja i analogije."

Zato ćeš vidjeti da mu'tezile, rafidije i drugi sljedbenici novotarija tumače Kur'an svojim mišljenjem, shvatanjem i jezičkim tumačenjima. Zato ćeš naći da se ne oslanjaju na hadise Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, ashaba, tabi'ina i imama muslimana. Ne oslanjaju se na Sunnet, na konsenzus prethodnika i njihove predaje. Oslonac uzimaju u razumu i jeziku. Naći ćeš da se ne oslanjaju na knjige komentara Kur'ana sa predajama, hadisima i izrekama prethodnika. Oslanjaju se na knjige iz književnosti i apologetike koje su ustanovile njihove glavešine. Ovo je, također, put ateista. Uzimaju ono što se nalazi u knjigama filozofa, književnosti i jezika. Knjigama o Kur'anu, hadisu i predajama ne pridaju pažnju..."[1]

---

[1] Anegdotu prenose Abdur-Rezzak (10/157-160); Ahmed (1/342); El-Hakim (2/150-152) Lanac prenosilaca je ispravan kao što kaže Šejhul-islam Ibn-Tejmijje u „Minhadžus-sunnetin-nebevijeti" (8/533)

9. Slijeđenje manje jasnih ajeta

Allah Uzvišeni je novotare opisao kao sljedbenike stranputice. On kaže:

هُوَ الَّذِيَ أَنزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُّحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا
الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ

„On je Onaj Koji ti objavljuje Knjigu u kojoj su ajeti jasni; oni su matica Knjige; drugi su nejasni. Oni u čijim je srcima zastrana u težnji za smutnjom i svojim tumačenjem, oni slijede nejasne ajete.“ (Ali Imran, 7.)

Aiša, radijallahu 'anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, proučio ovaj ajet, a zatim rekao: „Kada vidiš one koji slijede manje jasne ajete, znaj da su to oni koje je Allah spomenuo, pa ih se čuvajte!“[2]

Et-Taberi kaže: „Ovaj ajet, iako je objavljen o onima koje smo spomenuli od mnogobožaca, odnosi se na svakog novotara u Allahovoj vjeri kojem srce teži ka novotariji tumačeći neke manje jasne ajete iz Kur'ana. Zatim se njima raspravlja sa sljedbenicima istine odstupajući od jasnih dokaza iz jasnih ajeta. Oni žele vjernicima, sljedbenicima istine, napraviti pometnju. Traže znanje tumačenja manje jasnih ajeta, od bilo koga i o bilo kojoj vrsti novotarije se radilo, bilo od sljedbenika kršćanstva, židovstva, zoroastrizma (vatropoklonstva), sabejaca, haridžija, kaderija ili džehmija.“[3]

---

[1] Medžmu'ul-fetava (7/119)
[2] El-Buhari (8/902, br. 7454); Muslim (4/3502, 5662)
[3] Tefsirut-Taberi (3/181)

O tefsiru manje jasnih ajeta kaže: „Taj komentar (tefsir) predstavlja manje jasne termine čija su značenja podložna različitim tumačenjima kako bi, pozivajući se na neutemeljena tumačenja, ostvarili zablude i zastranjivanje sa istinskog puta i kako bi onima čija je spoznaja slabija napravili pomutnju putem različitih načina tumačenja i usmjeravanjem značenja.“[1]

Ibnul-Kajjim spominje: „Oni koji se pridržavaju manje jasnih ajeta putem kojih odbacuju jasne ajete imaju dva pravca za odbacivanje Sunneta:

Prvi: Odbacivanje putem manje jasnih činjenica iz Kur'ana ili Sunneta,

Drugi: Da preinače jasnu činjenicu u manje jasnu kako bi opovrgli njenu pravosnažnu argumentaciju.

Pravac ashaba, tabiina i imama u hadisu poput Eš-Šafi'ija, Malika, Ebu Hanife, Ebu Jusufa, El-Buharija i Ishaka je suprotan ovom pravcu. On se ogleda u tome da manje jasne činjenice prebacuju na jasne i da od jasnih uzimaju one koje im pojašnjavaju i komentarišu manje jasne. Tako se argumentacija manje jasnog slaže sa argumentacijom jasnog, te se tekstovi jedni s drugima usaglašavaju. Svi su oni od Allaha, a što je od Allaha u tome nema razilaženja ili oprečnosti. Razilaženje i oprečnost je u onome što dolazi od drugih mimo Njega.“ Ibnul-Kajjim spominje osamnaest primjera novotarskog odbacivanja jasnih i slijeđenja manje jasnih činjenica.[2]

Es-Sa'di kaže: „Oni u čijim je srcima bolest i zastranjivanje zbog loših nakana slijede manje jasne ajete i njima argumentiraju za svoje neispravne izreke i lažna mišljenja tražeći smutnju, izmjenjujući Njegovu Knjigu i tumačeći je prema svojim izvorima i pravcima, kako bi zalutali i druge odvodili u zabludu.

---

[1] IBID.
[2] I'alamul-muvekki'in (2/294)

Učenjaci koji su dobro upućeni, kojima je znanje i uvjerenje stiglo do srca i urodilo djelom i spoznajom, znaju da je čitav Kur'an od Allaha i da je u cjelosti istina sa svim jasnim i manje jasnim ajetima. Istina nije podložna kontradiktornostima i razilaženjima. Zato što znaju da jasni ajeti imaju krajnje jasna značenja i pojašnjenja, navode im manje jasne kojima se ubacuje zabuna onima koji imaju malo znanja i spoznaje. Oni manje jasne vraćaju na jasne ajete i onda postaju svi jasni.“[1]

Osobine sljedbenika manje jasnih ajeta

Učenjaci spominju da sljedbenici manje jasnih činjenica imaju osobine po kojima se odlikuju. Evo nekih:

Prva: Opovrgavanje tekstova jednih drugima

Neki novotari tvrde da se šerijatski tekstovi razilaze ili da su u oprečnosti. Oni o ovoj temi navode mnoge primjere, ali povjerljivi učenjaci Sunneta su opovrgli njihovu neistinu i pojasnili njihovo neznanje i kontradiktornost.[2]

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, vidio ljude kako se raspravljaju o ajetu iz Kur'ana, rekao je: „Polahko ljudi! Zbog ovoga su propali narodi prije vas - zato što se nisu slagali sa svojim vjerovjesnicima i dio Knjige su dovodili u kontradiktornost sa drugim dijelom. Kur'an nije objavljen da bi jedan dio drugim utjerivao u laž, već da jedni dijelovi Kur'ana druge potvrđuju. Što iz njega saznate po tome i radite, a što ne znate prebacite to na onoga ko zna!“[1]

---

[1] Tefsirus-Sa'di (1/357)

[2] Pogledaj Te'vilu muhtelefil-hadisi li Ibni-Kutejbe (str. 45)

Druga osobina: Ostavljanje jasnih tekstova i slijeđenje nejasnih

Novotari su zauzeli pravac ostavljanja jasnih tekstova i slijeđenja nejasnih. Zato je Eš-Šatibi pojasnio opis argumenta na koji se može osloniti prilikom dokazivanja, pa kaže: „Učenjaci znaju da svaki dokaz u kojem ima nejasnoće i problematičnosti ustvari nije dokaz, sve dok se ne pojasni njegovo značenje i ne pokaže željeni cilj iz njega. Uslov za to je da mu ne oponira neosporna postavka (el-asl mn. el-usul). Ako se ne pojavi njegovo značenje zbog nejasnoće ili recipročnosti (sa drugim dokazima), ili mu bude oponirao drugi neosporni dokaz, kao što je pojava istovjetnog dokaza, onda to nije dokaz. Suština dokaza je da bude sam po sebi očit i da ukazuje na nešto drugo (neko pravilo). U protivnom je (isti navodni dokaz) u potrebi za dokazom. Ako sam dokaz bude ukazivao na neispravnost, onda je primjernije da ne bude dokaz. Nemoguće je da sekundarne pojedinosti budu u suprotnosti sa cjelokupnim postavkama, jer ako sekundarne pojedinosti ne iziskuju djelovanje onda se na njima zastaje. A ako iziskuju djelovanje, povratak na cjelokupne postavke je ispravan put. Tada se obrađuju pojedinosti sve do cjelokupnih postavki. Ko ovo izokrene, pokušat će sastaviti rasparčeno i potpast će pod propis pokuđenosti, jer sljedbenik nejasnoća zaslužuje kritiku. Pa kako se onda manje jasne činjenice mogu smatrati dokazom ili na njima graditi neko pravilo (koje je u suprotnosti sa glavnim postavkama)? Ako nisu ujedno dokaz u istome (i u pojedinačnim činjenicama i u cjelokupnim postavkama), onda je konstatacija da je to uvedena novotarija sušta istina!“[2]

---

[1] Ahmed i drugi sa različitim terminima (2/181) Ovaj hadis je vjerodostojan.

[2] El-I'atisam (1/239-240)

Treća osobina: Slijeđenje strasti

Novatorstvo i slijeđenje strasti su dvije uporedne činjenice koje se većinom ne mogu razdvojiti. Zato su novotari nazvani sljedbenicima strasti. Eš-Šatibi u komentaru ajeta koji je prethodno spomenut, kaže: „Također se spominje o sljedbenicima stranputica da slijede manje jasne ajete i činjenice želeći smutnju. Oni putem njih teže za svojim strastima kako bi došlo do smutnje. Stoga, njihov pogled na dokaz nije s ciljem traženja istine, da bi svoje želje podredili propisima, već je to pogled onih kojima je strast ovladala. Donose dokaz kako bi on posvjedočio (njihovim ambicijama). Ovo se ne spominje za one koji su upućeni u znanje. Oni im stoje nasuprot ovoga, jer su se suzdržali od manje jasnih ajeta o kojima nisu davali sud i na njima je bilo samo da se predaju. Ovo značenje je specifično za onoga koji traga za istinom i dokazima, a u njega ne ulazi onaj koji iz dokaza traži da prepravi svoju prethodnu strast.“[1]

Četvrta osobina: Slijeđenje čudnih i zbunjujućih stvari

Iz hadisa Muavije, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: „Zabranio zbunjujuća pitanja:“[2]

Neki novotari su krenuli pravcem slijeđenja čudnih stvari i okupirali su se zbunjujućim činjenicama kako bi putem njih napravili nered među učenjacima Ummeta. Vidiš ih kako potpaljuju sumnjičavosti i skepticizam u sasvim jasnim stvarima. Zato je El-Hasen el-Basri rekao: „Najgora Allahova stvorenja izdvajaju iznimna pitanja i onda ih javno propagiraju među Allahovim robovima.“[1]

---

[1] IBID (1/221)

[2] Ahmed (5/435), Ebu Davud (4/65) Lanac prenosilaca je slab.

Imam El-Hattabi o značenju prethodno spomenutog hadisa kaže: „Značenje je: Zabranio je da se učenjacima kontrira teškim pitanjima u kojima su pogreške veoma česte kako bi podskliznuli i kako bi njihova mišljenja bila opovrgnuta. U njemu (ovom hadisu) je i pokuđenost zadubljivanja i opterećivanja onim za čime čovjek nije u potrebi od pitanja, te obaveznost suzdržanosti od onoga o čemu upitani nema znanja.“[2]

Nered se povećava i zlo je veće kada se zbunjujuća pitanja postavljaju o velikim problemima u domenu tematike uvjerenja ili djelovanja.

Peta osobina: Raspravljanje neistinom

Uzvišeni Allah je sljedbenike zablude opisao u Svojim riječima:

وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ

„...i trudio se da neistinom uguši istinu.“ (Gafir, 5.) I kaže:

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ

„One koji o Allahovim znamenjima raspravljaju, iako im nikakav dokaz nije došao...“ (Gafir, 35.)

---

[1] El-Bejheki u uvodu Es-Sunenul-Kubra (str. 230); El-Hatib el-Bagdadi u El-Fekihu vel-mutefekkihu (1/11)

[2] Me'alimus-sunen (4/186)

Zaokupiranje raspravom i rekla-kazala su široka vrata zastranjivanja i zablude. El-Hatib el-Bagdadi spominje da je to pokuđena rasprava i to s dva aspekta:

Prvi: Raspravljanje bez dokaza;

Drugi: Raspravljanje radi podizanja prepirke i obmanjivanja radi potpore neistine poslije pojave i pojašnjenja istine.[1]

Vjerodostojno se od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, prenosi da je rekao: „Ljudi nisu zalutali poslije upute koja je došla, a da nisu prepušteni raspravi.“[2]

Zato se u velikom broju predaja prenosi upozorenje Ispravnih prethodnika na pokuđenu raspravu i ulazak u problematična pitanja bez znanja. Od njih su:

Omer b. Abdul-Aziz kaže: „Ko svoju vjeru učini metom za razmirice, mnogo će sumnjati.“, ili je rekao: „Mnogo će prelaziti iz pravca u pravac.“[3]

Malik b. Enes kaže: „Raspravljanje o vjeri rađa razmirice i odnosi svjetlost znanja i čini srce osornim, te rađa zlobu.“[4]

10. Nepoznavanje arapskog jezika

U prvom poglavlju je pojašnjena važnost poznavanja arapskog jezika. Arapski jezik je jedno od važnih pomagala kojim se shvataju dokazi Kur'ana i Sunneta. Novotari su u tom pogledu bili nemarni i zapostavili su jezik Kur'ana. Nadvladali su ih strani jezici, pa su Kur'an neprimjereno tumačili. Eš-Šatibi u pojašnjenju uporišta novotara pri argumentiranju kaže: „Od toga je da iznose neistine prilikom govora o Kur'anu i Sunnetu koji su na arapskom jeziku, uz izbjegavanje znanja o arapskom jeziku kojim se shvaća ono što želi reći Allah i Njegov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem. Tako u Šerijat donose propise prema svojim shvatanjima i ispovijedaju ih kao vjeru. Suprotstavljaju se onima koji su u znanju upućeni. Tome su prišli sa aspekta lijepog mišljenja o sebi i uvjerenja da su oni mudžtehidi, sposobni da izvlače šerijatske propise iz tekstova. Međutim, oni to nisu!"

---

[1] El-Fekihu vel-mutefekkihu (1/233)

[2] Ahmed (5/252-256); Et-Tirmizi (5/378); Ibn-Madže (1/19) Lanac prenosilaca je ispravan.

[3] Šerhu usulu i'atikadi ehlis-sunneh (1/127)

[4] Tertibul-medarik (1/170)

Zatim je spomenuo nekoliko primjera koji pokazuju njihovo ogromno nepoznavanje arapskog, pa kaže: „Kao što se prenosi od nekoga da je upitan o govoru Uzvišenog: رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ **„...vjetar pun leda pogodi..." (sirrun)** (Ali Imran, 117.) pa je odgovorio: „To su cvrčci (sarsar), tj. noćni popci." Od En-Nezzama se prenosi da je govorio: „Kada čovjek ostavi ženu (âlâ) ne imavši odnosa sa njom bez spomena Allahovog imena, onda mu to ne važi, jer je ovaj propis (el-ila) izvedenica od Allahovog imena (Allah)!?" Neki su o Allahovim riječima: وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ **„Adem nije Gospodara svoga poslušao i s puta je skrenuo." (gavâ)** (Ta-ha, 121.) rekli: „Zato što je puno jeo od plodova drveta. Arapi govore: *gavijel-fesilu* kada mladunče deve mnogo doji mlijeko sve dok ne dobije stomačne tegobe."[1] Međutim za ovaj slučaj se ne kaže „gavâ", jer ova riječ znači skretanje sa pravog puta (gajj).

---

[1] El-I'atisam, (1/237) Ibnul-Enbari kaže: „Neki komentatori su pogriješili govoreći da riječ 'gava' znači da je jeo mnogo s drveta sve dok se nije prejeo, kao što se kaže gavijel-fesil (tj. prejelo se mladunče deve) kada se previše najede majčinog mlijeka pa dobije stomačne tegobe koje ga mogu odvesti u smrt. Ovo je greška s dva aspekta: Prvo što se za prejedanje ne kaže 'gava-jagvi' nego 'gavije-jagva'. Drugo što riječi Uzvišenog: فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ **„Kada su okusili drvo..."** (El-E'araf, 22.) ukazuju da oni nisu mnogo jeli i da se nije čekalo s odgodom kazne dok su se najeli." Zadul-Mesir (5/242-243)

Čudno je da učenjaci u jeziku iz reda novotara mijenjaju jezička pravila koja su poznata među Arapima kako bi ih usaglasili sa svojim neispravnim pravcem.

Prvi primjer: **Nijekanje viđenja Uzvišenog Allaha u Džennetu**

U komentaru riječi Uzvišenog Allaha, 'azze ve dželle:

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَن تَرَانِي وَلَكِنِ انظُرْ
إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي

„I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori, on reče: 'Gospodaru moj, ukaži mi se da Te vidim!' – 'Nećeš (LEN) Me vidjeti' – reče - 'ali pogledaj u ono brdo, pa ako ono ostane na svom mjestu, vidjet ćeš Me!'" (El-E'araf, 142.) mu'tezile su tvrdile da 'len' koristi za nijekanje budućnosti.[1] To znači: „Nećeš me vidjeti na dunjaluku, a ni na ahiretu!“, što je u suprotnosti sa postavkama jezika, jer riječca 'len' kod Arapa ne znači negiranje zauvijek. Dokaz za to su Allahove uzvišene Riječi:

فَلَنْ أَبْرَحَ الأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي

„Neću (LEN) napustiti ovu zemlju dok mi to otac moj ne dozvoli.“ (Jusuf, 80.), te:

إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنسِيًّا

„Ja sam se zavjetovala Milostivom da ću šutjeti, i danas ni s kim neću (LEN) govoriti." (Merjem, 26.) Zato je Ibn-Malik u svojoj Elfijji rekao:

---

[1] Pogledaj El-Keššaf od Ez-Zamahšerija (2/133)

Ko smatra da je negacija sa 'len' zauvijek
njegovo mišljenje odbaci a drugo prihvati.[1]

El-Hazin u svom tefsiru kaže: „Negatori viđenja Allaha od sljedbenika novotarija, haridžija, mu'tezila i nekih murdžija, pridržavali su se vanjskog značenja ovog ajeta, tj. **"Nećeš (LEN) Me vidjeti".** Rekli su da „len" označava stalnu negaciju. Oni za to nemaju argumenta, niti potvrde u Kur'anu i Sunnetu. Njihov govor da je „len" negacija zauvijek je očita greška i potvora lingvističara. Oni nemaju teksta od arapskih lingvističara koji svjedoči onome što tvrde. Niko od njih to nije rekao! O ispravnosti ovoga svjedoče i riječi Uzvišenog u opisu židova:

وَلَن يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ

"A neće (LEN) je nikada zaželjeti zbog onoga što čine!" (El-Bekare, 95.) Oni će poželjeti smrt na Sudnjem danu. Na to ukazuju riječi Uzvišenog:

وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ

„Oni će dozivati: 'O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!'" (Ez-Zuhruf, 77.) i

يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ

„Kamo sreće da me je smrt dokrajčila." (El-Hakka, 27.)

Ako kažu: „Len" znači potvrda negacije kao (la) kojim se niječe budućnost. Reći ćemo: Ako je ovo tumačenje ispravno, onda se značenje riječi **„Nećeš (LEN) Me vidjeti..."** odnosi na ovaj svijet, tj. Nećeš Me vidjeti na dunjaluku, kao vid sabiranja svih dokaza Kur'ana i Sunneta. U vjerodostojnom hadisu se prenosi: „Vjernici će vidjeti svoga Gospodara, ‘azze ve dželle, na Sudnjem danu, tj. na budućem svijetu...“[1]

---

[1] Šerhu akidetit-Tahavijjeh (207-208)

Drugi primjer: **Tumačenje uzdizanja (istiva') ovladavanjem (istila')**

U tefsiru govora Uzvišenog Allaha: الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى **„Milostivi se nad Prijestoljem uzvisio.“** (Ta-ha, 5.) neki novotari tvrde da uzvisivanje u jeziku (istiva') znači ovladavanje ili upravljanje (istila').[2] Neosporne tekstove koji potvrđuju uzvišenost Allaha, ‘azze ve dželle, nad svojim stvorenjima su protumačili odbacivši saglasnost cijelog Ummeta. Mu'tezila El-Kadi Abdul-Džebbar kaže: „Istiva' je ovdje u značenju ovladavanja, nadmoći i savladavanja. To je poznato u jeziku. Pjesnik kaže:

Bišr je ovladao Irakom (isteva)
Bez sablje i prosute krvi.[3]

Sljedbenici Sunneta su odbacili ovu laž i pojasnili njenu neispravnost i oprečnost postavkama Šerijata i arapske lingvistike.[4]

* * *

---

[1] Tefsirul-Hazin (2/232)

[2] B. Korkut je pogriješio u prijevodu ovog ajeta. On ga je preveo kao: „Milostivi, koji upravlja svemirom svim.“

[3] Šerhul-usulil-hamseti (str 226)

[4] Muhtesarus-savaikil-mursele (str. 315-328)

III- Izumljivanje novih postavki dokazivanja i prihvatanja

Nakon što su se novotari usudili odbaciti tekstove i nakon što su se poigrali sa šerijatskim temeljima argumentacije, postavili su nove novotarske postavke u dokazivanju koje su bili alternativa šerijatskim postavkama ili su se sukobaljavale sa njima. Od ovih novih postavki su:

1. Slijepo slijeđenje imama i šejhova

Veličanje očeva i šejhova je stara boljka kojom su se mnogobošci opirali Vjerovjesniku, sallallahu ʿalejhi ve sellem. Tvrdili su da su njihovi šejhovi i velikani preči da dobiju objavu od Vjerovjesnika, sallallahu ʿalejhi ve sellem. Uzvišeni kaže:

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

„I još kažu: 'Trebalo je da ovaj Kur'an bude objavljen kakvom uglednom čovjeku iz jednog od ova dva grada!'" (Ez-Zuhruf, 31.)

Kada im je Vjerovjesnik, sallallahu ʿalejhi ve sellem, predstavio istinu sa neospornim dokazima i svijetlim potvrdama usprotivili su mu se svojim očevima:

إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَى آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ

„Zatekli smo pretke naše kako ispovijedaju vjeru i mi ih slijedimo u stopu." (Ez-Zuhruf, 23.) Veličanje njihovih očeva ih je spriječilo da spoznaju istinu i da je gledaju mjerilima dokaza i ispravnih postavki.

Uzvišeni, pojašnjavajući stanje mnogobožaca, kaže:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْاْ إِلَى مَا أَنزَلَ اللّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُواْ حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءنَا أَوَلَوْ
كَانَ آبَاؤُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلاَ يَهْتَدُونَ

„A kada im se kaže: 'Pristupite onome što Allah objavljuje, i Poslaniku!' oni odgovaraju: 'Dovoljno nam je ono što smo od predaka naših zapamtili.' – Zar i ako preci njihovi nisu ništa znali i ako nisu na pravom putu bili?!“ (El-Maide, 104.)

Ibn-Kesir u komentaru ovog ajeta kaže: „Tj. kada budu pozvani ka Allahu i Njegovom zakonu, te onome što je naredio da se izvršava i ostavi ono što je zabranio, oni kažu: Dovoljni su nam pravci na kojima smo zatekli naše očeve i djedove. Uzvišeni kaže:

أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلاَ يَهْتَدُونَ

„Zar i ako preci njihovi nisu ništa znali i ako nisu na pravom putu bili?!“ (El-Maide, 104.) Tj. ne shvataju istinu, ne poznaju je, nisu upućeni na nju, pa kako će je slijediti u ovakvim prilikama? A slijede ih samo oni koji su veće neznalice i koji su više zalutali.“[1]

Novotari su se poistovijetili sa mušricima u ovoj osobini veličanja šejhova. Pojedini su u tom pogledu otišli u krajnji ekstremizam koji ih je odveo sa pravoga puta. Zato Ibn-Tejmijje kaže: „Ko smatra obaveznim pokornost nekome drugom pored Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, u svemu što naređuje, te obaveže potvrdu svega čime obavještava, potvrdi njegovu nepogrješivost ili pamti sve što naređuje i obavještava od vjere, on ga je poistovjetio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, i učinio ga njegovim takmacem u osobenostima poslanice. Svejedno da li taj čovjek poistovijetio s Allahovim Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, neke ashabe, njegovu rodbinu, imame, šejhove, namjesnike, vladare i sl.!"[1]

---

[1] Tefsirul-Kur'anil-Azim (2/108-109)

Oni koji su najviše zalutali u ovom pitanju

U ovom pitanju su zalutale mnoge sekte:

a) Rafidije (šiije) imamije

Oni tvrde da su njihovi imami apsolutno nepogrješivi poput Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Zato se ne oslanjaju na Kur'an, hadis i konsenzus, osim što potječe od nepogrješivog. U obzir ne uzimaju ni analogiju, makar potpuno bila jasna i očita.[2] U tome se ne osvrću na argument ni na pojašnjenje."[3]

b) Sufije ezoteričari (batinije)

Oni veličaju svoje evlije i velikane. Smatraju ispravnim sve što govore, pa čak neki od njih smatraju da su evlije bolje od poslanika, 'alejhimus-selam. Jedan od njih kaže:

Pozicija vjerovjesništva u berzehu
Malo je iznad poslanika, a nije ispod evlije.[4]

---

[1] Risaletun fit-tevbeti u okviru Džami'ur-resaili (1/273)
[2] Minhadžus-sunnetin-nebevijjeti (1/69)
[3] IBID (6/381); Medžmu'ul-fetava (13/209)
[4] Medžmu'ul-fetava (2/219-222); Es-Safedijje (1/250-255)

Neki ezoteričari tvrde da su znaniji o Allahu od Njegovih poslanika i da se poslanici okorištavaju od njihove spoznaje Allaha i to iz njihove svjetiljke. Tumače Kur'an prema onome što odgovara njihovoj neispravnoj nutrini.[1]

c) Filozofi ezoteričari

Oni veličaju grčke filozofe poput Aristotela i njemu sličnih. Slijede ih u njihovoj logici i oponiraju Kur'anu i Sunnetu njihovim mišljenjem. Čudno je da običnim ljudima zabranjuju slijeđenje Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, a pored toga slijepo slijede svoje glavešine.

d) Neznalice, slijepi sljedbenici četverice imama

Oni veličaju imame koji se slijede. Njihova mišljenja su učinili mjerilom prihvatanja i odbacivanja i dali im prednost nad Kur'anom i Sunnetom. El-Kerhi kaže: „Svaki ajet koji je suprotan onome na čemu su naši istomišljenici, on je (pogrešno) protumačen ili derogiran. Isto tako, svaki takav hadis je (pogrešno) protumačen ili derogiran.“[2]

Ispravni prethodnici i vođe Sunneta su apsolutno zabranjivali slijepo slijeđenje. Pokudili su slijepe sljedbenike koji odbacuju šerijatske tekstove i oponiraju im izrekama svojih imama. Zato je Eš-Šafi'i rekao: „Usaglasili su se da onaj kome sunnet od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, bude jasno predstavljen, nema pravo da ga ostavi zbog mišljenja nekih ljudi.“[3]

Ibn-Tejmijje je rigorozno gledao na ovo pitanje: „Oponiranje riječima vjerovjesnika mišljenjima ljudi i davanje prednosti tim mišljenjima je djelo onih koji poslanike utjeruju u laž. To je sjecište svakog nevjerstva."[1]

---

[1] Medžmu'ul-fetava (13/239), El-I'atisam (1/258-259)
[2] Er-Risalet fi usuli hanefijje (str. 169-170)
[3] I'alamul-muvekki'in (2/201)

El-'Izz b. Abdus-Selam je iznio konstruktivan i sveobuhvatan govor o ovoj tematici. On kaže: „Čudno je da pravnici, koji slijede imame, zastaju na slabostima imama i ne nalazeći odbranu za tu slabost, ali ga i pored toga slijede. Ostavljaju Kur'an, Sunnet i ispravnu analogiju samo radi svog mezheba, što je vid učahurenog slijeđenja imama. Možda čak počnu iznalaziti smicalice za odbijanje vanjskog značenja Kur'ana i Sunneta posezanjem za neutemeljenim i neshvatljivim tumačenjima svojski braneći vođu kojeg slijede.

Vidjeli smo da se okupljaju, pa kada se nekom od njih spomene ono što je suprotno njegovom uvjerenju začudi se ne tražeći argument. Prepusti se slijepom slijeđenju imama misleći da se istini sadržanoj u mezhebu njegovog imama preče diviti nego drugim pravcima.

Istraživački rad kod ovih je nestao, a ako i postoji vodi u beskorisno razilaženje i nesnošljivost. Nijednog nisam vidio da se povratio od mezheba svoga imama kada mu se predoči istina u drugom mezhebu, već ostaje ustrajan u njemu iako zna da je slab i daleko od istine.

Najbolje je ostaviti zajednički naučno-istraživački rad sa takvima kada jedan od njih ne mogavši proturiti mezheb svog imama kaže: „Možda je moj imam imao dokaz kojeg ja nemam i nisam upućen na njega!"

Siromah ne zna da je ovo dokaz protiv njega, jer time svome protivniku daje jasan dokaz i očitu potvrdu!

---

[1] Der'u te'arudiil-akli ven-nakli (5/204)

Subhanallah! Kako je mnogo onih kojima je slijeđenje zaslijepilo vid pa ih je ponukalo da učine navedene stvari. Neka nas Allah uputi na slijeđenje istine, gdje god ona bila i čijim god jezikom bila izrečena!“[1]

2. Otkrovenje i nadahnuće (kešf i ilham)

Ekstremne sufije tvrde da imami imaju otkrovenja značenja Kur'ana i Sunneta koje ne poznaju učenjaci Šerijata koje nazivaju učenjacima bukvalistima! Ovo uvjerenje je utemeljio Ebu-Hamid el-Gazali u više svojih knjiga. Ibn-Arabi, Ibnul-Farid i drugi heretici su u ovome uveliko pretjerali!

El-Gazali kaže: „Vjerovjesnicima i evlijama se otkrivaju stvari. U njihovim prsima dolazi do emanacije svjetlosti, a ne putem edukacije, studiranja i pisanja knjiga, već putem asketizma na ovom svijetu i izbjegavanja ovosvjetskih povoda, te pražnjenjem srca od okupirajućih dunjalučkih činjenica...“ Zatim opisuje put ka tome, pa kaže: „Prvo dolazi prekidanje dunjalučkih povoda u cjelosti i pražnjenje srca od njih... zatim će se osamiti u nekom ćošku ograničavajući se na farzove i redovne sunnete. Sjedit će prazna srca i usmjerenog htijenja. Svoje misli neće razuzdavati učenjem Kur'ana, razmišljanjem o tefsiru, knjigama o hadisu i sl.! Nastojat će da mu na um ne pada ništa osim Uzvišenog Allaha. Neprestano će tako osamljen svojim jezikom izgovarati: Allah! Allah!... uz prisustvo srca, sve dok ne dođe do stanja u kojem jezik prestaje izgovarati i uvidi kao da riječi same dolaze na jezik i da nema izbora u pridobijanju milosti Uzvišenog Allaha. Ovim činom biva izložen talasima Allahove milosti. Ne preostaje osim da pričeka da mu Allah otvori milost kao što ju je ovim putem otvorio vjerovjesnicima i evlijama...[2]“

---

[1] Kava'idul-ahkami fi mesalihil-enami (2/135-136)

[2] Ihjau ulumid-din (3/19-20)

Na drugom mjestu kaže: „Osamljivanje može biti samo u zamračenoj prostoriji, pa ako nema zamračene prostorije neka glavu pogne prema prsima ili se zaogrne ogrtačem. U stanju poput ovog začut će poziv Istinitog i ugledati uzvišenost vjerovjesničke prisutnosti!“[1]

Ekstremizam pojedinih meditatora i sufija se povećao kada su ustvrdili da se Allah njima obraća kao što se obraćao Musau b. Imranu, ‘alejhis-selam!

Oni se svrstavaju u tri kategorije:

Prva: Tvrde da imaju obraćanje veće od onoga Musaovog, ‘alejhis-selam. Tvrde da su na većoj poziciji od vjerovjesnika!

Druga: Tvrde da Allah sa njima razgovara poput razgovora sa Musaom, ‘alejhis-selam. Oni govore da je vjerovjesništvo stečeno.

Treća: Tvrde da meditator čuje obraćanje koje je čuo i Musa, ‘alejhis-selam, ali je Musau obraćanje bilo posebno namijenjeno dok ovima nije...“[2]

Imami islama su odbacili ovu zabludu, pojasnili njenu neispravnost i zastranjenost. Šejhul-islam Ibn-Tejmijje replicirajući El-Gazaliju, koji je tvrdio da je vaga primljenosti slušnih dokaza njihova saglasnost sa otkrovenjem i viđenjem, kaže: „Ovaj govor podrazumijeva da se iz vijesti Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, ne može uzeti korist u pitanju naučnih činjenica. Prema njima to svaki čovjek shvata putem viđenja, svjetlosti i otkrovenja. Ovo su dva temelja nevjerstva, a svako otkrovenje koje ne prođe vagu Kur'ana i Sunneta ulazi u zabludu.“[3]

---

[1] IBID (2/66)
[2] Medžmu'ul-fetava (1/606-607; 12/399)
[3] Der'u te'arudil-akli ven-nakli (5/348)

Krajnji cilj ovih ljudi je slijeđenje nagađanja i pohote duša bez znanja, upute i jasnih dokaza. Ima li ljepšeg govora od Ibn-Tejmijjinog, koji kaže: „Svaki onaj koji ima nadahnuće, obraćanja i otkrovenje nije bolji od Omera. Mora se pridržavati njegovog (Omerovog) puta čuvanja Kur'ana i Sunneta slijedeći ono što je došlo od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Ono što je došlo od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, neće učiniti popratnim dijelom onoga što se njemu predstavlja.“[1]

Tesavufsko vjerovanje je na Ummet navuklo veliki belaj. Mnogim sljedbenicima islama je izokrenulo pamet, pa su čak njihovi ekstremisti davali prednost druženju sa glupacima, luđacima i lašcima. Uvjereni su da ako je šejh što gluplji i veća neznalica da više zna o Allahu, 'azze ve dželle, i kod njih zaslužuje veći respekt.“[2]

Ova pojava je nastala zbog njihova ogromnog neznanja i udaljavanja sa pravog puta. Konačni cilj sljedbènika otkrovenja je ekstaza i poremećaj.

Ibn-Tejmijje je pojasnio da oni koji se udaljavaju od šerijatskih dokaza imaju dva puta: Ili put En-Nezzara, a to je put razumskih i analognih dokaza; ili put sufija koji se ogleda u pravcu ibadetskog otkrovenja. Svako ko iskuša ova dva pravca, saznat će da oni nisu u saglasnosti sa Kur'anom i Sunnetom. U njima ima toliko anarhije i kontradiktornositi koje poznaje samo Gospodar robova. Ako čovjek ima imalo uma i sposobnosti razlikovanja, uvidjet će da je krajnje ishodište jednog od ova dva pravca zbunjenost i skepticizam. A ako je neznalica, pribjeće besvijesti i nedaći koje mogu priznati samo najveće neznalice od stvorenja. Njegov konačni cilj je sumnja koja se ogleda u nepriznavanju istine, a konačni cilj drugih je bezumlje koje se ogleda u priznavanju neistine.“[3]

---

[1] Medžmu'ul-fetava (31/27-47)
[2] IBID (2/471)
[3] Der'u tearudil-akli ven-nakli (5/346)

3. Pretjerivanje u razumu

Razum ima posebnu poziciju u vjeri islamu. Uzvišeni Allah ga je učinio sredstvom shvatanja i domenom obavezivanja šerijatskim propisima. Naredio je da se čuva i pazi, a zabranio je sve što ga upropaštava ili na njega utiče. Ljude je podstakao da razmišljaju i razmatraju mnogobrojne dokaze. Uzvišeni Allah je pokudio mušrike koji su ugasili svoja čula i pameti, pa kaže:

صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ

„Gluhi, nijemi i slijepi, - oni ništa ne shvaćaju.“ (El-Bekare, 171.) Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لاَّ يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لاَّ
يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لاَّ يَسْمَعُونَ بِهَا أُوْلَئِكَ كَالأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُوْلَئِكَ هُمُ
الْغَافِلُونَ

„Mi smo za Džehennem mnoge džine i ljude stvorili; oni pameti imaju – a njima ne shvaćaju, oni oči imaju – a njima ne vide, oni uši imaju – a njima ne čuju; oni su kao stoka, čak i gori - oni su zaista nemarni.“ (El-E'araf, 179.)

„Zbog ovoga Kur'an ukazuje, pojašnjava i skreće pažnju na razumske dokaze. Kur'ansko obraćanje je obraćanje sa argumentima i pojašnjenje koje ukazuje na istinitost Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, u svemu što govori, kako bi istina izašla na vidjelo sa svim slušnim i razumskim dokazima. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, obavještava istinom i iznosi argumentovane razumske dokaze koji vode ka Njegovoj spoznaji.“[1]

---

[1] Der'u tearudil-akli ven-nakli (1/199 i 3/305); Medžmu'ul-fetava (2/46-47; 16/469).

Razum ne poima osim ono što je opipljivo i vidljivo. Put spasa od bolne kazne isključivo biva putem predaje i prenošenja, jer za to nije dovoljan samo razum. Kao što se svjetlost ne vidi osim kada se pojavi ispred očiju, tako svjetlost razuma neće biti na pravom putu osim kada pred njega izađe svjetlost poslanice."[1]

Opstanak Allahove vjere na Zemlji biva posredstvom poslanika, salavatullahi ve selamuhu 'alejhim edžme'in: „Nemoj misliti da ako se razumi prepuste naukama od kojih se korist uzima, da bi samim razmatranjem uvjereno spoznali Allaha i pojedinosti o Njegovim svojstvima i imenima."[2]

„Da nije poslanice, razum ne bi bio upućen na pojedinosti korisnog i štetnog na ovom i budućem svijetu. Jedna od najvećih Allahovih blagodati Allahovim robovima jeste da im je poslao Svoje poslanike, objavio Svoje Knjige i pojasnio im pravi put. Da nije toga, bili bi na stepenu životinja, a čak i goreg stanja! Ko prihvati Allahovu poslanicu i bude se nje pridržavao, on je najbolje stvorenje. Ko je odbije i udalji se od nje, on je najgore stvorenje. Gori je i od psa, i od svinje, i sve stoke."[3]

Neki koji nemaju naučne valorizacije su pogrešno pomislili da su sljedbenici Sunneta sljedbenici predaje koji su napustili razum i umanjili njegovu poziciju. Ovo je nesumnjivo neznanje o metodu ehlis-sunneta. Razum kod ehlis-sunneta ima veoma časnu poziciju, pa, stoga, oni potvrđuju razumsko uljepšavanje i omrazivanje. Također, oni mnoge Allahove osobine potvrđuju razumom, a isto se odnosi i na neke nevidljive činjenice poput: proživljenja, nagrade, kazne, vjerovjesništva...

Sa ovog srednjeg puta su skrenule dvije skupine ljudi:

---

[1] Medžmu'ul-fetava (1/6)
[2] Es-Sarimul-meslul (str. 249)
[3] Medžmu'ul-fetava (19/100)

Prva skupina: **Oni koji pretjerano ignorišu razum**

To su sufijske neznalice koje su ugasile svoje umove i svetim počeli smatrati glupake, manijake.

„Što je šejh gluplji i neznaniji, više poznaje Allaha i kod njih je respektovaniji.“[1] Govorili su: „Ko želi da ostvari cilj, neka ostavi razum i Šerijat!.“[2]

Druga skupina: **Oni koji razum smatraju svetim**

U ovu grupu ulaze apologetičari (ehlul-kelam) i džehmije, te oni koji slijede njihove pravce. Oni razum smatraju svetim i čine ga takmacem Šerijatu, pa čak i sudijom Šerijatu kojem se daje prednost: „Oni razum (ratio) smatraju temeljem svoga znanja. Čine ga jedinstvenim, a iman i Kur'an su njegovi pratioci.“[3]

Ova skupina, koja smatra razum svetim, se dijeli na dva ogranka:

Prvi: Oni koji se suprotstavljaju vjerovjesničkim tekstovima

Oni govore: „Vjerovjesnici nisu znali istinu koju mi znamo!“ Ili kažu: „Oni su je znali, ali je nisu pojasnili stvorenjima kao što smo je mi pojasnili, nego su bez pojašnjenja suprotno govorili istini!“

Drugi: Oni koji se pozivaju na Sunnet i Šerijat

---

[1] Medžmu'ul-fetava (2/174)
[2] IBID (11/243)
[3] IBID (3/338-339)

Govore: „Vjerovjesnici i prethodnici, koji su slijedili vjerovjesnike, nisu znali značenja ovih tekstova koje su govorili i koje su prenijeli od vjerovjesnika“ Ili: „Vjerovjesnici su znali njihova značenja, ali željeni cilj ljudima nisu pojasnili!“ Nekada govore: „Mi smo spoznali istinu našim umovima, a onda smo uložili trud da govor vjerovjesnika navedemo na ono što je u saglasnosti sa činjenicama na koje ukazuje razum...“[1]

Zato su ovi ljudi ustvrdili da je razum u oprečnosti sa predajama. Zato su se poput neprijatelja okomili na tekstove i odbacili hadise koji nisu u skladu sa njihovim ambicijama i pravcima (mezhebima) tvrdeći da su ti hadisi u suprotnosti sa razumskim činjenicama. Tako negiraju patnju u kaburu, Sirat-ćupriju, Mizani-tereziju, viđenje Allaha na ahiretu, hadis o mušici i njenom ubijanju, da je na jednom krilu mušice lijek a na drugom bolest... i druge slične vjerodostojne hadise koji se prenose povjerljivim putevima.[2]

Za njima su se poveli savremeni nasljednici koji sebe nazivaju racionalistima. Nadmašili su ih u izmjeni, oponiranju i odbacivanju tekstova. Kao što su prethodnici zaslijepljeni grčkom mišlju, koju su počeli slijediti, tako su ovi danas zaslijepljeni zapadnom ideologijom pred kojom snuždeno dahću!![3]

Sažetak uvjerenja ehlis-sunneta u ovom pitanju je: „Nastala stanja bez upotrebe razuma su manjakava. Izreke oprečne razumu su neispravne. Poslanici su došli sa činjenicama koje nadmašuju razum, ali nisu došli s onim što je po razumu nemoguće.“[4]

---

[1] Deru te'arudil-akli ven-nakli (1/19)

[2] El-I'tisam (1/231-232)

[3] Pogledaj knjige: Menhedžul-medrestil-aklijjetil-hadisetu fit-tefsir od dr. Fehda er-Rumija; Gazvun mined-dahili od prof. Džemala Sultana; El-Asranijjune bejne meza'imit-tedždidi ve mejadinit-tagribi od Muhammeda Hamida en-Nasira.

[4] Medžmu'ul-fetava (3/338-339)

„Jasni razumski dokazi su u saglasnosti sa čime su došli poslanici. Jasna razumska činjenica nije u suprotnosti sa ispravno prenesenom predajom. Kontradiktornost se javlja u onome što se sluša a nije od značenjskih dokaza, te onome što se razumije a nije ustvari od razuma.“[1]

* * *

---

[1] Der'u tearudil-akli ven-nakli (1/231-232)

NA KRAJU

Allahova Knjiga je put upute i spasa. Ko se bude nje pridržavao i išao njenim pravcem, Allah će mu ukazati na pravi put i sačuvati ga od stranputice i zablude. Ko se udalji od Kur'ana i odbaci njegove naredbe i zabrane, te pred njega istupi, Allah će ga skrenuti sa pravog puta i odvesti u zabludu. Propisat će mu nesreću i bijedu na dunjaluku i ahiretu. Allah Uzvišeni kaže:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ۞ قَالَ رَبِّ
لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا ۞ قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ
تُنسَى ۞ وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِن بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى

„A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti. 'Gospodaru moj,' – reći će – 'zašto si me slijepa oživio kada sam vid imao?' 'Evo zašto' – reći će On: 'Dokazi Naši su ti dolazili, ali si ih zaboravljao, pa ćeš danas ti isto tako biti zaboravljen.' I tako ćemo Mi kazniti sve one koji se pohotama previše odaju i u dokaze Gospodara svoga ne vjeruju. A patnja na onom svijetu bit će, uistinu, bolnija i vječna.“ (Ta-Ha, 124-127.)

Najveći prioritet učenjaka, da'ija, obnovitelja i onih koji traže znanje je oživljavanje rada po Allahovoj Knjizi i sunnetu Vjerovjesnika, sallallahu 'alejhi ve sellem, te traženje upute u uputi Ispravnih prethodnika koji su respektovali ova dva izvora, držali se njihovih granica i postupali po njihovim tekstovima.

Za sinove islamskog buđenja nema izlaza iz ove smutnje i poremećaja, koji prekrivaju neke redove i odgojne institucije, osim sa jasnim i časnim povratkom na čiste i originalne izvore koje tuđe strasti i ambicije nisu pomutile. Sa njima se nedoumice nisu poigrale, kao što ih nisu ni novotarske filozofsko-apologetske primjese obmanule.

Najveća Allahova, ʻazze ve dželle, blagodat prema robu muslimanu je da ga uputi na zanimanje Njegovom Časnom Knjigom, učenjem, razmišljanjem, sticanjem znanja i radom po njoj. Allahov Poslanik, sallallahu ʻalejhi ve sellem, je rekao: ***„Ovaj Kur'an predstavlja uže čiji je jedan kraj u Allahovoj Ruci, a drugi u vašim rukama. Zato ga se držite, i nećete zalutati i propasti poslije njega nikada (tj. nakon njegova pridržavanja).“***[1]

Molim Uzvišenog Allaha, ʻazze ve dželle, da nas učini od
sljedbenika i elite Kur'ana koji dozvoljavaju ono što je On
dozvolio, a zabranjuju ono što je On zabranio, koji postupaju po
jasnim ajetima i vjeruju u manje jasne.
Neka je slavat i selam na Muhammeda, sallallahu ʻalejhi ve
sellem, njegovu porodicu i ashabe!

* * *

---

[1] Ibn Ebi-Šejbe (12/165); Abd b. Humejd u El-Muntehabu 81/432) El-Albani kaže da je vjerodosttojan u Es-silsiletus-sahiha (br. 713)

SADRŽAJ:

UVOD 7

OSNOVNE ODLIKE MISLI I VJERSKOG ARGUMENTIRANJA IZMEĐU PAGANSTVA I ISLAMA 13

OSNOVNE ODLIKE MISLI I VJERSKOG ARGUMENTIRANJA IZMEĐU PAGANSTVA I ISLAMA 15

Paganska misao i argument 17
  1. Zanemarivanje čula 17
  2. Oslanjanje na bajke i legende 18
    a) Pribjegavanje vradžbini (sihr) i astrologiji 19
    b) Veličanje džina i šejtana 19
    c) Padanje pod uticaj lošeg predviđanja i pesimizma 20
  3. Zadržavanje u svijetu materijalizma 20
  4. Odbijanje vidljivih dokaza zbog slijepog slijeđenja 21
    a) Veličanje pokornosti očeva i djedova 22
    b) Slijeđenje učenjaka i pobožnjaka 23
    c) Slijeđenje poglavara, kraljeva i velikana 24
  5. Slijeđenje strasti 24
  6. Slijeđenje neutemeljenih mišljenja 25

Stav mnogobožaca prema jasnim dokazima 27
  1. Raspravljanje neistinom 27
  2. Tvrdoglavost i oholost 28
  3. Nijekanje istine nakon pojave njenih znakova 29
  4. Udaljavanje od istine 30
  5. Pribjegavanje ismijavanju i porugivanju 31
  6. Upotreba sile u borbi protiv istine 32
  7. Pokušaj klevetanja vjerovjesnika i pozivača u istinu 33

Pravila misli i argumentiranja u islamu 35
  1. Respekt znanja i podizanje njegovih stepena, te pokuđenost i upozorenje na neznanje 35
  2. Iskrenost i neutralnost u potrazi za istinom 36
  3. Zabrana govora na Allaha bez znanja 38
  4. Oslanjanje na dokaze 38

5. Naredba razmatranja i razmišljanja o Allahovim, 'azze ve dželle, dokazima 40

METOD EHLIS-SUNNETA U PRIHVATANJU I DOKAZIVANJU ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA **43**

METOD EHLIS-SUNNETA U PRIHVATANJU I DOKAZIVANJU ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA **45**

I- Respektovanje i predanost šerijatskim tekstovima 47
Pravac ispravnih prethodnika u respektovanju šerijatskih tekstova 51
1. Respektovanje Vjerovjesnikovog, sallallahu 'alejhi ve sellem, govora 51
2. Utvrđivanje ispravnosti praktikovanja Sunneta 54

II- Oslanjanje na ispravne predaje iz Sunneta 61
Argumentiranje slabim hadisima 68

III- Ispravnost shvatanja šerijatskih 71
tekstova 71

Naučni temelji za shvatanje i izučavanje šerijatskih tekstova 73
1. Oslanjanje na metod ashaba, neka je Allah njima zadovoljan 73
2. Poznavanje arapskog jezika 77
3. Sabiranje tekstova u jedno poglavlje 79
4. Poznavanje ciljeva islamskog zakonodavstva 82

METOD NOVOTARA U OPHOĐENJU SA ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA **85**

METOD NOVOTARA U OPHOĐENJU SA ŠERIJATSKIM TEKSTOVIMA **87**

I- Odbacivanje pouzdanih tekstova koji se suprotstavljaju njihovim zabludama i smjelost u oponiranju tekstovima 89
1. Smjelost i odvažnost u odbacivanju tekstova 89
2. Sumnjičenje za laž i proglašavanje vjerovjesnika, 'alejhimus-salatu ves-selam, neznalicama 92

II- Poigravanje i iskrivljavanje šerijatskih izvora prilikom argumentiranja 95
1. Priznavanje Kur'ana bez Sunneta 95

2. Vjerovanje u jedan dio i nevjerovanje u drugi dio Knjige... 98
3. Laž na Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i nepažnja prema reviziji Sunneta ... 101
4. Utajivanje tekstova ... 104
5. Iskrivljavanje tekstova ... 106
6. Njihovo argumentiranje tekstovima je radi podrške svojih mišljenja a ne radi traženja šerijatskog uporišta ... 112
7. Odbacivanje hadisa koji potječu od jednog primarnog prenosioca (âhâd) ... 114
8. Kritikovanje ashaba, radijallahu ‘anhum, i napuštanje metoda Ispravnih prethodnika ... 116
9. Slijeđenje manje jasnih ajeta ... 120
10. Nepoznavanje arapskog jezika ... 126

III- Izumljivanje novih postavki dokazivanja i prihvatanja ... 131
1. Slijepo slijeđenje imama i šejhova ... 131
2. Otkrovenje i nadahnuće (kešf i ilham) ... 136
3. Pretjerivanje u razumu ... 139

NA KRAJU ... 145
SADRŽAJ ... 147